

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ &
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

4^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ &
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»**

**4η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020**

ΣΧΕΔΙΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ – ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

- Χαιρετισμοί από την Πολιτική Ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων(ΥΠΑΑΤ).
- Εισήγηση από τον κ. Χ. Κασίμη, Πρόεδρο της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ, Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής & Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων.
- Εισήγηση από Εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης.
- Εισήγηση από Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης/DG AGRI).

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

- Ενημέρωση για την 3η Τροποποίηση της Απόφασης Συγκρότησης της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ. Πα.) του ΠΑΑ.
- Διαπίστωση απαρτίας μελών της Επ. Πα. του ΠΑΑ.

- Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης της 4ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ.
- Έγκριση των Πρακτικών της 3ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ.

ΜΕΡΟΣ Α: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΑ

- Τροποποίηση και Έγκριση Κριτηρίων Επιλογής μέτρων ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Προγραμματισμού).
- Πορεία Υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Χρηματοοικονομικών Ροών και ΠΣΑΑ).
- Ενημέρωση για την εφαρμογή των Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής στο πλαίσιο του ΠΑΑ (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Αξιολόγησης & Θεσμικής Υποστήριξης).
- Ενέργειες δικτύωσης για την προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας στον αγροτικό χώρο (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας).
- Παρουσίαση σχετικά με Εύλογο Κόστος: Βάσεις Δεδομένων του Μηχανολογικού Εξοπλισμού και της Κτηριακής Υποδομής των Επενδυτικών Μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ , Ανάδοχος Έργου).
- Συζήτηση - Παρεμβάσεις Μελών.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Β: ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ –ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ.

- Πρόοδος κάλυψης των Αιρεσιμοτήτων και ενημέρωση για την Αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014 –2020 και την 1η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020 (ΕΥΣΣΑ).
- Ενημέρωση για την πρόοδο της 1ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΕΓΥ).
- Ενημέρωση για τα σχέδια δράσης και την επιτυχή ολοκλήρωση των χρηματοδοτικών στόχων του ΕΣΠΑ (ΕΥΣΕ).
- Άλλα θέματα.
- Συζήτηση - Παρεμβάσεις Μελών.

- **Συμπεράσματα – Αποφάσεις της 4ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2017

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Χ. ΚΑΣΙΜΗΣ

**Χαιρετισμοί από την Πολιτική Ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης & Τροφίμων(ΥΠΑΑΤ)**

**Χαιρετισμοί από την Πολιτική Ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής
Ανάπτυξης & Τροφίμων(ΥΠΑΑΤ)**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χ. ΚΑΣΙΜΗΣ): Καλημέρα σας, καλώς ήρθατε στο Βόλο, στην 4^η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020».

Κύριε Υπουργέ, κα Υφυπουργέ, κ. Υφυπουργέ Αγροτικής Ανάπτυξης, κα Υφυπουργέ Οικονομικών, κα Παπανάτσιου, κ. Κόκκαλη, κ. εκπρόσωπε της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ, κ. Φίρμπα, κ.κ. Περιφερειάρχες, κ. Καρυπίδη, Περιφερειάρχα Δυτικής Μακεδονίας, κα Κολυνδρίνη, Αντιπεριφερειάρχη Μαγνησίας, κυρίες και κύριοι, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Bartonic και κα Λουκία Καντάρη της αρμόδιας για την Ελλάδα Γεωγραφικής Μονάδας της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας, αγαπητοί εκπρόσωποι των Υπηρεσιών και Φορέων, αξιότιμοι προσκεκλημένοι, για άλλη μια φορά καλώς ήρθατε, σας καλωσορίζουμε.

Είμαστε συνεπείς σε αυτό στο οποίο δεσμευθήκαμε στην προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης ότι εντός εξαμήνου θα έχουμε την 4^η Επιτροπή Παρακολούθησης και τη διοργανώνουμε στο Βόλο, σε μια πολύ σημαντική Περιφέρεια κι έναν πολύ σημαντικό νομό με ιδιαίτερη παραγωγικά και αγροτικά χαρακτηριστικά θα λέγαμε, για να σας ενημερώσουμε για την πορεία του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, τις νεότερες εξελίξεις σε σχέση μ' αυτό, πάντα συγκριτικά με την προηγούμενη συνεδρίαση της Επιτροπής.

Η συγκυρία της διοργάνωσης αυτής της Επιτροπής Παρακολούθησης είναι ιδιαίτερα σημαντική, είναι ιδανική θα έλεγα, για τον εξής λόγο: Είμαστε σε θέση να διαπιστώσουμε τώρα ότι αυτή η κοπιώδης προσπάθεια αποδίδει αποτελέσματα αφού όπως δημόσια είχαμε δεσμευτεί, μέχρι το τέλος του 2017 θα έχουμε φτάσει να προκηρύξουμε περίπου 1,5 δις ευρώ μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Η προσπάθειά μας αυτή βεβαίως δεν είναι αποσπασματική. Εντάσσεται όπως είχαμε επανειλημμένα τονίσει, και στην ίδια προηγούμενη Επιτροπή το κάναμε αυτό, στο συνολικότερο κυβερνητικό σχεδιασμό μας να θέσουμε την Αγροτική Ανάπτυξη και τον πρωτογενή τομέα της χώρας στο επίκεντρο ενός ουσιαστικού δημοσίου διαλόγου που θα οδηγήσει στην υιοθέτηση μιας εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής για τον αγροτικό τομέα, κινητοποιώντας δημιουργικά τις παραγωγικές δυνάμεις του τόπου, αξιοποιώντας τις επενδυτικές και άλλες χρηματοδοτικές δυνατότητες του νέου ΠΑΑ.

Αναφερόμαστε σε μια νέα εθνική στρατηγική που θα επενδύει στην ποιότητα και την ταυτότητα των ελληνικών προϊόντων και θ' απαντά στις μεγάλες προκλήσεις και προϋποθέσεις που αφορούν στο κόστος παραγωγής, στην προστιθέμενη αξία, στην εξωστρέφεια των αγροτικών μας προϊόντων και γενικότερα θα συμβάλλει ουσιαστικά στη σταθερή μετατόπιση αυτού που ονομάζουμε προς το νέο παραγωγικό πρότυπο, στο οποίο έχουμε επανειλημμένα αναφερθεί στις δημόσιες τοποθετήσεις μας.

Ο ρόλος του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης σ' αυτή την πορεία, μπορεί και πρέπει να είναι καθοριστικός όπως καθοριστική είναι και η δική σας συνεισφορά σ' αυτή την κατεύθυνση, όπως έχει εκφραστεί αυτό εξάλλου στη διάρκεια της συνεργασίας μας και στη διάρκεια των προηγούμενων συνεδριάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

Κυρίες και κύριοι, αποτιμώντας τα δύο πρώτα έτη του νέου Προγράμματος, εμείς θεωρούμε ότι η συνεργασία μας έχει αποδώσει καρπούς γιατί βρισκόμαστε σε μια δημιουργική συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου μας, των άλλων Υπουργείων, των Περιφερειών, των Εθνικών Υπηρεσιών και Ευρωπαϊκών Αρχών, παραγωγικών και αναπτυξιακών φορέων του τόπου και αυτό έχει συμβάλλει καθοριστικά στην επίλυση, θα έλεγα, των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών του παρελθόντος, στην αποκατάσταση ενός κλίματος

εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας που εμπεδώνεται καθημερινά και αποτυπώνεται στην πρόοδο του Προγράμματος.

Θέλω απ' αυτό το βήμα να ευχαριστήσω όλους εσάς για την υποστήριξη, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας, τον κ. Alexander Baltovich και την κα Λουκία Καντάρη γιατί πραγματικά στα περασμένα δύο χρόνια έχουμε μια εξαιρετική συνεργασία η οποία έχει αποβεί καθοριστική για την πρόοδο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης όπως αυτή θα ξετυλιχθεί και στη διάρκεια της ημέρας, σήμερα, αλλά και όπως ξετυλίγεται με τις προκηρύξεις και με την απορρόφηση του Προγράμματος.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: Συνεχίζοντας τα σχετικά που ανέφερε ο Πρόεδρος της Επιτροπής, ο κ. Χαράλαμπος Κασίμης, χαιρετώ τους αγαπητούς συνάδελφους βουλευτές που μας τιμούν με την παρουσία τους και βεβαίως και τον κ. Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης, τουλάχιστον μέχρι να καταργηθεί ως θεσμός.

Κυρίες και κύριοι, χαίρομαι που βρίσκομαι για μια ακόμη φορά κοντά σας, στις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» μαζί με όλους εσάς που με το θεσμικό σας ρόλο συμμετέχετε και συμβάλλετε στην εξυπηρέτηση των στόχων του και την επιτυχή εφαρμογή του.

Να προσθέσω λοιπόν σε όλους εσάς και τον κ. Bartovic και την κα Καντάρη διότι θεωρώ ότι μας βοηθούν ιδιαίτερα με την παρουσία τους και υπηρετούν αυτή την προσπάθεια. Με τη συμπλήρωση δυο χρόνων από την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης έχουμε τη δυνατότητα ν' αποτιμήσουμε τη μέχρι σήμερα πορεία εφαρμογής του και να θέσουμε τον προγραμματισμό μας για την επόμενη χρονιά.

Ασφαλώς και δεν ήταν λίγα αυτά που πετύχαμε αν αναλογιστεί κανείς τις πραγματικά δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που βιώσαμε τα προηγούμενα χρόνια και που αναπόφευκτα καθόριζαν το περιβάλλον που όλοι μας λειτουργήσαμε και που φυσικά επηρέασαν και την πορεία υλοποίησης του προγράμματος.

Δυο στόχους είχαμε θέσει το 2017: Την ενεργοποίηση των σημαντικότερων μέτρων σε χρηματοδοτική βαρύτητα του ΠΑΑ με έμφαση

ιδιαίτερα στις επενδυτικές δράσεις. Και δεύτερον, τη συνέχιση και βελτίωση του ρυθμού πληρωμών και απορρόφησης των πόρων με στόχο την τόνωση της αγροτικής οικονομίας και των αγροτικών περιοχών στη δύσκολη περίοδο που, όπως σας είπα προηγουμένως, διανύαμε.

Σταθήκαμε συνεπείς καθώς μέσα από τις εντατικές προσπάθειες όλων μας καταφέραμε να ενεργοποιηθεί ένα μεγάλο μέρος του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και μάλιστα πιο σύντομα από κάθε άλλη προγραμματική περίοδο, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών μέτρων όπως για παράδειγμα είναι δυο μέτρα που σήμερα ανακοινώνουμε ότι προκηρύσσονται εντός του 2017, δηλαδή τα σχέδια βελτίωσης και τις ομάδες παραγωγών.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των δράσεων των σχεδίων βελτίωσης είναι 316 εκατομμύρια. Πρόκειται πραγματικά για μία θα έλεγα προκήρυξη η οποία δίνει ιδιαίτερο βάρος στην Περιφέρεια, διασφαλίζοντας μάλιστα και την ουσιαστική συμμετοχή της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση των συγκεκριμένων δράσεων.

Και βεβαίως ιδιαίτερα δίνει βάρος στους νέους, στις ορεινές περιοχές, στις μειονεκτικές περιοχές, στα συνεργατικά σχήματα. Φτάνουμε μέχρι και ενισχύσεις της τάξης του 75% έως 85%, Επίσης δίνει ιδιαίτερα βάρος σε θέματα πολιτικής αιχμής για τη δική μας πολιτική, ενισχύοντας την αιγοπροβατοτροφία όπως και δράσεις οι οποίες έχουν σχέση ακόμα και με την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, το τονίζω ιδιαίτερα αυτό διότι είναι ένα πάρα πολύ σοβαρό ζήτημα.

Έχουμε ταυτόχρονα σήμερα την προκήρυξη και των ομάδων παραγωγών. Είναι μια δράση 25 εκατομμυρίων που απαντάμε στο «ζητούμενο», ιδιαίτερα αυτή την περίοδο, που είναι ο συνεργατισμός και η οργανωτική δυνατότητα για να μπορέσει ο αγροτικός χώρος μέσα στις συνθήκες που διαμορφώνονται και σε επίπεδο θα έλεγα πανευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο να λειτουργεί οργανωμένα.

Οι στόχοι μας για την επόμενη χρονιά, το 2018, πρέπει να είναι εξίσου φιλόδοξοι. Να εστιάσουμε τις προσπάθειές μας, όπως είπα και στην ομιλία μου στη Βουλή για τον Προϋπολογισμό, στην ενεργοποίηση των μέτρων που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη βασικών δομών υποστήριξης των

παραγωγών. Δομές που απουσιάζουν απ' τον πρωτογενή τομέα και που ήδη έχουμε προετοιμάσει εντατικά το προηγούμενο διάστημα μέσα από μια εκτεταμένη διαβούλευση.

Και αναφέρομαι στις δομές για την τεχνική και επιστημονική - συμβουλευτική υποστήριξη των παραγωγών από γεωπόνους, κτηνιάτρους και γενικά επιστήμονες που έχει ανάγκη αυτή την ώρα ο χώρος ώστε όχι μόνο να ενισχυθεί η παραγωγικότητα των εκμεταλλεύσεων αλλά και να αξιοποιήσουμε τους γεωτεχνικούς ένα προσωπικό που πραγματικά υποαπασχολείται, είναι αξιόλογο και να αποτρέψουμε τη φυγή του προς το εξωτερικό, κάτι το οποίο συμβαίνει ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια.

Αναφέρομαι επίσης στις δομές συνεργασίας για τη μεταφορά γνώσης και προώθησης της καινοτομίας στον πρωτογενή τομέα μέσω της δημιουργίας συμπράξεων καινοτομίας για την ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργειών μεταξύ των φορέων της αγροτοδιατροφικής αλυσίδας.

Επιπρόσθετα μέσω των συμπράξεων αυτών μπορούν ν' αναζητηθούν νέοι τρόποι σύνδεσης της γεωργικής παραγωγής με την πλούσια φυσική, πολιτιστική και αγροτική παράδοση και κληρονομιά των αγροτικών περιοχών καθώς και του σημαντικού τουριστικού δυναμικού της χώρας.

Η διαδικασία σύνδεσης του τουρισμού με την αγροδιατροφή ήδη έχει πάρει και σε επίπεδο κυβερνητικό μια πάρα πολύ σημαντική θέση στο κομμάτι που αφορά την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας. Επίσης η ανάπτυξη της ποιότητας και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των εγχώριων αγροτοδιατροφικών προϊόντων αποτελεί βασική προτεραιότητα της στρατηγικής μας για τη νέα χρονιά και πρέπει να ενεργοποιήσουμε το μέτρο για την ενίσχυση της ποιότητας, της εξωστρέφειας, της πιστοποίησης των παραγωγών, της εξασφάλιση των ποιοτικών σημάτων για τα προϊόντα τους καθώς και για την προώθηση πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων μέσα από συνεργατικά σχήματα, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών.

Διανύσαμε, όπως σας είπα και προηγούμενα, τα δύο πρώτα εφαρμογής του ΠΑΑ στα οποία πορευτήκαμε με συνέπεια και οδηγό μας την πίστη ότι ο πρωτογενής τομέας της χώρας και οι αγροτικές μας περιοχές, η ύπαιθρος γενικότερα, αξίζουν ένα καλύτερο μέλλον.

Ήδη όλα δείχνουν ότι η χώρα μας το 2018 βγαίνει από την κρίση. Στην πορεία αυτή η συμβολή μας θα είναι ουσιαστική. Όχι μόνο γιατί ο αγροτικός χώρος έχει τις δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα να πρωταγωνιστήσει, ούτε γιατί έχουμε τους πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης που ασφαλώς τους χρειαζόμαστε και προσπαθούμε να τους χρησιμοποιήσουμε σωστά. Αλλά κυρίως γιατί πρέπει ν' ανταποκριθούμε άμεσα και αποτελεσματικά στις ανάγκες και τις προσδοκίες των Ελλήνων αγροτών και της υπαίθρου γενικότερα.

Με τις σκέψεις αυτές, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την πρόσκληση και ειδικά να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο της Επιτροπής όπως και όλους εσάς που, ο καθένας από τη θέση του, συνδράμετε ουσιαστικά στην επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος και να σας ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες σας καθώς και καλή και δημιουργική χρονιά. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω τον κ. Υπουργό για την παρέμβασή του, το χαιρετισμό του. Να επισημάνω ότι ο Υπουργός αναφέρθηκε αφ' ενός στους στρατηγικούς στόχους του Προγράμματος και αφ' ετέρου έδωσε ιδιαίτερη σημασία σε αυτό που αποτελεί και σήμερα το τρίπτυχο της νέας πρότασης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νέα ΚΑΠ και αναφέρομαι στην έμφαση που δίνει η Επιτροπή στην υπόθεση της καινοτομίας και της συνεργασίας, στην παροχή των συμβουλευτικών υπηρεσιών και τρίτον στην ανάδειξη της σημασίας των συλλογικών σχημάτων για την αγροτική ανάπτυξη.

Θα μου επιτρέψετε να κάνω μια αλλαγή της σειράς για λόγους που συνδέονται με το γεγονός ότι φιλοξενούμαστε στη Μαγνησία και θα μου επιτρέψετε κ. Υπουργέ να δώσω το λόγο στην Υφυπουργό Οικονομικών την κα Παπανάτσιου, βουλευτή του νομού Μαγνησίας και Υφυπουργό μας η οποία έχει μια ιδιαίτερη σχέση με τον αγροτικό τομέα, για ν' απευθύνει ένα σύντομο χαιρετισμό.

Κ. ΠΑΠΑΝΑΤΣΙΟΥ: Κύριε Υπουργέ, κ. Υφυπουργέ, κ.κ. Βουλευτές, κ. Περιφερειάρχα Δυτικής Μακεδονίας, κα Αντιπεριφερειάρχα, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής, κυρίες και κύριοι, σας καλωσορίζω, κατ' αρχήν επειδή εδώ είναι η περιοχή μου στη Μαγνησία.

Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενη κι ευχαριστώ για την πρόσκληση ώστε να παρευρίσκομαι σήμερα στις εργασίες της 4^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του νέου Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» που πραγματοποιείται στους πρόποδες ενός βουνού που θεωρείται από τα ωραιότερα βουνά της Ελλάδας, το Πήλιο, το οποίο πέρα από την ομορφιά του έχει να επιδείξει και μια πληθώρα αγροτικών προϊόντων ιδιαίτερης ποιοτικής αξίας.

Το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» βρίσκεται στο σημείο όπου θα προκηρύξει τα πιο σημαντικά μέτρα του στο άμεσο χρονικό διάστημα. Μέτρα – «ατμομηχανές», θα έλεγα, της Αγροτικής Ανάπτυξης, όπως τα σχέδια βελτίωσης και οι ομάδες παραγωγών και τα οποία αναμένονται να προκηρυχθούν άμεσα, όπως μας ανακοίνωσε ο Υπουργός, ενώ στην περιοχή της Θεσσαλίας υπάρχει μεγάλη αγωνία για την τύχη των νέων αγροτών που είναι επιλαχόντες, για τη δεύτερη προκήρυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας και γεωργίας και για τα κριτήρια επιλογής για το Πρόγραμμα Προστασίας των Υδάτων από τα νιτρικά, το γνωστό πρόγραμμα της νιτρορύπανσης.

Επίσης και για τα κριτήρια επιλογής για το Πρόγραμμα Μεταποίησης της αγροτικής παραγωγής υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την περιοχή μας. Ελπίζω σήμερα για όλα αυτά και για πολλά άλλα θέματα να δοθούν απαντήσεις και να δρομολογηθούν λύσεις.

Θα ήθελα ν' αναφερθώ και στο δικό μου κομμάτι που αφορά το κομμάτι της φορολόγησης των αγροτών. Παρ' όλο που οι δεσμεύσεις και οι στόχοι για τα φορολογικά έσοδα είναι πάρα πολύ ασφυκτικοί και τα περιθώρια πολύ μικρά, εμείς φέραμε ένα δικαιότερο σύστημα από το προηγούμενο που ευνοούσε σκανδαλωδώς τα υψηλότερα εισοδήματα.

Ξαναφέραμε το αφορολόγητο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, το οποίο χάθηκε το 2013 από τις προηγούμενες κυβερνήσεις για επαγγελματίες αγρότες. Ακόμη εξαιρέσαμε τις επιδοτήσεις του 2^{ου} πυλώνα, κάτι που θα εξυπηρετήσει πάρα πολύ την υλοποίηση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, όπως και τις αποζημιώσεις από το φορολογητέο εισόδημα. Δηλαδή όλες οι επιδοτήσεις του ΠΑΑ δε φορολογούνται.

Επίσης το «πρασίνισμα» και οι συνδεδεμένες ενισχύσεις έως τις 12.000 είναι κι εκείνες αφορολόγητες. Το αποτέλεσμα είναι ότι φέτος η συντριπτική πλειονότητα των κατά κύριο επάγγελμα αγροτών πληρώνουν λιγότερο φόρο για τα εισοδήματα του 2016 και παίρνουν και επιστροφή της προκαταβολή φόρου του προηγούμενου έτους. Θα αναφέρω κάποια στοιχεία εδώ, ότι ο συνολικός φόρος απ' όλους όσους δήλωσαν αγροτικά εισοδήματα για το 2016 ήταν 125,5 εκατομμύρια ευρώ, έναντι 175,9 εκατ. ευρώ την περσινή χρονιά.

Εδώ δεν αναφέρομαι καθόλου στην προκαταβολή που έχει επιστραφεί και συμψηφίζεται, ώστε να προκύπτει το ποσό που είναι ο καθαρός φόρος της χρονιάς των εισοδημάτων των αγροτών. Και το εντυπωσιακό είναι ότι το συνολικό δηλωθέν εισόδημα από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα για το 2016 ήταν 1,6 δις ευρώ έναντι 1,12 δις ευρώ πέρυσι.

Δηλαδή οι αγρότες φέτος πλήρωσαν 50 εκατομμύρια ευρώ λιγότερο φόρο, ενώ το δηλωθέν εισόδημα ήταν 400 εκατομμύρια ευρώ περισσότερα. Και οι εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων είναι ότι υπάρχει αρκετά μεγαλύτερο εισόδημα το οποίο θα πρέπει να δηλωθεί γιατί έχουμε τις καταγγελίες για διακίνηση προϊόντος χωρίς παραστατικά. Γίνονται οι ενέργειες σε συνεργασία με τα δυο Υπουργεία, ούτως ώστε να μπορέσουμε να το μειώσουμε αυτό ποσό όσο γίνεται περισσότερο μέσω παροχής κινήτρων που σχεδιάζουμε για τους συνεταιρισμένους αγρότες, γιατί δε μπορεί να αποκρυβεί το εισόδημα σε αυτούς, όπως και ελέγχους, προκειμένου να αυξήσουμε το σχετικό εισόδημα και μ' αυτό τον τρόπο, εφ' όσον θα φορολογείται μεγαλύτερο εισόδημα, να μπορέσουμε να μειώσουμε τους φορολογικούς συντελεστές.

Νομίζω ότι όλοι εδώ θα πρέπει μαζί να το δούμε ούτως ώστε να καταφέρουμε για όλους τους αγρότες και για όλους του πολίτες γενικότερα να έχουμε χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές μετά από τις συντονισμένες κινήσεις που θα γίνουν κι από τα δύο Υπουργεία.

Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς δεν έγινε καμία αλλαγή ως προς τη φορολόγησή τους, ο συντελεστής παρέμεινε στο 13% για τα κέρδη τους, όπως επίσης τα πλεονάσματά τους είναι αφορολόγητα.

Θεωρούμε ότι έχουμε αφήσει τον ευνοϊκό συντελεστή στους συνεταιρισμούς ώστε να συνεχίσει να λειτουργεί σαν κίνητρο για τη δημιουργία νέων συνεταιρισμών και να ενισχύσει τους ήδη υπάρχοντες. Εδώ στην περιοχή μας τουλάχιστον ξέρουμε πάρα πολύ καλά ότι, με τους σημαντικούς Συνεταιρισμούς που έχουμε και την καλή πορεία τους, πρέπει να προχωρήσουμε παραπέρα σε αυτό. Τα πλεονάσματα των συνεταιρισμών όπως είπα πριν, δε φορολογούνται και διανέμονται στα μέλη.

Αγαπητοί φίλοι, η κυβέρνηση υλοποιεί μια σημαντική και συντονισμένη προσπάθεια προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της αγροτικής παραγωγής της χώρας μας, την αξιοποίηση των παραγόμενων προϊόντων για την παραγωγή προστιθέμενης αξίας. Αυτό σημαίνει καθετοποίηση της παραγωγής εντός της Περιφέρειας και όσο το δυνατόν περισσότερο τοπικά.

Εμείς το έχουμε αποδείξει στην περιοχή μας, έχουμε τέτοιου είδους αγροτικές επιχειρήσεις και μάλιστα συνεταιριστικές. Η κυβέρνησή μας, όπως αποδεικνύει συνεχώς, αγωνίζεται και εργάζεται και με την έξοδό μας από τα μνημόνια μέσα στο 2018, η περίοδος ανάπτυξης στην οποία μπαίνουμε θα έχει ξεκάθαρο κοινωνικό πρόσημο και δε θα είναι η ανάπτυξη για τους λίγους.

Θέλουμε να είναι μια ανάπτυξη που θα διαχέεται σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας και θα συμπεριλαμβάνει τον αγροτικό κόσμο. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Κόκκαλης έχει το λόγο.

Β. ΚΟΚΚΑΛΗΣ: Κύριε Υπουργέ, κ. Υφυπουργέ, κ. Περιφερειάρχα, κ. Γενικέ Γραμματέα της Αγροτικής Πολιτικής, είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που παρευρίσκομαι σήμερα στις εργασίες της 4^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» και πραγματικά πιστεύω ότι θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην πρόοδο της εφαρμογής του.

Πιο σημαντικό είναι πως τα συμπεράσματα αυτά θ' αποτελούν προϊόν του εκτεταμένου και δημιουργικού διαλόγου που έχει ανοίξει το Υπουργείο μας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και παράγοντες του αγροτικού χώρου που εσείς σήμερα εδώ εκπροσωπείτε. Έναν διάλογο και μια συνεργασία που ήδη αποδίδει, κρίνοντας από τα αποτελέσματα της υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης τα δύο πρώτα έτη.

Και πρέπει να σας πω ότι κρίνοντας από τις ανάγκες που σωρεύτηκαν, λόγω της πολυετούς και επώδυνης οικονομικής κρίσης τα προηγούμενα χρόνια, οι τοπικές κοινωνίες και οι Έλληνες αγρότες περιμένουν από εμάς να είμαστε ολοένα και πιο αποτελεσματικοί και ολοένα πιο άμεσοι στις αντιδράσεις μας στα προβλήματα και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει όλοι μας να παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις, να καταγράφουμε τις ανάγκες και να αντιδρούμε με ταχύτητα σε αυτές, ιεραρχώντας και προτεραιότητες εκείνες που αφ' ενός μοχλεύουν τους πόρους του προγράμματος κι έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες και αφ' ετέρου υπηρετούν τη στρατηγική μας πάνω στον πρωτογενή τομέα και την αγροτική οικονομία.

Γι' αυτούς τους λόγους θα μου επιτρέψετε να πω ότι πρέπει να στηρίξουμε όλοι μας τη νέα στρατηγική προσέγγιση του προγράμματος για την Αγροτική Ανάπτυξη που έχει στο επίκεντρο τη δομική αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα και την εκκίνηση της επιχειρηματικότητας με την προσέλκυση νέων ανθρώπων στη γεωργία με νέες ιδέες και κυρίως νοοτροπία οι οποίοι θ' αξιοποιήσουν τη συνεργασία και την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες και τις νέες πρακτικές.

Η επιδοματικού χαρακτήρα ενισχύσεις της παραγωγής που αποτέλεσαν κυρίαρχο συστατικό της πολιτικής σε ευρωπαϊκό αλλά και σε εθνικό επίπεδο τις προηγούμενες δεκαετίες, θα πρέπει να δώσουν προοδευτικά τη θέση τους σε άλλου είδους επενδύσεις, σε άλλου είδους νοοτροπίες, σε άλλου είδους συνεργασίες που θα δημιουργούν συνθήκες βελτίωσης της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και συνθήκες δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης.

Μ' αυτή λοιπόν τη νέα λογική την οποία πρέπει να υιοθετήσουμε όλοι μας, η αναπτυξιακή προσέγγιση του Προγράμματος της Αγροτικής Ανάπτυξης είναι πολύ κρίσιμη.

Με τους σημαντικούς πόρους που αυτό το Πρόγραμμα διαθέτει, μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά στο βασικό ζητούμενο, στην αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα και τη συνολικότερη ανάπτυξη των

αγροτικών περιοχών της χώρας που στοχεύουν σε πολύ βασικές προτεραιότητες και επιλογές όπως είναι, ενδεικτικά:

- Η βελτίωση της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των εγχώριων αγροδιατροφικών προϊόντων μας.
- Η αύξηση της αποτελεσματικότητας των δρώντων στο αγροδιατροφικό σύστημα αλλά και της χρήσης και της διαχείρισης των φυσικών πόρων.
- Η επένδυση στη συνεργασία, τη δικτύωση και την οργάνωση της αλυσίδας τροφίμων.
- Η αντιμετώπιση της ανεργίας κυρίως των νέων, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων, για την ηλικιακή αναζωογόνηση του πρωτογενούς τομέα.
- Η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, της φτώχειας και η δημιουργία σχέσεων αγροδιατροφικού συστήματος πολιτισμού και τουρισμού με στόχο την παροχή ενιαίου ποιοτικού τουριστικού προϊόντος.

Κυρίες και κύριοι, η εξυπηρέτηση των βασικών αυτών στρατηγικών επιλογών και προτεραιοτήτων μας μέσα από το νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, αποτελεί πράγματι το στοίχημα και τη μεγάλη πρόκληση για τη νέα προγραμματική περίοδο που έχει ξεκινήσει δυναμικά και που πιστεύω ότι με τη συνεισφορά όλων σας, θα αποτελέσει μια δημιουργική και παραγωγική περίοδο ανασυγκρότησης του αγροτικού χώρου.

Όσο και να θεωρούν κάποιοι ότι το 2018 βγαίνουμε από την πολυετή μνημονιακή λιτότητα, είναι αποκλειστικά στο χέρι όλων μας να σταθούμε στα πόδια μας και να σταθούμε με όπλο την ποιότητα. Ποιότητα στα προϊόντα, ποιότητα στις υπηρεσίες, χωρίς μιζέρια.

Αυτή πρέπει να είναι η λογική προσέγγισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Η νέα λογική που θ' αντικαταστήσει την παλιά λογική, την καθαρά και αποκλειστικά πολιτική των ενισχύσεων.

Μ' αυτά τα λίγα λόγια κ. Πρόεδρε, αγαπητοί φίλες και φίλοι, να σας ευχαριστήσω για την προσοχή σας και να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες της Επιτροπής σας. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον υφυπουργό. Δε θέλουμε την κατάργηση των ενισχύσεων, θέλουμε μια άλλη λογική αξιοποίησης των ενισχύσεων με ορθολογική χρήση και αναπτυξιακή χρήση των ενισχύσεων.

Θα ήθελα να δώσω το λόγο στην κα Αντιπεριφερειάρχη Μαγνησίας, την κα Κολυνδρίνη, είναι αναπόσπαστο κομμάτι καλής συμπεριφοράς όταν φιλοξενούμεθα στη Μαγνησία.

Δ. ΚΟΛΥΝΔΡΙΝΗ: Σας ευχαριστώ πολύ. Σας καλωσορίζω με τη σειρά μου, τον κ. Υπουργό, τον Γενικό Γραμματέα, τους Βουλευτές, όλα τα στελέχη της υπουργικής ομάδας, τα στελέχη της Διαχειριστικής του Υπουργείου, τον Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας και όλους όσους έχετε έρθει στην όμορφη Αγριά, στο νομό Μαγνησίας.

Καλωσορίζουμε και την 4^η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Θεωρώ πως η σπουδαιότητα της συγκεκριμένης δράσης ανά την Ελλάδα έγκειται πέρα από το τυπικό του πράγματος, δηλαδή την παρακολούθηση ενός Προγράμματος και την εξωστρέφεια που είναι απαραίτητα να έχει το κάθε Υπουργείο, αντί να χρειάζεται να πάμε εμείς στο Υπουργείο, να έρχεται το Υπουργείο σ' εμάς.

Και επειδή η έξωθεν καλή μαρτυρία που έχουμε για εσάς είναι ότι πραγματικά έχετε ευήκοα ώτα και ο κ. Υπουργός προς τιμήν του επισκέπτεται πάρα πολύ συχνά τη Θεσσαλία και δη τη Μαγνησία, το γεγονός αυτό βοηθάει πάρα πολύ στο να υπάρχει μια ανάδραση επικοινωνιακή και να γίνονται έτσι και λίγο πιο έντονες οι προσλαμβάνουσες που έχετε σε σχέση με τα προβλήματα, παρά το να ακούγονται αυτά από εμάς στα γραφεία σας.

Δε θα κουράσω και θα επισημάνω με τη μορφή των bullets μερικά προβλήματα τα οποία αφορούν και όλη την Ελλάδα αλλά και δη τη Μαγνησία στην οποία είμαι επικεφαλής. Θα ήθελα να επαναξιολογήσετε πριν ανακοινώσετε τις περιοχές που εντάσσονται στο πρόγραμμα της νιτρορύπανσης και τα κριτήρια των επιλογών αυτών, καθώς μιλώντας καθημερινά με στελέχη του Υπουργείου, σας έχει διαμνηυθεί πως έχει εξαιρεθεί από το νομό Μαγνησίας ο Δήμος Ρήγα Φεραίου.

Ο Δήμος Ρήγα Φεραίου για να καταλάβετε, είναι ένας Δήμος στον οποίο εδράζεται η λίμνη Κάρλα και είναι κατ' εξοχήν αν όχι αμιγώς αγροτικός. Ήταν εντεταγμένος σε αυτό το πρόγραμμα και για να βοηθήσουμε

κι εσάς προς την ίδια κατεύθυνση, ήδη σε συνεργασία με το ΙΓΜΕ, η Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας της Περιφερειακής Ενότητας αυτές τις μέρες κάνει δειγματοληψίες υδάτων προκειμένου να καταδείξουμε το πρόβλημα της περιοχής.

Ένα δεύτερο θέμα που θέλω να σας θέσω είναι το γνωστό ζήτημα, γιατί σας το έχουμε επανυποβάλλει πολλές φορές, ότι τα 4,4 εκατομμύρια ευρώ του Προγράμματος που αφορά την Αγροτική Οδοποιία και έχουν να κάνουν με την εκχώρηση πόρων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας για την αγροτική οδοποιία είναι πάρα πολύ λίγα. Θα πρέπει να επαναξιολογήσετε την αύξηση του ορίου των πόρων καθ' ότι η Θεσσαλία είναι μια αμιγώς αγροτική περιοχή και οι φάκελοι που έχουν υποβληθεί απ' όλους τους Δήμους της Θεσσαλίας, ανέρχονται στο ποσό των 18 εκατομμυρίων ευρώ, οπότε καταλαβαίνετε πως η αξιολόγηση αυτών των φακέλων θα είναι πάρα πολύ δύσκολη.

Ζητούμε επίσης την αύξηση του προϋπολογισμού σε σχέση με έργα άρδευσης. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας υπολείπεται κάθε χρόνο σε 400 εκατομμύρια κυβικά νερού. Επίσης ζητούμε να ξαναδείτε το θέμα της ένταξης των επιλαχόντων νέων αγροτών –εδώ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας έχουμε 500 επιλαχόντες και να ισχύσει για όλες τις Περιφέρειες αυτό που ίσχυσε και για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Τέλος θα σας πω κι ένα θέμα το οποίο δεν αφορά το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης αλλά αφορά το Υπουργείο σας, και θα κλείσω μ' αυτό, το θέμα των δημοσίων κτημάτων της Κάρλας.

Έχει λήξει η κατανομή αυτών των κτημάτων από τον Οκτώβριο, έχουμε ξεκινήσει μια αλληλογραφία μ' εσάς, με το Υπουργείο, κι έχουν έρθει δικά μας στελέχη εκεί. Θα πρέπει να δούμε αν θα μοριοδοτηθούν, αν θα προχωρήσουμε σε δημοπρασία ή εν πάση περιπτώσει αν θα δοθεί νέα παράταση γιατί αυτή τη στιγμή επιτρέψτε μου να σας πω «λαϊκιστί» ότι πρόκειται για ένα ξέφραγο αμπέλι, εκεί ο καθένας κάνει ό,τι θέλει και υπάρχει σοβαρό θέμα.

Μ' αυτά θέλω να κλείσω. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για άλλη μια φορά που μας δίνετε το δικαίωμα να εξωτερικεύσουμε τα πραγματικά προβλήματα δημόσια και ελπίζουμε οι εργασίες της Επιτροπής

Παρακολούθησης να είναι εποικοδομητικές και να μας πάνε ένα βήμα παραπάνω. Σας ευχαριστούμε, καλές εργασίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κα Αντιπεριφερειάρχη, θ' απαντήσουμε αργότερα στη διάρκεια της συνεδρίασης.

Σπεύδω να δώσω το λόγο στον Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας πολύ σύντομα, τον κ. Θεόδωρο Καρυπίδη.

Θ. ΚΑΡΥΠΙΔΗΣ: Καλημέρα κι από μένα. Κύριε Υπουργέ, συνάδελφοι της Αυτοδιοίκησης, αγαπητά μέλη της Επιτροπής κυρίες και κύριοι, θέλω πραγματικά παίρνοντας τη σκυτάλη από τη συνάδελφο της Αυτοδιοίκησης να επιβραβεύσουμε αυτές τις πρωτοβουλίες της Αποκέντρωσης, διότι είναι το ζητούμενο να μπορέσουμε να ζητήσουμε πολιτικές από κάτω προς τα πάνω και να δώσουμε τη δυνατότητα σε μια συνεχή διαβούλευση και συναντίληψη των πραγμάτων και, στις τοπικές κοινωνίες να συναποφασίζουν για τις πολιτικές που έχουμε την ευθύνη όλοι να χαράζουμε και να ακολουθούμε.

Δυο παρατηρήσεις μόνο θέλω να κάνω: Η πρώτη είναι προς τη θετική κατεύθυνση, ότι η ευθύνη του Προγράμματος που υπήρξε αποκεντρωμένα προς τις Περιφέρειες έχει αποφέρει αποτελέσματα, άρα ενδυναμώνει και το αίτημα για περισσότερη αποκέντρωση. Το δεύτερο είναι το εξής: Μιλάμε για συνδεδεμένη γεωργία, αλλά θα πρέπει πρωτίστως να έχουμε συνδεδεμένες πολιτικές οι οποίες όταν εφαρμόζονται να αποφέρουν τα ποθητά αποτελέσματα.

Στην περίοδο που διανύουμε θα πρέπει να προσέξουμε οι όποιες επιλογές να έχουν μια στόχευση μακροχρόνια διότι η επόμενη Κοινή Αγροτική Πολιτική δε θα είναι αυτή που είναι σήμερα, άρα αυτή που εξελίσσεται τα δυο χρόνια. Θα πρέπει τα υπόλοιπα χρόνια της να προετοιμάζουν την επόμενη περίοδο έτσι ώστε για μια ακόμη φορά η χώρα να μη βρεθεί με παθογένειες και ανέτοιμη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις.

Δε θέλω να πάρω άλλο χρόνο, η Επιτροπή έχει συγκεκριμένη λειτουργία και δράση και είμαστε εδώ για να βγούμε όλοι περισσότερο ενημερωμένοι έτσι ώστε να είμαστε πιο αποτελεσματικοί στις καθημερινές μας προκλήσεις. Ευχαριστώ θερμά και καλή επιτυχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Καρυπίδη και σπεύδω να δώσω το λόγο στον εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης κ. Γιάννη

Φίρμπα ο οποίος είναι Προϊστάμενος της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων.

Εισήγηση από Εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης

Ι. ΦΙΡΜΠΑΣ: Καλημέρα σε όλους, καλή επιτυχία στη συνεδριάσή μας σήμερα. Βρίσκομαι εδώ όπως είπατε με διπλό ρόλο, αφ' ενός ως Γενικός Διευθυντής της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, είμαι μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης, και αφ' ετέρου εκπροσωπώντας την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου. Να σας μεταφέρω το χαιρετισμό του Αλέξη Χαρίση, του Αναπληρωτή Υπουργού όσο και του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, του Τάκη Κορκολή που, δια του στόματός μου και της παρουσίας μου, θα ήθελαν να μεταφέρουν τα συγχαρητήρια, διότι πραγματικά το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 όχι μόνο συμβάλλει εξαιρετικά θετικά στη συνολική καλή εικόνα του ΕΣΠΑ όπου βρισκόμαστε συγκριτικά με την Ευρώπη στις υψηλότερες θέσεις απορρόφησης και με πολύ προχθεσινά στοιχεία στην πρώτη θέση. Από άποψη εισροής πόρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς τη χώρα είμαστε στην πρώτη θέση ανάμεσα στις χώρες και το πρόγραμμά σας συμβάλλει εξαιρετικά σ' αυτή την προσπάθεια.

Διότι αν μου επιτρέπεται, επειδή είμαι και αρκετά «παλιός» στα Διαρθρωτικά κι Επενδυτικά Ταμεία, αποτελείτε την ευχάριστη έκπληξη, τα ποσοστά απορρόφησής σας και ενεργοποίησης και συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια είναι πάρα πολύ υψηλά, το ποσοστό απορρόφησης είναι πάνω από το μέσο όρο του ΕΣΠΑ, η ενεργοποίηση και με τα καινούργια στοιχεία που φέρνετε είναι πράγματι πάρα πολύ υψηλά και μπορεί να φαίνεται μικρή λεπτομέρεια. Αλλά ακόμα και σε ό,τι αφορά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης είστε καλύτερα από τα υπόλοιπα Προγράμματα γιατί στα υπόλοιπα έχουμε κάνει τρεις συνεδριάσεις, εσείς έχετε καταφέρει να κάνετε τέσσερις, παρ' ότι ξεκινήσατε και αργότερα. Έχετε κάποιο μαγικό ποτό, έχετε έναν Πανοραμίζ μάλλον εκεί πέρα που φροντίζει για όλα αυτά.

Θα ήθελα λοιπόν, γιατί ακούστηκε εκτός μικροφώνου «και στις Περιφέρειες οφείλεται αυτό», να επισημάνω ένα άλλο σημείο για το οποίο επίσης θα ήθελα και σαν υπηρεσιακός να σας ευχαριστήσω γιατί έζησα όλη τη

φάση των διαβουλεύσεων για την εκχώρηση κτλ. Η απόφασή σας να αυξήσετε τα ποσοστά, δώσατε όχι όσα θα ήθελαν οι Περιφέρειες που θα τα ήθελαν όλα προφανώς, αλλά εν πάση περιπτώσει ένα σημαντικότερο ποσοστό και νομίζω ότι το αίτημα των Περιφερειών, επειδή βρίσκονται πιο κοντά στις ανάγκες των αγροτών, νομίζω ότι εκπληρώθηκε και από αυτή σας την απόφαση.

Δε θέλω να κουράσω, ν' αναφέρω μερικά πράγματα που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη συνέχεια της πορείας γιατί εντάξει, καλά πάμε και τα νούμερα καλά δείχνουν, αλλά έχουμε και δυσκολίες μπροστά μας.

Πρώτη δυσκολία, εξακολουθούμε όλοι στο σύστημα του ΕΣΠΑ να έχουμε δυσκολίες με την ανταπόκριση των δικαιούχων γιατί είναι η καρδιά της επιτυχημένης υλοποίησης. Εκεί λοιπόν γενικά γνωρίζετε ότι έχουμε στήσει ομάδα συγκεκριμένη για την υποστήριξη των δικαιούχων, έχουμε διαμορφώσει συνθήκες για τη διατύπωση συγκεκριμένων και στοχευμένων σχεδίων δράσης από τις Διαχειριστικές Αρχές ώστε να έχουμε οικονομία δυνάμεων και πόρων και να στοχεύουμε με προτεραιότητα. Πρέπει να δώσουμε όλοι τη μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια να ενισχύουμε και να ξεπερνάμε προβλήματα δικαιούχων, όπως και να ξεπερνάμε εσωτερικά δικά μας προβλήματα.

Δύο ζητήματα έχουν αναδειχθεί μέχρι τώρα που έχουν ταλανίσει και εσάς, τουλάχιστον το ένα. Το ένα είναι μια εξαιρετική πρωτοβουλία για το Πληροφοριακό Σύστημα κρατικών ενισχύσεων που σαν σύλληψη είναι κορυφαία και είμαστε best practice στην Ευρώπη, σαν εκτέλεση όμως έχουν διαπιστωθεί «bottlenecks», που λέμε και στα νεοελληνικά «μποτιλιαρίσματα», και πρέπει να τα ξεπεράσουμε.

Έχουν γίνει δυο πολύ σημαντικές προσπάθειες από την πλευρά του Υπουργείου και θα ήθελα να σας τις ανακοινώσω. Ήδη έχει τριπλασιαστεί το προσωπικό που αντιμετωπίζει τα θέματα και συνεχίζουμε να προσπαθούμε να βρούμε ειδικούς, δυστυχώς απαιτούνται πολλοί ειδικοί άνθρωποι και είναι δυσεύρετοι σ' αυτό τον τομέα.

Δεύτερον, απλοποιούμε και αποφασίσαμε να απλοποιηθούν οι διαδικασίες κι έχουμε και την έγκριση της Επιτροπής για την απλοποίηση των διαδικασιών βάζοντας μια νέα κατηγορία κρατικών ενισχύσεων που έχει να

κάνει με τη συνολικό προϋπολογισμό της προκήρυξης. Κάθε τί που θα είναι κάτω από 10 εκατομμύρια ευρώ θα αντιμετωπίζεται πολύ πιο γρήγορα και κάθε τι που θα εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε εντάξεις λιγότερο από 100 εκ. ευρώ επενδύσεων, θ' αντιμετωπίζεται επίσης με έναν απλούστερο τρόπο διασφαλίζοντας όμως τη λογική του νομοθέτη.

Απόλυτη διαφάνεια, αντικειμενικότητα και διαδικασίες οι οποίες θα μπορούν να παρακολουθήσουν τη διαδρομή του ελέγχου από το σημείο μηδέν μέχρι το σημείο της ολοκλήρωσης για να μη ξαναέχουμε παθογένειες του παρελθόντος σ' αυτό τον τομέα.

Επίσης βρίσκουμε μια λύση σ' ένα δεύτερο θέμα που αφορά στους Ενδιάμεσους Φορείς. Υπήρξε ένα νομικό πρόβλημα, βρήκαμε φαίνεται τη λύση και με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων και στο επόμενο διάστημα δίνουμε λύση και σ' αυτό.

Δύο τελευταία πράγματα: Το ένα δεν αφορά εσάς γιατί δεν είχατε το θέμα της τεχνικής προσαρμογής, δεν είχατε έξτρα πόρους από την ενδιάμεση αναθεώρηση, αυτό το 1 δις ευρώ περίπου το οποίο κατανεμήθηκε στη χώρα. Πήρα μια γενναία απόφαση, το 50% πήγε στο Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το άλλο 50% στο ΕΚΤ, στο Κοινωνικό Ταμείο γιατί εκεί οι ανάγκες είναι αυξημένες. Δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση σε τομείς όπως το περιβάλλον, η ενέργεια, η ανταγωνιστικότητα, στο δε Κοινωνικό Ταμείο, έμφαση σε πετυχημένες δράσεις οι οποίες προσφέρουν στο ταλανιζόμενο ανθρώπινο δυναμικό αυτής της χώρας.

Τελευταία αναφορά στο θέμα της προσοχής που πρέπει να δώσουμε στην επίτευξη των στόχων όχι μόνο της απορρόφησης, για την οποία είμαστε αισιόδοξοι αφού για το ν+3 δεν κινδυνεύουμε για τουλάχιστον τα επόμενα έτη καθότι το 2017 και το 2018 η εικόνα είναι καλή, όμως πρέπει να μείνουμε προσηλωμένοι και στην απορρόφηση. Προσοχή πρέπει να δοθεί και στην επίτευξη των δεικτών που είναι μια καινούργια επιλογή αυτής της προγραμματικής περιόδου.

Πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα στο θέμα της επίτευξης των στόχων του αποθεματικού επίδοσης. Θα είμαστε σε συνεργασία από την αρχή του χρόνου για να δούμε τί ενδεχομένως θα χρειαστεί, μην διακινδυνεύσουμε την επιτυχημένη μας πορεία με αστοχίες σε θέματα του αποθεματικού

επίδοσης που δε θα οδηγήσουν μεν στην απώλεια πόρων για τη χώρα γιατί είναι διασφαλισμένη αλλά ενδέχεται να δημιουργήσουν αναταραχές εσωτερικά στα Προγράμματα ή και μεταξύ των Προγραμμάτων αν δεν επιτύχουμε να κρατήσουμε αυτό το 6%.

Καλή επιτυχία και από δω και πέρα, συγχαρητήρια για τη δουλειά μέχρι τώρα και να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους γιατί είναι εξαιρετική η συνεργασία με τη Διαχειριστική του προγράμματος και αποδεικνύεται στην πράξη ότι η επιλογή, και για να το «ακούει» και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, της πολυταμειακής προσέγγισης, είναι μόνο προς όφελος της ανάπτυξης και όχι τροχοπέδη και σε βάρος της. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα τον κ. Φίρμπα για τις επισημάνσεις του, τουλάχιστον στο δεύτερο μέρος της παρέμβασής του γιατί νομίζω είναι εξαιρετικά σημαντικό να τα θυμόμαστε, τί υποχρεώσεις έχουμε σε σχέση με τους δείκτες και το αποθεματικό επίδοσης.

Θέλω να πω δημόσια ότι αν δεν ήταν η εξαιρετική συνεργασία που έχουμε με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης πολλά πράγματα δε θα είχαν δείξει αυτή την πρόοδο. Και θέλω να σας ευχαριστήσω δημόσια γι' αυτή την άριστη συνεργασία, παρά τις εντάσεις για το πληροφοριακό σύστημα.

Last but no least, ο κ. Alexander Bartovic ο οποίος έχει εδώ και λίγο καιρό αναλάβει την παρακολούθηση του Προγράμματος της χώρας μας από πλευράς Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Θέλω να πω δημόσια ότι εμείς είμαστε εξαιρετικά ικανοποιημένοι από τη σχέση και συνεργασία που έχουμε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ειδικότερα τη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας, νομίζω ότι πλέον είμαστε σ' έναν εξαιρετικά καλό δρόμο σε ό,τι αφορά και το περιεχόμενο αλλά και τη συνεπή αν το θέλετε ανταπόκριση στις υποχρεώσεις ημών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς κάθε προσπάθεια που κάνουμε στη χώρα μας.

Κύριε Bartovic έχετε το λόγο.

Εισήγηση από Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης/DG AGRI)

A. BARTOVIC: Κύριε Υπουργέ, κ.κ. Υφυπουργοί, συνάδελφοι Περιφερειάρχες, θα ήθελα να σας συγχαρώ για την πρόοδο που έχει κάνει το Πρόγραμμα. Είναι πολύ σημαντικό να δούμε το συνολικό πλαίσιο. Το Πρόγραμμά σας ήταν το τελευταίο το οποίο υιοθετήθηκε για την προγραμματική περίοδο. Ξεκίνησε αργά, παρ' όλα αυτά εξαιτίας των μεγάλων προσπάθειών που έχουν γίνει, πραγματικά έχετε φτάσει σε πολύ προχωρημένο επίπεδο.

Εάν δούμε την απόδοσή σας στο τελευταίο τρίμηνο, το ελληνικό Πρόγραμμα είναι πολύ ικανοποιητικό, είναι πολύ λίγο κάτω από το μέσο όρο αυτή τη στιγμή. Είναι περίπου στο μέσο της απόδοσης που έχουν τα προγράμματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι πολύ ενθαρρυντικό ότι όχι μόνο υπάρχουν δεσμεύσεις οι οποίες υλοποιούνται, αλλά υπάρχουν έτοιμα καινούργια Προγράμματα τα οποία γίνονται πραγματικότητα.

Εδώ πρέπει να εστιάσω στο ότι πρέπει να συντονίσετε τις προσπάθειές σας για να βγάλετε καινούργια projects, καινούργια προγράμματα, ούτως ώστε όλες οι αγροτικές περιοχές να υποστηριχθούν. Όπως και οι αγρότες. Εδώ θα ήθελα να επισημάνω ότι η Επιτροπή παρακολουθεί την υλοποίηση όλων των Προγραμμάτων. Όχι μόνο εξετάζουμε τον όγκο αλλά την αποδοτικότητα των Προγραμμάτων. Και τα Προγράμματα τα οποία μένουν πίσω, τα εξετάζουμε πάρα πολύ προσεκτικά και πολλές φορές σε κάποιες προσαρμογές πρέπει να γίνουν.

Είμαι πολύ χαρούμενος που το δικό σας το Πρόγραμμα δε βρίσκεται σ' αυτή την κατηγορία και δε χρειάζεται να το εξετάσουμε λεπτομερώς. Κι αυτό οφείλεται στην εξαιρετική δουλειά που έχετε κάνει. Θέλω να κάνω μια έκκληση σε όσους εμπλέκονται στην υλοποίηση των Προγραμμάτων, να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους και να μας βοηθήσουν να συνεχίσουμε να υλοποιούμε Προγράμματα τόσο πολύ καλά.

Ως παράδειγμα, θα ήθελα να μιλήσω για τα προαπαιτούμενα. Και λόγω της δουλειάς σε πολλά Υπουργεία, η Ελλάδα έχει εκπληρώσει όλα τα προαπαιτούμενα που έχουν σχέση με την Αγροτική Ανάπτυξη. Όμως, για παράδειγμα, η διαχείριση των λεκανών απορροής είναι λίγο πιο πίσω. Άρα λοιπόν πρέπει να εντείνουμε τις προσπάθειές μας εκεί. Και ξέρουμε ότι υπάρχουν πάρα πολλά projects τα οποία μπορούν να δημιουργηθούν αλλά

φυσικά η διαχείριση λεκανών απορροής ποταμιών είναι πάρα πολύ σημαντική και για οικονομικούς λόγους.

Όπως ο συνάδελφος από το Υπουργείο Γεωργίας είπε, είμαστε στην περίοδο της αναθεώρησης της απόδοσης. Τί σημαίνει αυτό; Αυτό σημαίνει ότι το 2019 όλες οι Διαχειριστικές Αρχές θα πρέπει ν' αναφερθούν και να κάνουν μια έκθεση για την πρόοδο και τα επιτεύγματα του 2018. Φαίνεται ότι είναι αρκετά ως χρόνος μπροστά μας, αλλά δεν είναι στην ουσία. Άρα λοιπόν είναι πολύ σημαντικό τώρα όλοι να εξετάσουμε το τί έχει επιτευχθεί, ποια είναι τα επιτεύγματα που έχουν γίνει μέχρι τώρα και να κάνουμε τις τροποποιήσεις οι οποίες χρειάζονται για να πετύχουμε τους στόχους.

Επίσης έχω καλά νέα για σας που θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας. Όλοι πιθανό ν' ακούσατε για κάτι το οποίο το ονομάζουμε OMNIBUS. Συμφωνήθηκε το αγροτικό μέρος του OMNIBUS, είναι ένας Κανονισμός ο οποίος θα απλοποιήσει την υλοποίηση των ευρωπαϊκών δομών και χρηματοδοτήσεων και θα πρέπει να υιοθετηθεί από το Συμβούλιο και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τις επόμενες ημέρες και θα αρχίσει να ισχύει από το 2018.

Ασχολείται με ένα περίπλοκο μέρος της νομοθεσίας, οι συνάδελφοί μου θα εξετάσουν τί υπάρχει εκεί και υπάρχουν. Μερικά στοιχεία είναι σχετικά και με εσάς. Ειδικά, έχει εστιάσει στην απλοποίηση και στην ευκολότερη υλοποίηση των Προγραμμάτων. Για την Ελλάδα υπάρχουν συγκεκριμένα σημεία απλοποίησης τα οποία θα βοηθήσουν την καλύτερη υλοποίηση των Προγραμμάτων και θα υπάρχει μεγαλύτερη διευκόλυνση για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών εργαλείων, με άρση των περιορισμών που καθυστερήσουν την υλοποίηση αυτών.

Κάτι το οποίο μπορεί να σχετίζεται μ' εσάς είναι ότι για δαπάνες που μπορεί να είναι σε περιόδους κρίσεων, για παράδειγμα μια καταστροφή, θα απλοποιηθούν οι διαδικασίες που θα δίνονται οι σχετικές αποζημιώσεις και η σχετική τροποποίηση του Προγράμματος μπορεί να γίνει αργότερα αναδρομικά. Θα ήθελα να σας ενθαρρύνω από τη στιγμή που αυτό το έγγραφο δημοσιευθεί, να βρείτε το έγγραφο αυτό και να δείτε τί μπορεί να ταιριάζει σ' εσάς και να κάνει τη ζωή σας πιο εύκολη.

Θα ήθελα να ολοκληρώσω για να βοηθήσω στις εργασίες σας και θα ήθελα να σας ευχηθώ τύχη και καλή δύναμη για τις επόμενες ενέργειες. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Υπουργό και τον κ. Κασίμη για τα καλά τους λόγια που αφορούν στη συνεργασία μας και θα ήθελα να επισημάνω ότι πραγματικά εκτιμώ την εποικοδομητική και την ανοιχτή επικοινωνία και συνεργασία που έχουμε με τις Ελληνικές Αρχές.

Και στο τέλος, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που μας φιλοξενείτε εδώ και θα ήθελα να πω ότι όποτε έρχομαι στην Ελλάδα είναι σα να πηγαίνω στο σπίτι μου, στην οικογένειά μου και σε φίλους. Σας ευχαριστώ πολύ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Bartoníc για το χαιρετισμό του και για όσα θετικά μας είπε για τη συνεργασία και για την πρόοδο του Προγράμματος και θα έλεγα, το εξαιρετικά σημαντικό που ανέφερε στο τέλος, ότι όταν έρχεται στην Ελλάδα νιώθει ότι είναι στο σπίτι του.

Αυτό μας κάνει να νιώθουμε πολύ καλά και να αισιοδοξούμε ότι και στο μέλλον η συνεργασία θα χτίσει ό,τι καλύτερο για το πρόγραμμα, για τους αγρότες μας, για την αγροτική ανάπτυξη, για τη χώρα συνολικότερα.

Σ' αυτό το σημείο να επιτρέψουμε στον Υπουργό και την κα Υφυπουργό αν θέλουν ν' αποχωρήσουν. Κατάλαβα ότι έχετε υποχρεώσεις.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: Να σας ζητήσω συγνώμη, καλή επιτυχία στις εργασίες σας. Η επόμενη συνάντηση τοποθετείται πότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σε ένα εξάμηνο.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: Επειδή είπαν ότι προχωράμε και αν πάμε και πιο γρήγορα και εφόσον έχουμε «αντικείμενο» που να χρειάζεται εξέταση, να κάνουμε την Επιτροπή πιο γρήγορα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα το δούμε.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: Να είστε καλά, γεια σας.

Κ. ΠΑΠΑΝΑΤΣΙΟΥ: Καλή επιτυχία κι από μένα στις εργασίες.

**Εισήγηση από τον κ. Χ. Κασίμη, Πρόεδρο της Επιτροπής
Παρακολούθησης του ΠΑΑ, Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής &
Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Εμείς θα συνεχίσουμε κανονικά τις εργασίες μας. Έχουμε κατά κάποιον τρόπο κάνει κάποιες οριακές αλλαγές στην ημερήσια διάταξη.

Κυρίες και κύριοι, είμαστε περίπου μια ώρα πίσω στο χρονοδιάγραμμα, όπως συνηθίζεται σε τέτοιου τύπου εκδηλώσεις. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να κάνω πολύ πιο σύντομη την εισήγησή μου. Νομίζω ότι αρκετά από τα πράγματα που θα ήθελα να πω έχουν ήδη αναφερθεί και επιτρέψτε μου να περιοριστώ σε μια σύντομη αναφορά στο τί έχουμε κάνει και τί θα κάνουμε από δω και στο εξής:

Νομίζω ότι οι περισσότεροι από σας γνωρίζουν τί συμπεριλαμβάνει από πλευράς δουλειάς, προπαρασκευαστικής προετοιμασίας, για να φτάσουμε να προκηρύξουμε μέτρα σ' ένα Πρόγραμμα. Είχαμε ξεκινήσει με ένα μειονέκτημα το οποίο είχε να κάνει αφ' ενός με το περιβάλλον της κρίσης, αφ' ετέρου μ' ένα πρόγραμμα το οποίο είχε πάρα πολλές παρατηρήσεις και δεν ήταν εγκεκριμένο. Εν μέσω όλων αυτών των δυσκολιών είμαστε ευτυχείς να έχουμε ένα εγκεκριμένο πρόγραμμα και δυο χρόνια μετά να έχουμε καλύψει το χαμένο έδαφος και αυτό μας κάνει να αισιοδοξούμε.

Είχαμε εδώ και καιρό απαντήσει στην πίεση ότι θέλουμε να πάμε γρήγορα, γρήγορα ναι, πρόχειρα όχι. Νομίζω σ' ένα σημαντικό βαθμό αυτό το έχουμε καταφέρει, να πάμε σχετικά γρήγορα, να μην έχουμε πάει πρόχειρα, να μην έχουμε κάνει μέχρι στιγμής σοβαρά λάθη και αφ' ετέρου να αντλούμε κι απ' αυτή την εμπειρία για να μπορέσουμε να σχεδιάσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το μέλλον.

Τί έχουμε κάνει: Κατ' αρχάς ξέρετε ότι το Πρόγραμμα έχει συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους, δε θέλω να τους επαναλάβω, αφ' ενός την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και αφ' ετέρου την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Το πρόγραμμα δομείται γύρω απ' αυτούς τους δυο βασικούς στρατηγικούς στόχους, και επιμένουμε σ' αυτό γιατί συνηθίζουμε από τη στιγμή που ξεκινά ένα πρόγραμμα να ξεχνάμε ποιοι είναι οι στρατηγικοί στόχοι και να έχουμε ως μπούσουλα την προκήρυξη των μέτρων για την

απορρόφηση, δε μας απασχολεί τίποτε άλλο. Εγώ θέλω να επαναφέρω διαρκώς τους στρατηγικούς στόχους και ειδικότερα τις επιχειρησιακές προτεραιότητες που έχει το Πρόγραμμα και οι οποίες, επιχειρησιακές προτεραιότητες, ουσιαστικά σηματοδοτούν τη στρατηγική κατεύθυνση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Σ' αυτή την πορεία λοιπόν έχουμε καταφέρει, για να πάω κατευθείαν στην ουσία του πράγματος και να δώσω κάποια ενημέρωση, αφ' ενός να προκηρύξουμε μέτρα μέσα σε όλες τις επιχειρησιακές προτεραιότητες, όπως στην προτεραιότητα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, στην προτεραιότητα της δημογραφικής ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού, στην προτεραιότητα της ενίσχυσης της αλυσίδας αξίας, στην προτεραιότητα που αφορά το περιβάλλον και το κλίμα και στην προτεραιότητα που αφορά την κοινωνική συνοχή και την ενίσχυση της οικονομικής διαφοροποίησης στις αγροτικές περιοχές.

Στη βάση λοιπόν αυτών των προτεραιοτήτων ξεκινήσαμε τις προκηρύξεις των μέτρων. Αλλά οι προκηρύξεις των μέτρων υπηρέτησαν και άλλους επίσης στόχους, όπως το να κουμπώσουν οι προκηρύξεις αυτές με μέτρα τα οποία έπρεπε να ακολουθήσουν, όπως π.χ. το μέτρο απ' το οποίο ξεκινήσαμε, των νέων αγροτών. Γιατί; Γιατί θέλαμε να έχουμε νωρίς το μέτρο αυτό για να μπορέσουμε στη συνέχεια να δώσουμε τη δυνατότητα στους νέους να ενταχθούν στα σχέδια βελτίωσης.

Τί έχουμε κάνει μέχρι σήμερα –τα λέω αστραπή. Έχουμε προκηρύξει το μέτρο των νέων αγροτών. Έχουμε εντάξει, έχουμε πληρώσει την προκαταβολή και αυτή τη στιγμή οι ενστάσεις περνούν στο πληροφοριακό σύστημα και μέχρι το τέλος του χρόνου εκτιμούμε ότι θα έχουμε ολοκληρώσει τη διαδικασία. Θα έχουμε ολοκληρώσει τη διαδικασία επίσης και για τους εν δυνάμει δικαιούχους και τέλος, αυτό θα μας επιτρέψει να έχουμε μια καλή εκτίμηση του αριθμού των επιλαχόντων που θα μπορέσουμε να εντάξουμε στο μέτρο. Το δεύτερο στοιχείο. Αμέσως μετά τις γιορτές έχουμε ετοιμαστεί για να γίνουν οι προσκλήσεις στις Περιφέρειες οι οποίες δεν είχαν επιλαχόντες και δεν απορρόφησαν το 100% των πόρων. Αυτό σε ό,τι αφορά τους νέους αγρότες.

Επίσης έχουμε προκηρύξει το μέτρο της βιολογικής γεωργίας και παρά τα προβλήματα είμαστε στην ευχάριστη θέση να μπορούμε, το

γνωρίζετε εξάλλου, να έχουμε πληρώσει και την προκαταβολή στη βιολογική γεωργία.

Και μιας και αναφέρομαι σε πληρωμές, να πω ότι έχουμε μια εξαιρετική συνεργασία με τον ΟΠΕΚΕΠΕ, η οποία προϊόντος του χώρου γίνεται πολύ καλύτερη, με όρους εννοώ αποτελεσματικότητας, ώστε πραγματικά γρήγορα οι αγρότες μας να μπορούν να πληρωθούν και να στηρίξουν το οικογενειακό τους εισόδημα.

Καλωσορίζουμε τον Πρόεδρο της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδος, τον κ. Αγοραστό. Κύριε Περιφερειάρχη μόλις ολοκληρώσω θα σας δώσω το λόγο ν' απευθύνεται έναν χαιρετισμό.

Έλεγα λοιπόν ότι ευελπιστούμε ότι σε σχέση με τη βιολογική γεωργία είμαστε ήδη σε πολύ καλό δρόμο και ότι πολύ σύντομα θα έχουμε την προκήρυξη για τη βιολογική κτηνοτροφία.

Να προσθέσω λοιπόν ότι έχουμε ήδη προκηρύξει το μέτρο της μεταποίησης από 600.000 μέχρι 5.000.000 προϋπολογισμό εντός του Παραρτήματος Ι και αυτή τη στιγμή δώσαμε μια παράταση για την υποβολή του πλήρους φακέλου.

Έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον το γεγονός ότι στη μεταποίηση υπήρξε εξαιρετικά υψηλό ενδιαφέρον και τα επενδυτικά σχέδια είναι πενταπλάσια του ύψους του προϋπολογισμού που είχαμε διαθέσει στο μέτρο αυτό, όπως επίσης ανοιχτή είναι και η μικρή πρόσκληση εκτός Παραρτήματος Ι με προϋπολογισμό 30 εκατομμύρια περίπου και αυτό έχει πάρει το δρόμο του ουσιαστικά.

Επίσης είμαστε στην ευχάριστη θέση, πέρασαν στα «ψιλά γράμματα», να πω ότι έχουν ήδη προχωρήσει μικρότερα μέτρα όπως η ενίσχυση στους γενετικούς πόρους στην κτηνοτροφία και το μέτρο κομφούζιο, μέτρα που όχι μόνο έχουν προχωρήσει, έχουν γίνει κι οι εντάξεις και μάλιστα στο κομφούζιο έχουν γίνει και οι πληρωμές. Και ενημερώνω ότι στο μέτρο αυτό περιμένουμε τη μελέτη που έχουμε αναθέσει για να συμπληρώσουμε, αν το θέλετε, τις καλλιέργειες οι οποίες θα εναχθούν στο μέτρο αυτό σε δεύτερη πρόσκληση.

Προχωρώ στην αναφορά μου σε δύο άλλα μέτρα τα οποία είναι εξαιρετικά σημαντικά. Το ένα παρά την ένσταση που υπάρχει σε ό,τι αφορά το

ύψος της χρηματοδότησης, αναφέρομαι στην Αγροτική Οδοποιία, η οποία έχει ενεργοποιηθεί από αρκετές Περιφέρειες με 40 εκατομμύρια πόρους. Αλλά θέλω να το πω εδώ δημόσια, ότι θ' αυξήσουμε με υπερδέσμευση σημαντικά το ποσό αυτό ώστε πραγματικά να ενταχθούν περισσότερα έργα και να καλύψουμε τις περισσότερες ανάγκες.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τα ήδη προκηρυγμένα μέτρα και υλοποιούμενα μέτρα, θέλω ν' αναφερθώ σε μια εκκρεμότητα την οποία εκπληρώσαμε που αφορούσε την κατάρτιση των νέων γεωργών της παλιάς πρόσκλησης του 2014. Ήταν μια εξαιρετικά σοβαρή εκκρεμότητα, την ολοκληρώσαμε και μπορούμε τώρα να πληρώσουμε τους νέους γεωργούς.

Πρόκειται για περίπου 12.000 νέους, με προϋπολογισμό 10,2 εκατομμύρια δημόσια δαπάνη και ολοκληρώνεται μ' επιτυχία. Και τέλος, για δεύτερη χρονιά προχωράμε στην πληρωμή της εξισωτικής αποζημίωσης με 240 εκατομμύρια και να προσθέσω εδώ ότι ανταποκρινόμαστε στην κανονιστική μας υποχρέωση ώστε εντός του 2018 να οριστικοποιήσουμε το νέο ορισμό των μειονεκτικών περιοχών στη βάση μελέτης η οποία ολοκληρώνεται πολύ σύντομα.

Αυτά είναι μέτρα τα οποία έχουν προκηρυχθεί και τρέχουν και ο Υπουργός ανακοίνωσε σήμερα δυο μέτρα, τα Σχέδια Βελτίωσης με προϋπολογισμό 316 εκατομμύρια και τις Ομάδες Παραγωγών με 25 εκατομμύρια, τα οποία είναι «στον αέρα» και τρέχουν από σήμερα.

Επίσης με την ολοκλήρωση αυτής της συνεδρίασης, από εβδομάδα θα προκηρυχθεί το μέτρο της νιτρορύπανσης το οποίο είναι έτοιμο με προϋπολογισμό 200 εκατομμύρια. Στην πορεία είναι και το LEADER, για το οποίο έχει υπογραφεί η Υπουργική Απόφαση και εντός της εβδομάδας που έρχεται προχωράμε στα δημόσια έργα του LEADER χωρίς κανένα πρόβλημα.

Επομένως για τις Περιφέρειες όπου οι αναπτυξιακές εταιρίες έχουν την ωριμότητα, μπορούν να προχωρήσουν άμεσα στην προκήρυξη των δημοσίων έργων. Για τα ιδιωτικά έργα, όπως είπε και ο κ. Φίρμπας είναι το ιδιωτικό LEADER από τα μέτρα τα οποία θα τα χειριστούμε με τις νέες αλλαγές που κάναμε στο πληροφοριακό σύστημα αμέσως μετά τις γιορτές. Ευελπιστώ να το κάνουμε το συντομότερο δυνατό.

Τέλος σε ό,τι αφορά την πορεία των μέτρων που θα προκηρύξουμε, επιτρέψτε μου να σας ενημερώσω ότι το μέτρο 5.1 που αφορά την πρόληψη ζημιών από φυσικές καταστροφές είναι ουσιαστικά έτοιμο και πιστεύουμε ότι αρχές του 2018 θα προκηρυχθεί. Καθώς επίσης να σας ενημερώσω ότι τα δασικά μέτρα δρομολογούνται σιγά-σιγά κι ευελπιστούμε ότι η Γενική Διεύθυνση Δασών, γιατί είναι μέτρο το οποίο χειρίζεται η Γενική Διεύθυνση Δασών, θα προχωρήσει σχετικά γρήγορα.

Τέλος έχουμε κάνει μια σοβαρή προπαρασκευαστική δουλειά σε ό,τι αφορά τα εγγειοβελτιωτικά έργα, και έχουμε ζητήσει εδώ κι ένα χρόνο από τις Περιφέρειες την υποβολή των προτάσεών τους, έχουμε ιεραρχήσει τις προτάσεις αυτές, έχουμε αξιολογήσει την ωριμότητα αυτών των προτάσεων. Και πάντα εδώ μιλάμε και για τα έργα κάτω από 2,2 εκατομμύρια ευρώ τα οποία θα προκηρυχθούν από τις Περιφέρειες και για τα έργα πάνω από 2,2 εκατομμύρια τα οποία θα τα διαχειριστεί το Υπουργείο.

Θυμίζω ότι εδώ υπάρχουν οι γνωστές Αιρεσιμότητες για τα νερά οι οποίες ολοκληρώνονται και πιστεύουμε μέσα στο 2018 θα είμαστε σε θέση να προχωρήσουμε και στις συγκεκριμένες προκηρύξεις.

Μιας και προέκυψε και νωρίτερα αυτό το ζήτημα, επιτρέψτε μου να πούμε ότι οι πόροι για τα εγγειοβελτιωτικά δεν είναι ανεξάντλητοι. Ανέρχονται σε περίπου 450 εκατομμύρια εκ των οποίων τα 200 εκατομμύρια είναι ανειλημμένες υποχρεώσεις, 100 εκατομμύρια θα πάνε στις Περιφέρειες για τα μικρά εγγειοβελτιωτικά μέχρι 2,2 εκατομμύρια και μένουν 150 εκατομμύρια.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: 136.456.961 είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Αγοραστέ, κάνετε τα πράγματα ακόμα πιο δύσκολα, μειώσατε κατά 14 εκατομμύρια αν δεν κάνω λάθος.

Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στο τι χρηματοδοτούμε για να έχουμε το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα. Έχουμε μια πολιτική η οποία καταγράφεται αφ' ενός από την προετοιμασία που κάναμε και αφ' ετέρου από το γεγονός ότι στόχος της πολιτικής μας είναι να λύσουμε προβλήματα τα οποία έρχονται από το παρελθόν, έργα εγγειοβελτιωτικά, τυφλά φράγματα χωρίς αρδευτικά δίκτυα. Επομένως ο στόχος της πολιτικής μας είναι να κάνουμε λειτουργικά έργα τα οποία έχουν πληρωθεί, έχουμε

επενδύσεις εκατοντάδων εκατομμυρίων ανά την επικράτεια. Για μας λοιπόν προτεραιότητα είναι αυτό: Ολοκλήρωση των έργων, εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύων, ώστε πραγματικά με τους περιορισμένους πόρους να αντιμετωπίσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το αρδευτικό πρόβλημα της χώρας.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τα μέτρα, θα έλεγα ότι δύο εξαιρετικά σημαντικά μέτρα τα οποία είναι καθ' οδόν. Το ένα είναι το μέτρο των Γεωργικών Συμβουλών, έχει ουσιαστικά ολοκληρωθεί και πιθανόν και την ερχόμενη εβδομάδα να υπογραφεί και μένει η ολοκλήρωση της προετοιμασίας για το θεσμικό πλαίσιο του μέτρου.

Είναι ένα δύσκολο μέτρο, το ξέρετε όλοι, εξαιρετικά σημαντικό αλλά δε θέλουμε να πάμε βιαστικά, θέλουμε να κάνουμε την καλύτερη δυνατή προετοιμασία και ευελπιστούμε ότι στο πρώτο εξάμηνο του 2018 το μέτρο θα έχει προκηρυχθεί.

Τέλος, το μέτρο της Συνεργασίας, για την καινοτομία – συνεργασία λοιπόν, ένα μέτρο προϋπολογισμού 70 εκατομμυρίων το οποίο επιχειρούμε να προωθήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ανά την επικράτεια. Έχουμε ξεκινήσει μια καμπάνια, αν το θέλετε, ενημέρωσης των φορέων και των δικαιούχων ανά την επικράτεια. Έχουμε επισκεφθεί την Καβάλα, την Αλεξανδρούπολη, το Ηράκλειο, τη Μυτιλήνη, την Κοζάνη, τη Λαμία, την Πάτρα σε μια προσπάθεια να κάνουμε κατανοητό το μέτρο. Γιατί δεν είναι κατανοητό.

Το μέτρο αυτό, όπως ξέρετε, επιχειρεί να συνδέσει τα ερευνητικά αποτελέσματα με την παραγωγή. Επιχειρούμε μ' άλλα λόγια να δούμε την εφαρμογή της έρευνας, κάτι το οποίο λείπει στη χώρα μας. Αυτό απαιτεί μια άλλη κουλτούρα. Δουλεύουμε σ' αυτή την κατεύθυνση, το θεσμικό πλαίσιο του μέτρου είναι σχεδόν έτοιμο, σήμερα θα το βγάλουμε σε δημόσια διαβούλευση και ευελπιστούμε ότι πολύ σύντομα, αρχές του '18 θα προκηρυχθεί και το μέτρο αυτό.

Θέλω να κάνω μια αναφορά στο LEADER γιατί θεωρούμε, νομίζω αναφέρθηκε κιόλας, ότι με το LEADER κάναμε δυο πράγματα, Το ένα, καινοτομήσαμε γιατί προκηρύξαμε το μέτρο μαζί με την αλιεία και είμαστε ευτυχείς που έχουμε 49 εγκεκριμένα τοπικά προγράμματα, εκ των οποίων τα

31 είναι πολυταμειακά, στοχεύουν δηλαδή στο χτίσιμο συνεργειών και, αν το θέλετε, εκφράζουν και μια αντίληψη για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου. Θα είμαστε περισσότερο ευτυχείς αν είχαμε τη συμβολή και άλλων Ταμείων, αλλά νομίζω ότι οι Περιφέρειες θα έρθουν να το υποστηρίξουν μέσα από το Περιφερειακό Ταμείο και το Κοινωνικό Ταμείο, ώστε πραγματικά να έχουμε αυτό που εκφράζει, αυτό που λέμε την ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη.

Έχουμε αυξήσει στον προϋπολογισμό στο LEADER και πρόσφατα μάλιστα βγήκαμε και με δεύτερη πρόσκληση και ικανοποιήσαμε ανάγκες και άλλων περιοχών στο LEADER. Δε θέλω να πω περισσότερα εδώ παρά να επισημάνω ότι το πλαίσιο για τα δημόσια έργα είναι έτοιμο. Θυμίζω, το ανέφερε νωρίτερα η κ. Περιφερειάρχης, ότι αυτή την εβδομάδα που έρχεται, θα μπορούμε αφού υπάρχει η ετοιμότητα να προχωρήσουμε στα δημοσίου χαρακτήρα έργα στα πλαίσια του LEADER και σύντομα να έχουμε και τα ιδιωτικά.

Τελειώνω με δυο αναφορές, όχι στα μέτρα, γιατί με αυτά που ανέφερα και την έναρξη των προκηρύξεων των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων μέσα στο 2018 είμαστε σε καλό δρόμο και με τα γεωργικοπεριβαλλοντικά μέτρα. Άρα ουσιαστικά έχουμε προχωρήσει στην προκήρυξη περίπου δισεκατομμυρίων ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης στα μέτρα του ΠΑΑ ενώ από την άλλη έχουμε δεσμεύσει περίπου 3,5 δις, δηλαδή το 62% της δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος σε λιγότερο από δυο χρόνια.

Δύο στόχοι λοιπόν νομίζω ότι έχουν επιτευχθεί προς το παρόν τουλάχιστον, έχουμε δρόμο όπως είπε κι ο κ. Φίρμπας να διανύσουμε. Ο ένας είναι της προκήρυξης των μέτρων, άρα τελικά είμαστε σε καλό δρόμο με τις προκηρύξεις των μέτρων, ωρίμασε δηλαδή η προσπάθεια προετοιμασίας για τις προκηρύξεις και τώρα «ξεδιπλώνονται». Και το δεύτερο είναι το ζήτημα της απορρόφησης.

Και θέλω να κάνω μια μικρή αναφορά στο ζήτημα της απορρόφησης. Η απορρόφηση είναι εξαιρετικά σημαντική υπόθεση όχι μόνο γιατί η χώρα μας και ο αγροτικός τομέας έχει ανάγκη τους πόρους αυτούς, αλλά γιατί επίσης οι πόροι αυτοί μπορεί να συμβάλλουν στην προσπάθεια παραγωγικής ανασυγκρότησης, στην αναπτυξιακή πορεία.

Δεν είναι πόροι απλά για την ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος, είναι πόροι οι οποίοι επιστρέφουν στην οικονομία και με όρους πολλαπλασιαστή στην οικονομία συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη. Η εκτίμησή μας είναι ότι το 2017 η απορρόφηση κινηθεί περίπου στα 750 εκατομμύρια ή θα τα ξεπεράσει.

Μαζί με τις προηγούμενες χρονιές, θα έλεγα ότι τα περασμένα τρία χρόνια, μετρημένα αυτά, είναι οι καλύτερες τρεις χρονιές απορρόφησης της τελευταίας δεκαετίας. Η απορρόφηση όπως ανέφερε και ο κ. Bartovic, έχει φτάσει περίπου το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εκτίμησή μας είναι ότι μέχρι το τέλος του χρόνου, σε αυτά τα δυο χρόνια θα έχουμε απορροφήσει 1,4 δις, είναι απορρόφηση της τάξης του 25% και μαζί με την προκαταβολή των 188 εκατομμυρίων, θα πλησιάσει το 29%.

Αυτή είναι μια καλή πορεία, πρέπει να προσέξουμε όμως ν' ανταποκριθούμε στους δείκτες και τα επόμενα χρόνια και σ' αυτή την κατεύθυνση θα δουλέψουμε.

Τέλος υπάρχει κι ένα ζήτημα που απασχολεί πολύ κόσμο και για το οποίο έχουμε κάνει μια σοβαρή προσπάθεια να το αντιμετωπίσουμε: Είναι η εξασφάλιση της χρηματοδότησης στα επενδυτικά σχέδια, της ιδιωτικής συμμετοχής δηλαδή, για το οποίο έχουμε προχωρήσει στην ανάθεση μιας μελέτης στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Θυμίζω, πολλές φορές το λέω, ότι το πρόγραμμα μας δίνει τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε ένα Ταμείο για να ενισχύσουμε τη ρευστότητα στον αγροτικό τομέα, μπορούμε να επενδύσουμε από το 3% ως το 7% των πόρων του προγράμματος και ενδιαφέρον υπάρχει. Αυτές τις μέρες κατατέθηκε η μελέτη που εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, αρχές Γενάρη θα έχουμε μια παρουσίαση της μελέτης αυτής για να δούμε τί επιλογές θα κάνουμε σε ό,τι αφορά τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θ' αξιοποιήσουμε για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Ευελπιστούμε, αν και ξέρουμε πόσο χρονοβόρες είναι αυτές οι διαδικασίες, εντός του '18 να έχουμε εξασφαλίσει τα απαραίτητα χρηματοδοτικά εργαλεία για τη στήριξη των επενδυτικών προσπαθειών στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Δε θα επαναλάβω αυτά που είπε ο κ. Φίρμας για το πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων. Είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό εργαλείο, είχαμε προβλήματα τα οποία αρχίζουμε σιγά σιγά να ξεπερνάμε αλλά πρέπει να πω ότι είχαμε και προβλήματα συντονισμού τα οποία σ' ένα βαθμό παραμένουν. Πρέπει να τα λύσουμε και αυτά ώστε πραγματικά η πρόοδος να είναι σημαντική.

Κυρίες και κύριοι, όλα αυτά που συζητάμε, συμβαίνουν σ' ένα διεθνές περιβάλλον το οποίο εγώ δε θέλω ν' αγνοώ, το επαναφέρω πάντα σε κάθε συζήτηση που έχουμε. Είμαστε μπροστά, θα έλεγα, σε μια τελευταία μεγάλη ευκαιρία που έχουμε να ανασυντάξουμε δυνάμεις και να σκεφτούμε πώς μπορούμε ν' αξιοποιήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τους πόρους που έχουμε στη διάθεσή μας.

Είμαστε σ' ένα μεταβαλλόμενο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον. Τα πράγματα αλλάζουν. Και αλλάζουν γιατί απλούστατα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως ξέρετε, μπαίνουμε στις συζητήσεις για το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Η συνέπεια αυτού και οι πιέσεις που ασκούνται στον κοινοτικό προϋπολογισμό επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της ΚΑΠ. Θα μειωθεί ο προϋπολογισμός της ΚΑΠ.

Δεύτερον, η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμάται ότι θ' αφαιρέσει περίπου 10 με 12 δις ετησίως από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Τρίτον, οι πιέσεις που ασκούνται από το προσφυγικό και τα ζητήματα ασφάλειας στον κοινοτικό προϋπολογισμό, και αυτές θα επηρεάσουν την κατανομή των πόρων στον αγροτικό προϋπολογισμό.

Και τέλος, έχουμε και μια νέα πρόκληση που αφορά τη νέα ΚΑΠ. Τα ζητήματα που αφορούν το μέλλον της ΚΑΠ συνεπάγονται ένα αυστηρό πλαίσιο, νέες συνθήκες, ένα νέο στρατηγικό σχέδιο που πρέπει να υποβληθεί και να εγκριθεί και για τον πρώτο πυλώνα της ΚΑΠ. Όλα αυτά σημαίνουν, συν το γεγονός ότι αφήνονται και περιθώρια για συζητήσεις περί εθνικής χρηματοδότησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ότι ανοίγουν καινούργια μεγάλα θέματα εξαιρετικού ενδιαφέροντος, που συνιστούν σοβαρές προκλήσεις για την ελληνική γεωργία, τον ελληνικό αγροτικό τομέα.

Αλλά δεν είναι μόνο οι πιέσεις αυτού του χαρακτήρα, υπάρχουν και σημαντικές προκλήσεις. Και οι προκλήσεις συνδέονται με την

καταγεγραμμένη πλέον σημαντική αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης για αγροτικά προϊόντα. Το κρίσιμο ερώτημα είναι τί κάνουμε εμείς για να βρεθούμε μπροστά σ' αυτές τις νέες προκλήσεις, πόσο προετοιμασμένοι να τις αντιμετωπίσουμε και να θέσουμε δηλαδή τον αγροτικό μας τομέα και τη χώρα σε μια ισότιμη ανταγωνιστική βάση με τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα που είναι η ποιότητα, η ταυτότητα των προϊόντων μας. Και γι' αυτό έχουμε ένα εργαλείο: Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Γι' αυτό λοιπόν έχει μεγάλη σημασία να συζητάμε επί της ουσίας, να συζητάμε στρατηγικά, να εξειδικεύουμε τοπικά, να περνάμε από το γενικό στο ειδικό και πίσω από το ειδικό στο γενικό, γιατί μόνο μέσα από μια τέτοια σχέση μπορούμε να υλοποιήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Σ' αυτό λοιπόν το ταξίδι μιας στρατηγικής κατά την άποψή μου, προσαρμογής του αγροτικού τομέα στο νέο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το διεθνές περιβάλλον, το παγκόσμιο περιβάλλον, είμαστε ευτυχείς που έχουμε τη συνεργασία σας, τη συνεργασία των Περιφερειών οι οποίες έχουν πάρει στην πλάτη ένα σημαντικό βάρος σε ό,τι αφορά την υλοποίηση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Εμείς θα έλεγα χτίζουμε μια πολύ καλή σχέση με τις Περιφέρειες, έχουμε συγκροτήσει μια ειδική ομάδα η οποία συνεδριάζει για να λύνει τα προβλήματα και να επιταχύνει την υλοποίηση του Προγράμματος και είμαστε ευτυχείς που είναι μαζί μας ο κ. Αγοραστός, Πρόεδρος της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδος, στον οποίο δίνω το λόγο για ν' απευθύνει έναν χαιρετισμό. Ευχαριστώ πολύ.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Καλησπέρα σας. Σας ευχαριστούμε πρώτα απ' όλα που γίνεται αυτή η 4^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης στη Θεσσαλία, στο Βόλο, γιατί στη Θεσσαλία χτυπά η καρδιά του αγροτικού τομέα.

Εμείς έχουμε αποδείξει ότι ξέρουμε και συνεργαζόμαστε και συνεργαζόμαστε δημιουργικά. Προσπαθούμε να δημιουργήσουμε συνέργειες και να φτάσουμε στο αποτέλεσμα το οποίο διαχέεται στη στρατηγική την οποία έχουμε στον αγροτικό τομέα, μια στρατηγική την οποία έχουμε όλες οι

Περιφέρειες εκπονήσει, από την αρχή της ίδρυσης και λειτουργίας των Περιφερειών.

Βέβαια συνεργαστήκαμε κι ευχαριστούμε που έγινε και η εκχώρηση του 37,12% των πόρων στις Περιφέρειες αλλά η εκχώρηση αυτή δε έχει προχωρήσει ακόμα και δημιουργείται μια στρεβλή εικόνα στους ανθρώπους, στους παραγωγούς, στους κτηνοτρόφους, στους αγρότες και στους Δημάρχους οι οποίοι προστρέχουν στις διαχειριστικές μας Υπηρεσίες και τις καθιστούν υπεύθυνες για πράγματα τα οποία δεν έχουν καμία μα καμία αρμοδιότητα.

Γι' αυτό θα θέλαμε, αν είναι δυνατό, να επισπεύσουμε μέσω αυτής της ειδικής ομάδας την οποία έχετε συστήσει και με βάση την άριστη συνεργασία που έχουμε μαζί, να επισπευσθούν οι διαδικασίες αυτής της εκχώρησης. Και εξηγούμαι:

Δε μιλάμε για τα σχέδια βελτίωσης, δηλαδή τις επενδύσεις που βελτιώνουν τις συνολικές επιδόσεις του ενεργητικού που ξεκινά σήμερα, μιλάμε και για τις επενδύσεις που αφορούν τη μεταποίηση και που σύμφωνα με τη διαδικασία μας έχει εκχωρηθεί θεωρητικά το 40% για επενδύσεις μικρότερες από 600.000 ευρώ. Οι επενδυτές θέλουν να γίνει αυτό, να προχωρήσουν σε επενδύσεις προϋπολογισμού κάτω από 600.000 και θα θέλαμε αν είναι δυνατό, να πάμε σε πιο γρήγορη εκχώρηση αυτού του υπομέτρου.

Εγγειοβελτιωτικά έργα: Στην προηγούμενη συνεδρίαση, την 3^η Συνεδρίαση στο Ναύπλιο, τότε ο Γενικός Γραμματέας Υδάτων μας είχε υποσχεθεί, και μάλιστα τότε είχε και λίγο ενοχληθεί, ότι το έχει τελειώσει και την επόμενη ημέρα η Αιρεσιμότητα θα είχε αρθεί. Και δεν έχει αρθεί ακόμη. Με αποτέλεσμα και λόγω του βαρύτατου νόμου, και όχι ξεκαθαρισμένου ακόμη, των δημοπρατήσεων των έργων να έχουμε καθυστερήσει σε έργα νερού που πρέπει να πάνε γρήγορα.

,Εδώ θέλω να κάνω μια επισήμανση. Θα πρέπει, επειδή γνωρίζετε κ. Κασίμη καλά το θέμα, να μαζέψετε τα συναρμόδια Υπουργεία. Διότι στο Συνέδριο της Παραγωγικής Ανασυγκρότησης που έγινε στη Θεσσαλία, το Υπουργείο Περιβάλλοντος υποσχέθηκε 600 εκατομμύρια έργα νερού στη Θεσσαλία. Δε λέω ότι δε θα γίνουν, αλλά να δούμε τους πόρους

χρηματοδότησης, τις πηγές χρηματοδότησης. Και να δούμε και ποιες είναι και οι προτεραιότητες.

Και βέβαια όλα αυτά, τώρα που γίνονται και τ' αναθεωρημένα σχέδια διαχείρισης των υδατικών λεκανών, πρέπει οι μελετητές να συμμορφωθούν και προς τις διαδικασίες, να υπακούσουν και στις διαδικασίες του Προγράμματος για να μη «χτυπήσει» πουθενά. Διότι εδώ πέρα, από τα 450 εκατομμύρια, 200 εκατομμύρια είναι phasing που έρχονται από το παρελθόν. Σωστά είναι και θα πρέπει να ολοκληρωθούν. Μένουν άλλα 250 για όλη την Ελλάδα.

Άμα γίνει η εκχώρηση των 136, πέστε 130, είναι 120 για μεγάλα έργα και για μικρά έργα, ήτοι έργα μέχρι 2,2 εκατομμύρια που παραμένουν στις Περιφέρειες και σοφά το πράξατε αυτό, διότι δε θα υπήρχε απορροφητικότητα καθόλου. Δεν θα προλάβαινε η αρμόδια Υπηρεσία, όχι λόγω έλλειψης ικανότητας, αλλά λόγω φόρτου εργασίας για ν' αντέξει όλα αυτά τα έργα να τα διοικεί από την Αθήνα. Να το ξεκαθαρίζουμε.

Βέβαια εμείς από την αρχή εδώ είχαμε μια μικρή διαφοροποίηση. Είπαμε, ο προϋπολογισμός ν' αυξηθεί από 2,2 και να φτάσει τουλάχιστον 3,5 εκατομμύρια γιατί είναι έργα υπογειοποίησης, έργα δικτύων. Ένα ολοκληρωμένο δίκτυο, μέσο δίκτυο, μικρό δίκτυο, θέλει 3 με 3,5 εκατομμύρια. Και βέβαια να επικρατήσει η λογική του ολοκληρωμένου έργου, γιατί έχουν κατασκευαστεί και λιμνοδεξαμενές οι οποίες τώρα δεν έχουν τα δίκτυα, όπως είναι στη Σκόπελο, στην Αλόνησο, έχουμε λιμνοδεξαμενές χωρίς να «πάνε» οι αγωγοί.

Και βέβαια το νερό εκεί είναι χρήσιμο, ξέρετε, στα νησιά, ιδίως αυτή την περίοδο είναι χρήσιμο. Άρα στα εγγειοβελτιωτικά έργα, και κακώς εδώ δεν είναι ο Γενικός Γραμματέας γιατί το αποτέλεσμα είναι η μόνη αλήθεια, κι όταν υπερασπίζεται κάποιος κάτι με τόσο σθένος θα πρέπει να έχει το σθένος και την υπευθυνότητα να το υλοποιήσει.

Δυστυχώς δεν το έχει υλοποιήσει και δεν ξέρω μέχρι πότε θα το υλοποιήσει. Και όλες οι Διαχειριστικές είναι εδώ και έχουν οχλήσεις από Δημάρχους για έργα εγγειοβελτιωτικά. Ή και οι Περιφερειάρχες.

Οι αναδασμοί: Τα χρήματα στους αναδασμούς είναι πολύ λίγα, 19,2 εκατομμύρια για όλη την Ελλάδα, δηλαδή 1,5 εκατομμύριο για κάθε

Περιφέρεια. Είναι πολύ λίγα. Θα μου πείτε τώρα, πού θα βρούμε τα χρήματα για έργα αναδασμών, όχι για μελέτες. Είναι για έργα αναδασμών αυτά, να το ξεκαθαρίσουμε, γιατί κάποιοι μπερδεύονται.

Θα πρέπει να δούμε τη δασική οδοποιία, πρέπει να την ξεκινήσουμε αυτή, πρέπει να δώσετε τη δυνατότητα να την ξεκινήσουμε. Να γίνει η εκχώρηση. Λίγα είναι τα λεφτά, τα 30 εκατομμύρια αλλά τώρα λόγω των εκτάκτων καιρικών φαινομένων, με τις πλημμύρες κτλ., η δασική οδοποιία είναι απαραίτητη.

Βέβαια εδώ υπάρχει μια διαδικασία, εάν θα μπορέσουν να τα κάνουν τα Δασαρχεία τα έργα με τις δημοπρασίες ή θα τα μεταφέρουν στις Περιφέρειες πάλι με Προγραμματικές.

Αγροτική οδοποιία: Η αγροτική οδοποιία είναι σημαντική και βέβαια θέλω να σας πω ότι εδώ είχαμε συνεννοηθεί και δώσατε μια υπέρβαση, το γνωρίζω. Πιστεύω να φτάσει. Δηλαδή να σας δώσω ένα παράδειγμα: Στη Θεσσαλία έχουν κατατεθεί 17.400.000 έργα. Δεν ξέρουμε αν είναι όλα εντάξει, γιατί πολλές φορές όλοι θεωρούν ότι είναι εντάξει και ρίχνουν το μπαλάκι σε κάποιον άλλον.

Εδώ πρέπει να συμφωνήσουμε και να πληροφρήσουμε ότι υπάρχουν διαδικασίες, κριτήρια τα οποία είναι αμετάκλητα. Δεν είναι στο χέρι καμιάς Διαχειριστικής Αρχής, καμιά Επιτροπής, κανενός Υπουργού, κανενός Γενικού Γραμματέα, κανενός Περιφερειάρχη να εντάξει όποιο έργο θέλει.

Υπάρχουν διαδικασίες. Καλώς ή κακώς, αρέσουν δεν αρέσουν υπάρχουν διαδικασίες. Αυτές είναι οι διαδικασίες και οφείλουμε να υπακούσουμε. Είναι λίγα τα χρήματα εκεί. Δηλαδή 4.400.000 για τη Θεσσαλία. Έχουμε ένα πρόβλημα.

Για τους νέους γεωργούς το προχωράμε. Εμείς ως Θεσσαλία έχουμε πληρώσει κιόλας, έχουμε προχωρήσει απ' τους πρώτους. Και προχωράμε. Αλλά εδώ υπάρχει μια πικρία στους γεωργούς της Θεσσαλίας και άλλων περιοχών. Και στο Ναύπλιο υπήρχε και μια έντονη αντιπαράθεση. Αλλά επειδή η αλήθεια είναι η κόρη του χρόνου, δικαιώνομαι.

Δε μπορείς κάποιον να τον βάλεις να κάνει μια δουλειά χωρίς να τη θέλει. Δε μπορείς να τον πιέξεις να κάνει κάτι που δε θέλει. Υπάρχουν Περιφέρειες οι οποίες είναι εντάσεως βιομηχανίας, υπάρχουν Περιφέρειες που

είναι εντάσεως μεταποίησης, υπάρχουν Περιφέρειες που είναι εντάσεως τουρισμού, υπάρχουν Περιφέρειες που είναι εντάσεως σε κάτι άλλο που δεν έχουμε εμείς.

Υπάρχουν όμως και Περιφέρειες που είναι εντάσεως αγροτικού παραγόμενου πλούτου. Και εδώ δημιουργούνται δύο ηθικοί κίνδυνοι. Πρώτον, υπάρχει Περιφέρεια στην οποία πήγε ο Πρωθυπουργός και είπε όλοι «μέσα» οι επιλαχόντες, μπορεί να είναι λίγοι, λιγότεροι απ' ό,τι είναι στη Θεσσαλία ή κάπου αλλού, αλλά αυτό περνάει σαν υποσημείωση.

Εκείνο που περνάει και είναι η μεγάλη εικόνα είναι ότι εκεί εντάσσονται όλοι οι επιλαχόντες. Και αυτό είναι που κυριαρχεί. Και βέβαια όταν εντάσσονται οι επιλαχόντες, ο δεύτερος ηθικός κίνδυνος που βγαίνει από τους αγρότες και κτηνοτρόφους μας, είναι ότι εντάσσονται με χαμηλότερη βαθμολογία που δεν εντάσσεται αυτός που είναι στη Θεσσαλία και που έχει 61 μόρια.

Θα μου πείτε, κάθε Περιφέρεια έχει το «δικό» της προϋπολογισμό. Ναι, αλλά για το «δικό» της, της κάθε Περιφέρειας, ο στρατηγικός σχεδιασμός να γίνεται ανάλογα με την ένταση του παραγόμενου πλούτου κάθε Περιφέρειας. Δε γίνεται οριζόντια. Έχουμε τόσους αγρότες στη Θεσσαλία, τόσοι πρέπει να πάνε και στην Αττική ας πούμε;

Και τί γίνεται: Πρώτη προκήρυξη και σε κάποιες Περιφέρειες, μένουν χρήματα γιατί ο προϋπολογισμός είναι υψηλότερος της ζήτησης, η προσφορά είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση. Πάμε στη δεύτερη προκήρυξη. Και «σου λένε» στην Ήπειρο ή στη Θεσσαλία, γιατί δεν κάνετε κι εσείς δεύτερη προκήρυξη; «Γιατί» λέει, «εξαντλήσαμε τον προϋπολογισμό».

Αυτό είναι λογικό ως απάντηση και λογικό το επιχείρημα, αλλά δεν αντέχει σε λογική αξιολόγηση του ανθρώπου που διψάει να μπει στην παραγωγή. Γι' αυτό πρέπει να δούμε μια επανεξέταση αυτού του θέματος σε περιοχές που έχουν «ένταση» στο γεωργικό τομέα, σε αυτές τις περιπτώσεις.

Παραδείγματος χάριν εμείς στα τουριστικά δεν έχουμε τόσο μεγάλη ένταση, δεν υπάρχει δηλαδή τόσο μεγάλη όση θα είναι ας πούμε στο Νότιο Αιγαίο ή στα Ιόνια Νησιά ή οπουδήποτε αλλού που πηγαίνει ο προϋπολογισμός 9 προς 1. Δηλαδή πρέπει να το δούμε αυτό μ' ένα μάτι

παραγωγικής ανασυγκρότησης και παραγόμενου εθνικού πλούτου ο οποίος μπορεί να διαχυθεί σε όλους.

Για τις ενισχύσεις των μικρών εκμεταλλεύσεων, αυτό είπατε ότι το βγάζετε; Πρέπει να δούμε τις ενισχύσεις για την ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων και τις ενισχύσεις εκείνης της επιχείρησης για μη γεωργικές δραστηριότητες σε αγροτικές περιοχές, κι αυτό πρέπει να δούμε . Σχετικά με αυτό που είπατε, τις ομάδες και τη συνεργασία. Υποστηρίζουμε την καινοτομία βεβαίως, εμείς τώρα που λύθηκε και το πρόβλημα του Ενδιάμεσου Φορέα, γιατί υπήρχε ένα πρόβλημα με τον Ενδιάμεσο Φορέα, όχι δικό μας της Θεσσαλίας, όλη της Ελλάδος.

Θα προχωρήσουμε την έρευνα και καινοτομία, εδώ μπορούμε να πούμε ότι δεν αργήσαμε, μπορεί να «κουμπώσει» και στον αγροτικό τομέα και να γίνει η μόχλευση αυτών των χρημάτων με τους πόρους τους οποίους έχουμε εμείς διαθέσιμους και είναι αρκετοί.

Στο LEADER τώρα πρέπει να προχωρήσουμε. Ξεπεράσαμε τα εμπόδια, κάναμε τις πληρωμές που αφορούσαν το προσωπικό και τα λειτουργικά τους, ξεκινάνε τα δημόσια έργα. Εδώ τώρα όμως αναλαμβάνουν και μια μεγάλη ευθύνη και οι φορείς αξιολόγησης και υλοποίησης του έργου, αυτό που είναι οι «αναπτυξιακές».

Δεν είναι μικρό πράγμα να αναλάβουν ως Ενδιάμεσοι Φορείς, αυτοί την υλοποίηση του Προγράμματος. Κι αυτό πρέπει να τους γίνει γνωστό. Υπάρχει μια διαδικασία η οποία απαιτεί υπακοή σε ορισμένους κανόνες. Διότι οι αναπτυξιακές ελέγχονται από ορισμένους οι οποίοι είναι μέτοχοι, εντός εισαγωγικών και εκτός εισαγωγικών, κάποιους τους ελέγχει, κάποιος είναι Πρόεδρος, κάποιος είναι Διευθύνων Σύμβουλος και χρειάζεται να κάνουν σωστή αξιολόγηση των έργων που θα φέρουν προστιθέμενη αξία.

Όχι έχουμε 10 μονάδες, έχουμε 10 εταίρους και τις μοιράζουμε, από μια μονάδα ή τις μοιράζουμε ανάλογα της ισχύος. Και νομίζω ότι αυτό είπατε και προηγουμένως. Και να συνεχίσουμε για την Αλιεία, όπου υπάρχει ένα πρόβλημα όσον αφορά τα αλιευτικά καταφύγια κτλ. Είναι ποσό πάρα πολύ μικρό το ποσό.

Πρέπει να συμφωνήσουμε, και θα το λέω κάθε φορά, σε μια ταχύτητα και σαφήνεια της συνεργασίας. Να μην πηγαινοέρχονται έγγραφα τα

οποία να μην είναι σαφή. Και απευθύνομαι σε όλες τις Υπηρεσίες. Γιατί τα έγγραφα δεν τα κάνουν οι ηγεσίες συνήθως, τα κάνουν οι υπηρεσιακοί παράγοντες.

Καλύτερα να υπάρχει συνεργασία πριν φύγει κάποιο έγγραφο, παρά μετά να μαζεύεται και να υπάρχουν διαφορετικές εναλλαγές/εκδοχές αυτού. Είναι ζημιά, είναι χάσιμο χρόνου, είναι κακή συνεννόηση και κακή σχέση και μετά δημιουργείται καχυποψία και δημιουργούνται και προβλήματα στην υλοποίηση. Αυτό πρέπει να κάνουμε, ταχύτητα και σοβαρότητα στη λήψη κάθε απόφασης γιατί κάθε απόφαση από πίσω κρύβει ένα έργο, κρύβει μια πληρωμή, κρύβει οτιδήποτε.

Αγροπεριβαλλοντικά: Η βιολογική γεωργία, κτηνοτροφία, πρέπει να βγουν. Οι Θεσσαλοί νιώθουν λίγο αδικημένοι διότι υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα νιτροποίησης, νιτρικών στη Θεσσαλία. Οπότε πρέπει να το ξαναδούμε.

Και κλείνω με την Κάρλα: Η Κάρλα, να ενημερώσω και τους Ευρωπαίους συμμετέχοντες στην Επιτροπή, ολοκληρώθηκε σχεδόν στο 98%. «Αναστήθηκε» το έργο και υπήρξε άριστη συνεργασία με τις όλες Υπηρεσίες, γιατί εμπλέκονταν με πάρα πολλά Υπουργεία. Και αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σ' ένα μεταίχμιο στο θέμα της λειτουργίας.

Εδώ πέρα θέλουμε και τη βοήθεια όλων, να ενταχθεί ένα έργο για τη λειτουργία, πλέον, της Κάρλας και κάποιων συμπληρωματικών βελτιωτικών έργων. Γιατί αυτό το έργο έχει σχεδιαστεί πριν 30 χρόνια με άλλες συνθήκες και με άλλες κατασκευές εκείνη την εποχή, με άλλα μηχανήματα, άλλα ήταν τα μηχανήματα πριν 30 χρόνια, άλλες οι προδιαγραφές των αντλιών, άλλα τα μηχανοστάσια.

Εν πάση περιπτώσει τα εκσυγχρονίσαμε, αλλά τώρα έχουμε πρόβλημα στη διαχείριση και η διαχείριση πρέπει να γίνει με νέο τρόπο που τότε ούτε καν το σκέφτονταν. Για παράδειγμα, ότι θα πρέπει να υπάρχουν κάμερες, ότι θα πρέπει να υπάρχουν συστήματα σύγχρονα παρακολούθησης, δεν υπήρχαν τότε τηλεχειρισμοί κτλ.

Λοιπόν, τα έχουμε προχωρήσει αυτά αλλά αυτή τη στιγμή δεχόμαστε καθημερινά «επιθέσεις» και κάθε μήνα έχουμε μια ζημιά τουλάχιστον των 70.000 ευρώ από το κλέψιμο μηχανημάτων. Και αλίμονο,

κρατάμε την εργολήπτρια εταιρεία μέσα επίτηδες γιατί μας τα φυλάει και τα πληρώνει. Αλλά δε θα μπορέσουμε να την κρατήσουμε επ' άπειρον.

Είναι το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό έργο στην Ευρώπη, κόστους –όχι προϋπολογισμού, ο προϋπολογισμός θα ξεπερνούσε τα 550 εκατομμύρια- 325 εκατομμυρίων μέχρι στιγμής. Είναι περιβαλλοντικό έργο και έχουν επιστρέψει 180 είδη πουλιών, 13 είδη ψαριών. Είναι υδρευτικό έργο κι έχουν γίνει 25 δοκιμαστικές γεωτρήσεις και η σύνδεση με το δίκτυο ύδρευσης του Βόλου και είναι στην παραγωγική ανασυγκρότηση, μειώνουμε το κόστος παραγωγής όσον αφορά την τιμή των νερών. Είναι δε και τουριστικό και πολιτιστικό έργο.

Και χρειάζεται μια ιδιαίτερη φροντίδα και να το δούμε ως προτεραιότητα, αφού έχουμε φτάσει σε αυτό το «σημείο» μέχρι αυτή τη στιγμή. Αλλά φτάσαμε γιατί ενώσαμε τις δυνάμεις εκεί και δεν είχαμε καθυστερήσεις ούτε το '15 που ήταν δύσκολες οι καταστάσεις με τα capital controls. Για παράδειγμα να φέρουν τις σωλήνες, θυμόσαστε τί γινόταν γιατί ήταν εισαγόμενες, δυστυχώς δεν παράγονται τόσο μεγάλες σωλήνες διαμέτρου 2 μέτρα, Φ450.

Και κλείνοντας, να αυξήσουμε την ταχύτητα γιατί η αύξηση της απορροφητικότητας σημαίνει χρήμα στην τοπική κοινωνία, αύξηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των παραγομένων προϊόντων, αύξηση της ελπίδας αλλά και συντήρηση ή αύξηση των θέσεων εργασίας. Σας ευχαριστώ.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ενημέρωση για την 3η Τροποποίηση της Απόφασης Συγκρότησης της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ. Πα.) του ΠΑΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Αγοραστό για την παρέμβασή του. Θα κάνω μια προσπάθεια να περάσω πολύ γρήγορα το δεύτερο μέρος της σημερινής συνεδρίασης.

Πρώτο θέμα, να σας ενημερώσω για την 3^η Τροποποίηση της Απόφασης Συγκρότησης. Η 3^η Τροποποίηση λοιπόν η οποία εκδόθηκε με την αρ. 3489/23-11-2017 απόφαση αφορούσε την επικαιροποίηση των φορέων που συμμετέχουν στην Επιτροπή με αλλαγές των ονομασιών και την

προσθήκη δύο νέων φορέων ως μέλη του Υπουργείου, Ψηφιακής Πολιτικής και της τελικής δομής του Υπουργείου Ναυτιλίας που προστέθηκαν στην Επιτροπή Παρακολούθησης.

Η εν λόγω απόφαση διαβιβάστηκε στις 28/11/2017 στους Φορείς μαζί με αίτημα για επικαιροποίηση των εκπροσώπων τους και περιλαμβάνεται στον ίδιο το φάκελο της 4ης Συνεδρίασης.

Διαπίστωση απαρτίας μελών της Επ. Πα. του ΠΑΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η συνεδρίαση μας έχει απαρτία, είναι 36 τακτικά μέλη της Επιτροπής παρόντα.

Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης της 4ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θέλουμε να έχουμε τη σύμφωνη γνώμη σας για την ημερήσια διάταξη την οποία έχετε στα χέρια σας, της 4^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης. Εάν δεν υπάρχει κάτι επιπλέον προχωράμε.

(δεν υπήρξε σχετική αντίρρηση από τα μέλη)

Έγκριση των Πρακτικών της 3ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θέλουμε να έχουμε την έγκρισή σας στα πρακτικά της 3^{ης} Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης που είχαμε οργανώσει στο Ναύπλιο. Ήταν στη διάθεσή σας τις προηγούμενες ημέρες μέσα από το «Δίαυλο». Υπάρχει κάποια αντίρρηση;

ΜΕΛΗ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα κάνω μια άλλη διαδικαστική πρόταση. Να κάνουμε ένα εξαιρετικά σύντομο διάλειμμα για να περάσουμε στην κυρίως συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συνεχίζουμε τη συνεδρίαση. Θα πρέπει να τρέξουμε λιγάκι τη διαδικασία.

Ξεκινάμε με το θέμα που αφορά την τροποποίηση και την έγκριση κριτηρίων επιλογής μέτρων ΠΑΑ 2014-2020. Ο λόγος στην κα Ευαγγελία Τζουμάκα, στέλεχος της Μονάδας Προγραμματισμού του Προγράμματος της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης. Θα παρακαλούσα κα Τζουμάκα να είστε πολύ σύντομη. Τί επιχειρούμε να κάνουμε και τί τροποποιούμε.

ΜΕΡΟΣ Α: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΑ

Τροποποίηση και Έγκριση Κριτηρίων Επιλογής μέτρων ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Προγραμματισμού)

Ε. ΤΖΟΥΜΑΚΑ: Καλημέρα κι από μένα. Στα πλαίσια της 4^{ης} Συνεδρίασης θα σας παρουσιάσω την εισήγησή μας σε σχέση με την τροποποίηση των κριτηρίων επιλογής ορισμένων μέτρων, υπομέτρων και δράσεων του ΠΑΑ.

Απλά να κάνω μια σύντομη αναφορά ότι στο χρονικό διάστημα από την προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης που έγινε τον Ιούνιο μέχρι και σήμερα, υλοποιήσαμε την 5^η γραπτή διαδικασία όπου εκεί τροποποιήσαμε το κριτήριο για τους νέους αγρότες, την 6^η όπου είχαμε βγάλει το ενοποιημένο κείμενο των κριτηρίων επιλογής και κάναμε και πρόσφατα τη γραπτή διαδικασία την 8^η, όπου εκεί οριστικοποιήσαμε τα κριτήρια της Δράσης 4.1.3 για τα σχέδια βελτίωσης, προκειμένου να βγει η πρόσκληση.

Στα πλαίσια λοιπόν της σημερινής μας συνεδρίασης, η εισήγησή μας αφορά την τροποποίηση κριτηρίων για: το Υπομέτρο 16.1-16.2 που αφορά στην ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων της ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας, το Υπομέτρο 16.5–16.1 που είναι η συνεργασία για περιβαλλοντικά έργα - περιβαλλοντικές πρακτικές και δράσεις για την κλιματική αλλαγή που κι εδώ έχουμε τη υλοποίηση επιχειρησιακών ομάδων ΕΣΚ, τη Δράση 10.1.4 που αφορά τη μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα, ήτοι το μέτρο της νιτρορύπανσης, και τις 4 δράσεις του Μέτρου της Βιολογικής Γεωργίας.

Όσον αφορά τα Υπομέτρα 16.1.-16.2 και 16.5-16.1, έχουμε κατ' αρχάς μια τροποποίηση η οποία συμπεριελήφθη στην πρόταση της 2^{ης} Αναθεώρησης του ΠΑΑ που αφορά στην αλλαγή των αρχών για τα κριτήρια επιλογής. Οι βασικές λοιπόν αρχές για τα κριτήρια αυτά, διαμορφώθηκαν ως εξής. Επειδή τα δύο υπομέτρα είναι το ίδιο αλλά με άλλη στόχευση, οι αρχές των κριτηρίων επιλογής τόσο για τη Δράση 1 όσο και για τη Δράση 2 είναι ίδιες.

Όσον αφορά λοιπόν τη Δράση 1, η μία Αρχή αφορά στη σύνθεση της επιχειρησιακής ομάδας ως προς τις γνώσεις και προσόντα που απαιτούνται και που συμβάλλουν στην επιτυχή υλοποίηση των σχεδίων και στη διάδοση των αποτελεσμάτων. Η άλλη Αρχή, η οποία είναι καινούργια σε σχέση με την προηγούμενη αυτή που υπήρχε στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα, αφορά στην ποιότητα της πρότασης και τα στοιχεία καινοτομίας και τη σαφήνεια που αναφέρει η πρόταση. Και η τρίτη Αρχή αφορά στ' αναμενόμενα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις του έργου.

Όσον αφορά τη Δράση 2, έχουμε μια αρχή για τους στόχους και την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία του έργου, αυτή είναι καινούργια. Η άλλη Αρχή αφορά στη στοχευμένη σύνθεση που καλύπτει όλες τις γνώσεις και τα προσόντα που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση του Σχεδίου και τη διαχειριστική ικανότητα του συντονιστή. Έχουμε την Αρχή για την ποιότητα και συνοχή της οργάνωσης των δραστηριοτήτων του έργου και δυο νέες Αρχές είναι τα στοιχεία καινοτομίας της πρότασης και η διάθεση των αποτελεσμάτων.

Σε συνέχεια αυτών των νέων αρχών, η Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής εκπόνησε τα νέα κριτήρια σε συνεργασία με τον ανάδοχο που έχει προσληφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη στήριξη και την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 και ήρθε η πρόταση με τα κριτήρια όπως είναι παραπάνω, για τα οποία έχετε ενημερωθεί ήδη μέσω του «Διαύλου».

Ας δούμε λοιπόν τα κριτήρια της Δράσης 1. Στη Δράση 1, το κριτήριο 1.1 αφορά στην αξιολόγηση και βαθμολόγηση της δραστηριοποίησης της επιχειρησιακής ομάδας σε συναφή έργα. Η βαρύτητα που έχει καθορισθεί εδώ πέρα είναι 10% και το κριτήριο αυτό βαθμολογείται αθροιστικά, δε θα

διαβάσω τις τιμές για να μην αργήσουμε, είστε ενημερωμένοι από την εισήγησή μας στο φάκελο της Επιτροπής.

Στο κριτήριο 1.2 αξιολογείται και βαθμολογείται η συμπληρωματικότητα των ρόλων και γνώσεων των μελών της επιχειρησιακής ομάδας. Η βαρύτητα σ' αυτό το κριτήριο είναι 10% και επίσης βαθμολογείται αθροιστικά. Και τέλος, το τελευταίο κριτήριο στα πλαίσια αυτής της Αρχής αφορά στην αξιολόγηση και βαθμολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας της επιχειρησιακής ομάδας. Κι εδώ η βαρύτητα που έχει μπει είναι 10%.

Πάμε τώρα στη 2^η Αρχή, όπου εδώ πέρα αξιολογείται και βαθμολογείται η σαφήνεια, η ορθότητα, η πληρότητα και η τεκμηρίωση της πρότασης. Στο κριτήριο αυτό έχει μπει βαρύτητα 40%. Μόνο αυτό το κριτήριο έχει μπει σ' αυτή την Αρχή. Στην Αρχή που αφορά στ' αναμενόμενα αποτελέσματα και επιπτώσεις του έργου, έχουν μπει τα εξής κριτήρια: Αξιολογείται και βαθμολογείται η ευκολία υλοποίησης της πρότασης στην πράξη και το αντίστοιχο κόστος, και η βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας που προκύπτει από αυτήν. Βαρύτητα 10%.

Όσον αφορά το άλλο κριτήριο, αξιολογείται και βαθμολογείται η συμβολή του γεωργικού προϊόντος στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία. Βαρύτητα 10%. Και το τελευταίο κριτήριο σ' αυτή τη Αρχή αξιολογείται και βαθμολογείται η συμβολή του προϊόντος στις εξαγωγές. Η βαρύτητα κι εδώ έχει καθοριστεί στο 10%.

Πάμε τώρα στη Δράση 2: Η Δράση 2 αφορά την επιλογή του επιχειρηματικού σχεδίου των επιχειρησιακών ομάδων. Εδώ, στην πρώτη Αρχή αξιολογείται και βαθμολογείται η σαφήνεια με την οποία περιγράφονται οι στόχοι του επιχειρησιακού σχεδίου, η ορθότητα και η ακρίβεια της προτεινόμενης προσέγγισης. Βαρύτητα έχει μπει 10%.

Επίσης αξιολογείται και βαθμολογείται η προστιθέμενη αξία του επιχειρησιακού σχεδίου στο πρόβλημα που αντιμετωπίζει το επιχειρησιακό σχέδιο ή στην ευκαιρία που αξιοποιεί. Έχει μπει βαρύτητα 20%. Στην επόμενη Αρχή, αξιολογείται και βαθμολογείται η αντιπροσωπευτικότητα της επιχειρησιακής ομάδας κι ο βαθμός κάλυψης των επιμέρους κλάδων του αγροδιατροφικού τομέα.

Το κριτήριο αυτό βαθμολογείται αθροιστικά και έχει μπει βαρύτητα 5%. Αξιολογείται και βαθμολογείται η σύνθεση της ομάδας έργου ως προς τη σαφήνεια με το επιχειρησιακό σχέδιο για την επιτυχή ολοκλήρωση του σχεδίου. Η βαρύτητα είναι 5%. Επιπλέον αξιολογείται και βαθμολογείται η οργάνωση της Ομάδας Έργου καθώς και το σύστημα διοίκησης και διαχείρισης του έργου, με βαρύτητα 5% και σ' αυτό. Και τέλος αξιολογείται και βαθμολογείται η εμπειρία του συντονιστή του έργου στην εκτέλεση και το συντονισμό έργου συνεργασίας. Κι εδώ έχουμε βάλει βαρύτητα 5%.

Στην 3^η Αρχή, έχουν μπει τα εξής κριτήρια: Αξιολογείται και βαθμολογείται η ρεαλιστική κατανομή των ενεργειών στο χρόνο υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου και η ορθή ανάλυση του προτεινόμενου προϋπολογισμού. Το κριτήριο αυτό βαθμολογείται αθροιστικά και έχει βαρύτητα 10%.

Πάμε στην προτελευταία Αρχή που αφορά στα στοιχεία καινοτομίας της πρότασης. Εδώ αξιολογείται και βαθμολογείται η πρωτοτυπία της καινοτομίας, έχει βαρύτητα το κριτήριο αυτό 10%. Αξιολογείται και βαθμολογείται κατά πόσο η προτεινόμενη καινοτομία διαφοροποιείται σε σχέση με τα υφιστάμενα προϊόντα ή τις διαδικασίες που αντικαθιστά ή βελτιώνει, 20% βαρύτητα. Και στα πλαίσια της τελευταίας Αρχής που αφορά στη διάχυση και τη διάδοση των αποτελεσμάτων, κάτι που είναι υποχρεωτικό, πέρα από την υποχρεωτική ενέργεια που απαιτείται, αξιολογείται και βαθμολογείται η ποιότητα και η καταλληλότητα του σχεδίου διάχυσης των αποτελεσμάτων του έργου. Η βαρύτητα είναι 10% κι εδώ.

Η ελάχιστη προτεινόμενη βαθμολογία έχει καθορισθεί για τη Δράση 1 σε 50 βαθμούς, η Δράση 1 για να κάνει κάποιος είναι πιο απλή γι' αυτό καθορίστηκε και πιο απαιτητική η βαθμολογία, ενώ για τη Δράση 2 ορίζεται στους 40 βαθμούς.

Όσον αφορά τώρα τα κριτήρια επιλογής του Υπομέτρου 16.5-16.1 για την πρώτη Αρχή είναι τα ίδια με τα κριτήρια που αναφέραμε στο προηγούμενο Υπομέτρο, όπως επίσης και στη 2^η Αρχή ενώ στα πλαίσια της 3^{ης} Αρχής διαφοροποιούνται τα κριτήρια. Το 3.1 αξιολογείται και βαθμολογείται η ευκολία της υλοποίησης της πρότασης στην πράξη και το αντίστοιχο κόστος, με βαρύτητα 15%. Αξιολογείται και βαθμολογείται η σημαντικότητα και το εύρος του περιβαλλοντικού προβλήματος, επειδή είπαμε

ότι αυτό το κομμάτι έχει να κάνει με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, όπου η βαρύτητα έχει μπει 15%

Στη Δράση 2, στην 1^η Αρχή τα κριτήρια είναι ως εξής: Αξιολογείται και βαθμολογείται η σαφήνεια με την οποία περιγράφονται οι στόχοι του επιχειρησιακού σχεδίου, με προσδιορισμό και τεκμηρίωση του περιβαλλοντικού προβλήματος και της κλιματικής απειλής, και την ορθότητα και η ακρίβεια της προτεινόμενης προσέγγισης. Η βαρύτητα είναι 10%.

Το κριτήριο 1.2 αξιολογείται και βαθμολογεί τη σπουδαιότητα και το εύρος του περιβαλλοντικού προβλήματος ή κλιματικής απειλής που στοχεύει ν' αντιμετωπίσει εκ πρώτης μέσω του προτεινόμενου επιχειρησιακού σχεδίου, με βαρύτητα 20%.

Στην επόμενη Αρχή αξιολογείται και βαθμολογείται η διαπροσωπευτικότητα της επιχειρησιακής ομάδας και ο βαθμός κάλυψης των επιμέρους κλάδων του περιβάλλοντος. Έχουμε βαρύτητα 5% και αυτό το κριτήριο βαθμολογείται αθροιστικά.

Στη 2^η Αρχή, τα επόμενα κριτήρια είναι τα ίδια με τη Δράση 2 του προηγούμενου Υπομέτρου όπως και τα κριτήρια στην Αρχή 3. Τα ίδια κριτήρια έχουν μπει στην Αρχή 4 με το Υπομέτρο 16.1 όπως και στην τελευταία Αρχή 5. Επίσης η ελάχιστη βαθμολογία και στη Δράση 1 και στη Δράση 2 είναι η ίδια και σ' αυτό το Υπομέτρο.

Πάμε τώρα να δούμε σε τί αφορά η τροποποίηση για τη Δράση 10.1.4 που είναι η Δράση για τη νιτροποίηση. Στο κριτήριο λοιπόν 1.1 που αφορά στη συνολική υπό ένταξη γεωργική γη σε υπόγεια υδατικά συστήματα με καλή ποιοτική χημική κατάσταση και στο κριτήριο 2.1 που αφορά στη συνολική υπό ένταξη γεωργική γη που βρίσκεται εντός προστατευόμενης περιοχής, πραγματοποιήθηκε κλιμάκωση στη μοριοδότηση των εν λόγω κριτηρίων και τις περιπτώσεις των εντασσόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων έως 10 εκτάρια.

Ως εκ τούτου, έως το 10^ο εκτάριο υπάρχει κλιμάκωση τιμών ανά ένα εκτάριο, ενώ μετά τα 10 εκτάρια η κλιμάκωση τιμών διαφοροποιείται ανά 10 εκτάρια.

Πάμε στα κριτήρια που αφορούν στη βιολογικό γεωργία. Αυτά ανέβηκαν στο «Δίαυλο» με τη 2^η αναθεώρηση του φακέλου, όπως ενημερωθήκατε όλα τα μέλη κι έχουν να κάνουν με τα εξής. Όσον αφορά τη Δράση 11.1.1 που αφορά στις ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στη γεωργία, στην Αρχή που αφορά τους γεωργούς νεαρής ηλικίας, θεσπίστηκε βαρύτητα 50%.

Το κριτήριο σ' αυτή την αρχή είναι η ηλικία του δικαιούχου κατά την ημερομηνία αίτησής του στο Μέτρο. Η Αρχή που αφορά στην εντασσόμενη έκταση, μπήκε βαρύτητα 45%. Εδώ το κριτήριο έχει να κάνει με το μέγεθος της υπό ένταξης έκτασης του εν δυνάμει δικαιούχου στο Μέτρο και με το ποσοστό της υπό ένταξης έκτασης της εκμετάλλευσης που αιτείτο ο εν δυνάμει δικαιούχος ως προς τη συνολική του έκταση, εξαιρουμένων των βοσκοτόπων.

Η 3^η Αρχή που αφορά στην εντασσόμενη έκταση που ανήκει σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές. Έχει βαρύτητα 5% και το κριτήριο αφορά στο ποσοστό της αιτούμενης προς ένταξη έκτασης που βρίσκεται σε προστατευόμενη περιοχή ή περιοχή υψηλής φυσικής αξίας.

Πάμε στη Δράση 11.1.2 που αφορά στις ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στην κτηνοτροφία. Εδώ έχουμε την Αρχή 2 για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας που έχει βαρύτητα 60%, το κριτήριο έχει να κάνει με την ηλικία του δικαιούχου κατά την ημερομηνία αίτησης του Μέτρου και η άλλη Αρχή που αφορά στη βιολογική παραγωγή ζωοτροφών και έχει 40% βαρύτητα και το κριτήριο είναι η έκταση η οποία καλλιεργείται σε βιολογικές ζωοτροφές.

Όσον αφορά τη Δράση 11.2.1 που αφορά στις ενισχύσεις για τη διατήρηση σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στη γεωργία, η αρχή του κριτηρίου που αφορά στη χρονική διάρκεια προηγούμενης εφαρμογής βιολογικού συστήματος και έχει βαρύτητα 50%. Σ' αυτό το κριτήριο, αυτό που βλέπετε με κόκκινο είναι μια λεκτική αλλαγή που κάναμε σε σχέση με την ενημέρωση που σας στείλαμε μέσω του «Διαύλου», είναι δηλαδή αλλαγή διατύπωσης ουσιαστικά για να είναι πιο σαφές το κριτήριο.

Αφορά στα συμπληρωμένα έτη εφαρμογής του συστήματος της βιολογική γεωργίας κατά το χρονικό διάστημα των αμέσως προηγούμενων 10

ετών από την ημερομηνία αίτησης του δικαιούχου στο Μέτρο. Το ανώτατο όριο μοριοδότησης είναι τα 10 έτη. Ως ημερομηνία ένταξης της εκμετάλλευσης στο σύστημα ελέγχου θα λαμβάνεται η ημερομηνία ένταξης του παλαιότερα ενταγμένου στο σύστημα αγροτεμαχίου.

Η άλλη Αρχή έχει να κάνει με την εντασσόμενη έκταση. Δίνεται βαρύτητα 35% κι εδώ. Τα κριτήρια είναι το μέγεθος της υπό ένταξης έκτασης του εν δυνάμει δικαιούχου στο Μέτρο και το ποσοστό της υπό ένταξης έκτασης της εκμετάλλευσης που αιτείται ο εν δυνάμει δικαιούχος ως προς τη συνολική του έκταση, εξαιρουμένων των βοσκοτόπων, όπως είπαμε και στην προηγούμενη δράση.

Η Αρχή του κριτηρίου 3 που αφορά τον επαγγελματία αγρότη έχει βαρύτητα 10% και το κριτήριο αφορά στην εγγραφή του αιτούντος στο Μητρώο Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, και μέχρι την ημερομηνία της οριστικής υποβολής της αίτησης, ως κατά κύριο επάγγελμα αγρότης. Η τελευταία Αρχή έχει βαρύτητα 5% και αφορά στην εντασσόμενη έκταση που ανήκει σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές και το κριτήριο αφορά στο ποσοστό της αιτούμενης προς ένταξη έκτασης που βρίσκεται σε προστατευόμενη περιοχή ή περιοχή υψηλής φυσικής αξίας.

Και η τελευταία Δράση του Μέτρου της Βιολογικής, η Αρχή του κριτηρίου 1 έχει να κάνει με τη χρονική διάρκεια προηγούμενης εφαρμογής βιολογικού συστήματος, έχει βαρύτητα 50% κι εδώ έχει γίνει λεκτική διόρθωση για να υπάρχει μεγαλύτερη σαφήνεια για το πώς βαθμολογείται το κριτήριο. Αφορά πάλι τα συμπληρωμένα έτη εφαρμογής του συστήματος της Βιολογικής Γεωργίας κατά το χρονικό διάστημα των αμέσως προηγούμενων 10 ετών από την ημερομηνία αίτησης του δικαιούχου στο μέτρο και το ανώτατο όριο μοριοδότησης είναι τα 10 έτη.

Η δεύτερη Αρχή που αφορά στη βιολογική παραγωγή ζωοτροφών έχει βαρύτητα 30%, το κριτήριο αφορά στην έκταση η οποία καλλιεργείται με βιολογικές ζωοτροφές. Και η τρίτη Αρχή που είναι ο επαγγελματίας αγρότης, είναι 20% και αφορά το κριτήριο στην εγγραφή του αιτούντος το Μητρώο Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων μέχρι την ημερομηνία της οριστικής υποβολής της αίτησης ως κατά κύριο επάγγελμα αγρότης.

Στα κριτήρια της βιολογικής οι τιμές αναλυτικά, πόσο είναι, βρίσκονται μέσα στην εισήγηση που υπάρχει στο φάκελο που έχετε πάρει μέσω του «Διαύλου».

Τέλος, για το Μέτρο 9 που αφορά τη σύσταση ομάδων παραγωγών για το οποίο έχει βγει πρόσκληση, στο κριτήριο 6.1 που αξιολογεί τη χωρική δραστηριοποίηση των Ομάδων Παραγωγών και Οργανώσεων Παραγωγών έχει γίνει μια αλλαγή, σε σχέση με την προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης. Στο πλαίσιο της πρόσκλησης που εκδόθηκε και του θεσμικού πλαισίου, η τιμή που αφορούσε στις λοιπές περιοχές ως προς την έδρα της ομάδας της Οργάνωσης είναι 10 μόρια, αυτή η τιμή εκ παραδρομής δε συμπεριλήφθηκε κατά την πρόταση τροποποίησης των κριτηρίων του εν λόγω μέτρου κατά την 3^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ που είχε γίνει στις 19 Ιουνίου στο Ναύπλιο. Αυτά από μένα, ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κα Τζουμάκα. Νομίζω ήταν μια πολύ σημαντική εισήγηση γιατί ήταν μια σειρά «σημείων» τροποποιήσεων τα οποία είναι απαραίτητα για να προχωρήσουμε ειδικά στη νιτρορύπανση της οποίας η πρόσκληση, όπως σας είπα θα βγει την άλλη εβδομάδα. Είμαστε έτοιμοι, αλλά είναι απαραίτητα και για την προώθηση της προκήρυξης για τη βιολογική γεωργία και εννοείται βέβαια για το μέτρο της καινοτομίας, το οποίο είναι σ' έναν πολύ υψηλό βαθμό θεσμικής προετοιμασίας και θέλουμε να το προκηρύξουμε το συντομότερο δυνατό.

Περνάμε στην παρουσίαση από τον κ. Ηλία Τσεργούλα της εισήγησης για την πορεία υλοποίηση του Προγράμματος. Φαντάζομαι ότι ο κ. Τσεργούλας θα εξειδικεύσει μια σειρά πράγματα τα οποία έχουμε ήδη αναφέρει στην πρωινή συνεδρία.

Πορεία Υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Χρηματοοικονομικών Ροών και ΠΣΑΑ)

Η. ΤΣΕΡΓΟΥΛΑΣ: Καλησπέρα κι από μένα. Η παρουσίαση αποτυπώνει στοιχεία τα οποία έχουν αντληθεί μέχρι και 12/12/2017. Θα μιλήσουμε για τις πληρωμές, για τις δαπάνες και για τη θέση μας σαν κράτος μέλος και θα

περιγράψουμε λίγο πιο αναλυτικά κάθε μέτρο που έχει ενεργοποιηθεί μέχρι τώρα.

Αποτύπωση ημερομηνίας 12/12: Οι εντάξεις μας ανέρχονται σε 2, 48 δις ευρώ τα οποία αντιστοιχούν περίπου στο 42,22% της δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος. Οι δαπάνες μας σε δημόσια δαπάνη είναι στο 1,12 δις ευρώ, ενώ η ενωσιακή συμμετοχή είναι στο 1,018 δις ευρώ. Ποσοστά, για πάμε κατευθείαν. Τί σημαίνει αυτό: Ποσοστό απορρόφησης μαζί με την προκαταβολή που έχουμε λάβει στην αρχή της προγραμματικής περιόδου, στο 25,57%, χωρίς την προκαταβολή, άρα με βάση τις δαπάνες, τις πληρωμές που έχουμε πραγματοποιήσει απευθείας στο δικαιούχους, στο 21,58%.

Οι νέες προσκλήσεις, με βάση στις 12/12 συν τις νέες προσκλήσεις που ανακοινώθηκαν σήμερα, εμφανίζονται στην παρουσίαση σε 1,76 δις συν τα 316 εκατομμύρια των Σχεδίων Βελτίωσης συν τις Ομάδες Παραγωγών, ανερχόμαστε περίπου στα 2,1 δις νέες προσκλήσεις μέτρων. Η πορεία πληρωμών άρα συνολικά ανέρχεται στις 12/12, είπαμε σε 1,12 δις, με ενωσιακή συμμετοχή 1,018 δις. Η πρόβλεψή μας ανέρχεται ότι θα κλείσουμε 31/12/2017 στο 1,4 δις το οποίο αντιστοιχεί σε 1,24 δις ενωσιακή συμμετοχή.

Τί σημαίνει αυτό; Η πρόβλεψή μας είναι ότι θα ανέλθει το ποσοστό απορρόφησης σε 26,33%. Για το έτος 2017, κάνουμε μια αντιπαραβολή με το προηγούμενο έτος, το 2016, βλέπετε ότι ακολουθούν λίγο πολύ παράλληλες πορείες. Το '17 έχει μια σημαντικότερη απορρόφηση και το 2017 θα κλείσει στο τέλος του έτους με 750 εκατομμύρια, η πρόβλεψή μας. Αντιστοιχεί σε 652 εκατομμύρια ενωσιακή συμμετοχή.

Για τον Κανόνα n+3, όπως έχουμε πει, είμαστε στο 1,018 δις ενωσιακή συμμετοχή συν την προκαταβολή που έχουμε λάβει, καταλήγουμε σε 1,21 δις το οποίο μας φέρνει πολύ πιο μπροστά από το στόχο και για το 2018 και μ' ένα σημαντικό προβάδισμα και για το στόχο του n+3 του 2019. Ενδεικτικά 852 δις έπρεπε να έχουμε απορροφήσει μέχρι τέλος του 2018, με τη σημερινή ημερομηνία, Δεκέμβριος του '17 είμαστε στο 1,21 δις.

Οι νομικές δεσμεύσεις ανά μέτρο. Βλέπετε λίγο ένα μίγμα ανά μέτρο, το πορτοκαλί χρώμα είναι οι ανειλημμένες υποχρεώσεις και με κίτρινο χρώμα είναι οι νέες εντάξεις. Βλέπετε μεγαλύτερη αναλογία, καλύτερη

αναλογία στα μέτρα που έχουν ενεργοποιηθεί πρόσφατα όπως των νέων γεωργών, η βιολογική γεωργία, η εξισωτική αποζημίωση και για το '19 ό,τι είναι από τις νέες ΟΤΔ συν τα λειτουργικά τους έξοδα. Είπαμε συνολικά οι εντάξεις μας, οι νομικές δεσμεύσεις μας ανέρχονται στο 2,48 δις ευρώ.

Οι πληρωμές μας. Πάλι βλέπετε στην ίδια λογική, μια αναλογία ανειλημμένων και νέων υποχρεώσεων συνολικά στην προγραμματική περίοδο αυτή. Υψηλότερες πληρωμές, θα το δούμε και παρακάτω, εμφανίζονται στο Μέτρο 13 και στο Μέτρο 4. Συνολικά είπαμε, 1,126 δις δημόσια δαπάνη. Σε αυτά θα έρθουν να προστεθούν και 242 εκατομμύρια της εξισωτικής αποζημίωσης, το οποίο επίκειται να γίνει μέσα στο 2017.

Η νέα εξισωτική αποζημίωση θ' αλλάξει την αναλογία που βλέπετε εδώ στην παρουσίαση, εδώ πέρα φαίνεται ότι είναι περίπου 2 προς 1 οι πληρωμές ανειλημμένων υποχρεώσεων προς νέες εντάξεις, αλλά με τα νέα μέτρα που θα ενεργοποιηθούν και με τις νέες πληρωμές που θα πραγματοποιηθούν, αυτή η αναλογία θα μεταβληθεί υπέρ των νέων.

Συγκεκριμένα για το 2017 είμαστε στα 478 εκατομμύρια, είπαμε πάντα στις 12/12. Υψηλότερες πληρωμές βλέπετε πάλι στο Μέτρο 13, στο Μέτρο 4, και για του λόγου το αληθές η συμβολή των Μέτρων στην απορρόφηση φαίνεται σε μια πίτα εδώ πέρα όπου τα μέτρα με τη μεγαλύτερη απορρόφηση είναι το Μέτρο 13 με 31,32%, το Μέτρο 4 που είναι οι επενδύσεις σε πάγιο ενεργητικό, τα Σχέδια Βελτίωσης, και ούτω καθ' εξής, η Μεταποίηση στο 16,65% και οριακά πέρασε πρόσφατα το Μέτρο 11 στην 3^η θέση με 15,19%. Μέχρι τώρα και οι νέοι γεωργοί είναι από κοντά, ήτοι το Μέτρο 6.

Σύμφωνα με την τελευταία αναφορά από την RDC, ήτοι την Επιτροπή Αγροτικής Ανάπτυξης, στο τελευταίο τρίμηνο έως το 30/9/2017, το ελληνικό ΠΑΑ ήταν περίπου κοντά στο μέσο όρο όλων των κρατών μελών, εντός του γ' τριμήνου όμως πραγματοποιήθηκε ένα μεγάλο ποσό πληρωμής το οποίο αν δείτε στο δεξί διάγραμμα μας φέρνει στα τρία πρώτα κράτη μέλη τα οποία αύξησαν πάρα πολύ σημαντικά την προσπάθειά τους και το ποσοστό απορρόφησής τους.

Κι αν βάλουμε το ότι στο επόμενο τρίμηνο, ήτοι στο τρέχον τρίμηνο έχουμε ήδη πραγματοποιήσει ένα μεγάλο ποσό πληρωμών και

έρχονται και τα 242 εκατομμύρια της εξισωτικής αποζημίωσης, θα μας φέρει σε ακόμα καλύτερη θέση, το οποίο θα φανεί λογικά στην επόμενη Επιτροπή Παρακολούθησης.

Για τα μέτρα που έχουν ενεργοποιηθεί μέχρι σήμερα, ξεκινάμε από το Μέτρο 1 της Κατάρτισης, έχουμε μια αρχική κατανομή έτσι όπως είχε βγει από την πρόσκληση, τα οποία οδήγησαν σε μια ένταξη 10,2 εκατομμυρίων ευρώ και είχαμε και τις πρώτες πληρωμές, 1,42 εκατομμύρια ευρώ για τη Δράση 1.1.1, τη Δράση Κατάρτισης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Για το Μέτρο 4.1 όπως ανακοινώθηκε σήμερα, κατόπιν της Υπουργικής Απόφασης που είχε βγει μέσα στο μήνα, βγήκε και η πρόσκληση με δημόσια δαπάνη ύψους 316 εκατομμυρίων ευρώ. Αναλυτικά σε πίνακα μέσα στην πρόσκληση υπάρχουν οι κατανομές των ποσών ανά Περιφέρεια και ανά κατηγορία δικαιούχου.

Για το Μέτρο 4.2 της Μεταποίησης που τρέχει τους τελευταίους μήνες, κλείνει στις 31/12/17 σύμφωνα με την τελευταία ισχύουσα παράταση και οι ανειλημμένες υποχρεώσεις τρέχουν μέχρι 30/6/18 σύμφωνα πάλι με την τελευταία παράταση.

Σχετικά με τις υποβολές στη νέα πρόσκληση, για την πρώτη πρόσκληση από γεωργικό σε γεωργικό προϊόν με προϋπολογισμό 120 εκατομμύρια ευρώ, οι αιτήσεις που έχει δεχθεί μέχρι σήμερα το σύστημα στο πρώτο στάδιο ανέρχονται σε 627 εκατομμύρια. Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι δικαιούχοι θα κληθούν να ολοκληρώσουν την αίτησή τους με την υποβολή του φακέλου υποψηφιότητας.

Στην ίδια λογική και το 4.2.2 που είναι από γεωργικό σε μη γεωργικό προϊόν, η πρόσκληση είναι 30 εκατομμύρια ευρώ και έχουμε δεχθεί αιτήσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια δαπάνη 39,48 εκατομμύρια ευρώ.

Για το 4.3.4, σχετικά με τη βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη, την αγροτική οδοποιία, έχει εκδοθεί ένα σύνολο προσκλήσεων που αντιστοιχεί σε δημόσια δαπάνη 38,6 εκατομμύρια ευρώ και το σύνολο αιτήσεων που έχει υποβληθεί μέχρι και σήμερα, ενώ κάποιες προσκλήσεις τρέχουν ακόμα και δεν έχουν κλείσει, είναι στα 122,58 εκατομμύρια ευρώ.

Το Μέτρο 6.1, για τους νέους γεωργούς, έχει ενεργοποιηθεί, η δε πρόσκληση αφορούσε 241 εκατομμύρια ευρώ. Μέχρι σήμερα έχουμε εντάξει στα 196 εκατομμύρια ευρώ και οι πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν, της 1^{ης} δόσης, ανέρχονται στα 137,17 εκατομμύρια ευρώ. «Τρέχουν», όπως είπε και πριν ο Γενικός Γραμματέας, οι ενστάσεις για τις οποίες αναμένεται να ολοκληρωθεί η καταχώρηση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων και κατόπιν αυτού σε συνεργασία με τη ΜΟΔ θα υλοποιηθεί η δεύτερη πρόσκληση των νέων γεωργών για τις Περιφέρειες που αφορά.

Για το Μέτρο 5 του ΕΛΓΑ επίκειται η υπογραφή της Υπουργικής Απόφασης, δεν ξέρω αν είναι και λίγο πιο πίσω χρονικά. Εφόσον υπογραφεί θα τρέξουμε κατευθείαν την έκδοση της πρόσκλησης με δημόσια δαπάνη προβλεπόμενη 32,5 εκατομμύρια ευρώ.

Για το Μέτρο 9 εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση και ανακοινώθηκε, κι αυτό σήμερα, η πρόσκληση με δημόσια δαπάνη 27 ευρώ ευρώ γράφει η παρουσίαση εδώ, άκουσα 25 σήμερα, οπότε το διορθώνω σε 25 εκατομμύρια ευρώ.

Στο Μέτρο 10, στα γεωργοπεριβαλλοντικά, έχουμε δυο δράσεις: Τους Γενετικούς Πόρους στην Κτηνοτροφία και το Κομφούζιο. Στους Γενετικούς Πόρους ήδη έχουμε τις πρώτες εντάξεις για 24 δικαιούχους και 7 εκατομμύρια ευρώ δημόσια δαπάνη, ενώ στο Κομφούζιο έχουμε εντάξεις για 1.876 δικαιούχους και σχεδόν 9,5 εκατομμύρια ευρώ δημόσια δαπάνη.

Στο Μέτρο 11, στη Βιολογική Γεωργία, ανειλημμένες και νέες υποχρεώσεις, έχουμε πληρώσει μέχρι σήμερα 171,1 εκατομμύρια ευρώ, από τα οποία τα 16 αφορούν τις πρόσφατες εντάξεις, ήτοι την προκαταβολή.

Στο Μέτρο 13, στην εξισωτική αποζημίωση, έχουμε πληρώσει συνολικά 353 εκατομμύρια ευρώ από τα οποία τα 229 αφορούν νέες εντάξεις και στα οποία 229 θα έρθουν να προστεθούν άλλα 242 με την επικείμενη πληρωμή εντός του 2017.

Για το Μέτρο 19 και το LEADER, στο 19.1 έχουν ενταχθεί 47 ομάδες τοπικής δράσης και ακολουθούν άλλες 3, μόλις ολοκληρωθεί η σχετική διαδικασία. Για το 19.2 έχουν εκδοθεί οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και για τις ιδιωτικές επενδύσεις και για τα δημοσίου χαρακτήρα

έργα και στο 19.4 για όποιες ΟΤΔ έχουν ενταχθεί, έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές των λειτουργικών τους εξόδων, ύψους 13,23 εκατομμύρια ευρώ.

Στο 19.2 στις ιδιωτικές επενδύσεις, θα το αναφέρω και αργότερα, θ' ακολουθήσουμε την απλοποιημένη διαδικασία βάσει πρότασης της Ειδικής Υπηρεσίας Κρατικών Ενισχύσεων για ύψος πρόσκλησης κάτω των 10 εκατομμυρίων ευρώ δημόσιας δαπάνης και μικρό, περίπου 100, αναμενόμενο αριθμό δικαιούχων.

Τέλος, ένα Μέτρο το οποίο υλοποιείται από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και έχει μεταφερθεί στην παρούσα με 100,85 εκατομμύρια ευρώ, με 37,19 στο ΠΑΑ 2014-2020 και 63,67 στο ΕΠΑνΕΚ είναι η ευρυζωνικότητα. Το οποίο project της ευρυζωνικότητας πρόσφατα βραβεύθηκε στα European Broadband Awards του 2017 ως ένα από τα 5 καλύτερα projects στην κατηγορία του.

Για το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων και τις δράσεις του ΠΑΑ που αφορούν και πρέπει να υπάγονται σε αυτή τη διαδικασία/πλατφόρμα, έως σήμερα έχει τρέξει το Μέτρο 6.1 των Νέων Γεωργών και το Μέτρο 4.2 της Μεταποίησης. Σχετικά με τη πρώτη πρόσκληση για τους νέους γεωργούς, «τρέχουμε» είπαμε τις ενστάσεις και επίκειται να υλοποιηθεί και η δεύτερη πρόσκληση.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας και σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και τη ΜΟΔ, αναγνωρίζοντας το φόρτο και το προσωπικό που σταδιακά προσλαμβάνεται, όπως που αναφέρθηκε και πριν, για να ενισχύσουμε τις σχετικές διαδικασίες εντάξαμε μέσω της Τεχνικής Βοήθειας κι εμείς ένα έργο. Ειδικά, αναθέσαμε σ' έναν Ανάδοχο να υλοποιήσει και να παραμετροποιήσει τις ανάγκες μας για τις δράσεις του ΠΑΑ 2014-2020 εντός του ΠΣΚΕ. Έως σήμερα έχει γίνει ένα πρότυπο έντυπο υποβολής αίτησης το οποίο έχει συμφωνηθεί με την ΕΥΚΕ.

Για το Μέτρο 9, τις Ομάδες Παραγωγών, το οποίο είναι ολοκληρωμένο και θα υλοποιηθεί άμεσα με την πρόσφατη πρόσκληση και θα χρησιμοποιηθούν κάποια εργαλεία για παραμετροποίηση προσκλήσεων. Προς υλοποίηση είναι επίσης το Μέτρο 4.1, ήτοι τα Σχέδια Βελτίωσης όπως και το Μέτρο 5.1 του ΕΛΓΑ σχετικά με την αίτηση του, αμέσως μόλις οριστικοποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο αυτού.

Ακολουθούν η αξιολόγηση του Μέτρου 4.2, δεδομένου ότι επίκειται η λήξη της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων, για το LEADER η απλοποιημένη εκδοχή – διαδικασία που ανέφερα προηγουμένως. Αλλά όλο αυτό πρέπει να επικοινωνηθεί και στους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης, των οποίων το έργο πρέπει να υποστηριχθεί.

Έχουμε πολλούς νέους ΕΦΔ οι οποίοι είχαν ασχοληθεί με το ΠΑΑ σε προ-προηγούμενη προγραμματική περίοδο και δεν έχουν εξοικειωθεί με τα νέα εργαλεία και τα νέα πληροφοριακά συστήματα. Άρα καλούμαστε τώρα μέσω ενημερώσεων στις Περιφέρειες, μέσω βίντεο που έχουν διαμορφωθεί κατάλληλα και εγχειριδίων αλλά και μέσω εικονικών τάξεων διδασκαλίας και του πρόσφατου μηχανισμού τηλεδιάσκεψης που προμηθευτήκαμε, να υποστηρίξουμε το έργο των ΕΦΔ και να συνεχίσουμε να το υποστηρίζουμε είτε σε κάθε δράση οριζόντια είτε σε κάθε στάδιο της διαδικασίας που προκύπτει ανάλογα με τις ανάγκες των Περιφερειών. Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Τσεργούλα για την εξαιρετική παρουσίαση. Νέος άνθρωπος, πολύ σύγχρονες παρουσιάσεις. Ο κ. Τσεργούλας είναι καινούργιο στέλεχος της Μονάδας Χρηματοοικονομικών Ροών και ΟΠΣΑΑ και χαιρόμαστε που είναι μαζί μας.

Περνάμε στην επόμενη εισήγηση που έχει αντικείμενο την εφαρμογή των Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής στο πλαίσιο του ΠΑΑ. Εισηγητής είναι ο κ. Αποστολόπουλος. Εδώ κάνω έκκληση στην εμπειρία του, να είναι πιο σύντομος.

**Ενημέρωση για την εφαρμογή των Μέσων Χρηματοοικονομικής
Τεχνικής στο πλαίσιο του ΠΑΑ (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Αξιολόγησης &
Θεσμικής Υποστήριξης)**

Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Η παρουσίαση αφορά κυρίως τ' αποτελέσματα της εκ των προτέρων εκτίμησης, έτσι όπως έχει υποβληθεί ως τελικό παραδοτέο στην Υπηρεσία, δεν είναι οριστικό αλλά δίνει μια εικόνα του ποιο είναι το πλαίσιο στο οποίο κινείται.

Θα μιλήσω για τα εξής: αρχικά για τη μεθοδολογία της εκ των προτέρων εκτίμησης και τη δομή αυτής, εμπειρίες που είχαμε από το Ταμείο

Αγροτικής Επιχειρηματικότητας, δηλαδή από προηγούμενες εφαρμογές των χρηματοδοτικών εργαλείων στη χώρα, μια σύντομη αναφορά στον τραπεζικό τομέα και στην προσφορά χρηματοδότησης κυρίως στη γεωργία και τη μεταποίηση, τη ζήτηση για χρηματοδότηση στους ίδιους τομείς, το εκτιμώμενο χρηματοδοτικό κενό και την προτεινόμενη επενδυτική στρατηγική.

Η εκ των προτέρων εκτίμηση βασίστηκε σε έρευνα γραφείου που έγινε από την Ανάδοχο η οποία εν προκειμένω ήταν η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Διοργανώθηκαν συνεντεύξεις μ' εμπλεκομένους σε όλη την αλυσίδα και της γεωργίας και της μεταποίησης, έρευνα μέσω ερωτηματολογίου με απαντήσεις από 500 παραγωγούς και 200 μεταποιητικές επιχειρήσεις και κάποιες ομάδες επικέντρωσης στις οποίες συζητήθηκαν πιο λεπτομερώς ορισμένα θέματα που είχαν να κάνουν με τα προβλήματα χρηματοδότησης των γεωργών και των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Η πορεία της περιελάμβανε μια ενδιάμεση έκθεση που ασχολήθηκε κυρίως με την οικονομική ανάλυση του αγροδιατροφικού τομέα, την ανάλυση των Μέτρων του Προγράμματος, τις εμπειρίες από προηγούμενη εφαρμογή και μια προκαταρκτική ανάλυση προσφοράς και ζήτησης, ενώ στην τελική έκθεση περιλαμβάνεται η πλήρης ανάλυση της προσφοράς και ζήτησης, η εκτίμηση του χρηματοδοτικού κενού και η προτεινόμενη επενδυτική στρατηγική.

Όσον αφορά το Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας, που ήταν η εφαρμογή των χρηματοδοτικών εργαλείων στην περίοδο 2007-2013, διήρκεσε από το Φεβρουάριο του 2013 μέχρι το Δεκέμβριο του 2015. Αφορούσε δάνεια επιμερισμένου κινδύνου, όπου υπήρχε μια συνεπένδυση μεταξύ του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και της Τράπεζας που συμμετείχε στο Πρόγραμμα, αφορούσε δε κυρίως τα σχέδια βελτίωσης, τη μεταποίηση και τα ιδιωτικά έργα των ΟΠΑΑΧ, του Άξονα 3 που λέγαμε.

Διαχειριστής ήταν η ΕΤΕΑΝ και υπήρχε μόνο ένας Ενδιάμεσος Χρηματοπιστωτικός Οργανισμός. Παρουσίασε πάρα πολύ μικρή απορρόφηση της τάξεως του 2,9%.

Τί μάθαμε απ' αυτή την ιστορία; Απαιτείται κατ' αρχάς ένας πολύ προσεκτικός σχεδιασμός ώστε τα εργαλεία ν' ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δυνητικών ωφελουμένων. Φάνηκε δηλαδή ότι ίσως το εργαλείο δεν ήταν

τόσο κατάλληλο για τις συνθήκες της εποχής. Στην περίπτωση που συνδυάζονται τα χρηματοδοτικά εργαλεία με επιχορηγήσεις, θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί ώστε να μην «απέχουν» πάρα πολύ μεταξύ τους.

Στην περίπτωση του ΤΑΕ ήταν μεγάλο το χάσμα μεταξύ του πότε βγήκε η πρόσκληση των σχεδίων βελτίωσης και πότε ενεργοποιήθηκε τελικά το Ταμείο. Οι όροι χρηματοδότησης πρέπει να είναι σαφώς επικοινωνημένοι. Υπήρξε δηλαδή το θέμα ότι οι παραγωγοί αποθαρρύνονταν, οι ωφελούμενοι τέλος πάντων γιατί δεν ήταν μόνοι οι παραγωγοί, γιατί μάθαιναν ότι θα χάσουν ένα μέρος της επιχορήγησης ως αποτέλεσμα της ωφέλειάς τους από τα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Επίσης θα πρέπει να επιδιώκεται όσο το δυνατόν μεγαλύτερος ανταγωνισμός στο επίπεδο των χρηματοπιστωτικών φορέων, ο οποίος θα δώσει κι ένα κίνητρο και μια πιο αποτελεσματική διαδικασία επικοινωνίας των εργαλείων προς τους τελικούς ωφελούμενους, κάτι για το οποίο βέβαια απαιτείται και μια ευρεία καμπάνια. Δηλαδή θα πρέπει ο κόσμος να είναι αρκετά ενημερωμένος ότι υπάρχουν αυτές οι δυνατότητες, ποια είναι τα οφέλη τους και πώς μπορούν να τα αναζητήσουν.

Δυο κουβέντες για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα, τον οποίο όλοι γνωρίζετε. Κυριαρχείται από 4 Τράπεζες. Επίσης η Τράπεζα Πειραιώς απορρόφησε την Αγροτική Τράπεζα και υπάρχουν και 3 αυτή τη στιγμή, θα έλεγε κανείς, αρκετά ενεργές, συνεταιριστικές Τράπεζες: Η Παγκρήτια, η Συνεταιριστική Καρδίτσας και η Τράπεζα Θεσσαλίας.

Τί λύσεις χρηματοδότησης προσφέρονται; Όσον αφορά μικρής και μέσης διάρκειας προϊόντα, υπάρχει μια ευρεία, θα έλεγε κανείς, γκάμα δυνατοτήτων η οποία εξυπηρετείται σχεδόν απ' όλο τον τραπεζικό τομέα και αφορά συμβολαιακή γεωργία, κεφάλαια κίνησης, αγροκάρτα και μικροπιστώσεις. Περισσότερες λεπτομέρειες υπάρχουν και στην έκθεση γι' αυτά, να μην σας «κουράσω» τώρα.

Για μεγάλης διάρκειας προϊόντα είναι πιο περιορισμένα τα εργαλεία, συνήθως στα μεγάλης διάρκεια δεν υπάρχει διάκριση κυρίως για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων από την υπόλοιπη μεταποίηση, δηλαδή από τους υπόλοιπους κλάδους του δευτερογενούς τομέα κι έτσι δεν υπάρχει

ιδιαίτερη εξειδίκευση στα μεγάλης διάρκειας προϊόντα μέσα στους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς.

Για τί είδους προσφοράς μιλάμε, από πού δηλαδή άντλησαν χρηματοδότηση οι γεωργοί την τελευταία τριετία; Κυρίως άντλησαν από τα «3F»: Φίλους, Οικογένεια και Fools που λένε. Οι επιδοτήσεις και οι επιχορηγήσεις ήταν το δεύτερο. Και το μετοχικό κεφάλαιο και τα μικροδάνεια έρχονται με πολύ μικρότερη συμμετοχή. Αυτό που βλέπουμε εδώ τώρα είναι ότι δεν έχουμε στην ουσία τραπεζικό τομέα. Έχουμε επιχειρηματικά κεφάλαια, μετοχικό κεφάλαιο δηλαδή και δάνεια από οικογένεια και φίλους και έχουμε και επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις.

Πόσο εύκολα είχαν πρόσβαση σ' αυτή τη χρηματοδότηση; Στην ουσία η ευκολία αφορούσε μόνο κεφάλαια, η όποια ευκολία η οποία δεν ξεπερνάει εδώ το 50%, και σχετίζεται με οικογένεια, φίλους, άλλες πηγές χρηματοδότησης, μετοχικό κεφάλαιο, επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις. Τα υπόλοιπα εργαλεία είναι ελάχιστα. Για ποιο λόγο; Οι όροι χρηματοδότησης έτσι όπως διαμορφώνονταν για τη γεωργία απαιτούσαν τεράστιες εξασφαλίσεις με ίδια κεφάλαια, με ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, δηλαδή αστικά ακίνητα, και με μεγάλο ύψος εξασφαλίσεων πάνω από το 100% του δανείου.

Τα επιτόκια είναι υψηλά, 5%, για μικρούς παραγωγούς, ενώ τα μακροπρόθεσμα «απλησίαστα». Για τους μεγάλους παραγωγούς λίγο καλύτερα. Στη μεταποίηση, αντίστοιχη κατάσταση. Εδώ φαίνεται ότι οι μεγάλοι παραγωγοί έχουν, εδώ, μια πιο εύκολη η πρόσβασή στον χρηματοπιστωτικό τομέα και μια ευρεία γκάμα προϊόντων, δηλαδή και μεσομακροπρόθεσμα δάνεια και βραχυπρόθεσμα και τραπεζική εγγύηση.

Οι μεσαίοι έχουν πρόσβαση πιο πολύ στα μεσοπρόθεσμα δάνεια, στο leasing και οι μικροί κυρίως σε βραχυπρόθεσμα δάνεια ενώ οι πολύ μικροί είναι σε πολύ περιορισμένη κατάσταση και πιο πολύ ό,τι βάζουν, μετοχικό κεφάλαιο, κεφάλαια, δάνεια από φίλους, από οικογένεια και επιχορηγήσεις. Πόσο εύκολα γίνεται στη μεταποίηση; Είναι πιο βελτιωμένα εδώ τα πράγματα, κυρίως όμως μπαίνει το μετοχικό κεφάλαιο, δηλαδή οι ίδιοι οι πόροι που έβαζαν οι μέτοχοι μέσα στην επιχείρηση, αυτό ήταν η μεγαλύτερη ευκολία.

Δυσκολεύει όσο πηγαίνουμε προς χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Και φαίνεται αυτό από τους όρους χρηματοδότησης. Οι εξασφαλίσεις που ζητούνται είναι πιο χαμηλές, όπως επίσης και τα επιτόκια. Ειδικά για τους μεγάλους παραγωγούς οι οποίοι στις ομάδες επικέντρωσης δήλωσαν ότι στην ουσία δεν έχουν πρόβλημα με το τραπεζικό σύστημα, δηλαδή μπορούν ν' αντλήσουν ρευστότητα.

Οι εκτιμώμενη παροχή χρηματοδότησης βασιζόμενη σε όλα αυτά που είπαμε, κυμαίνεται γύρω στα 226 με 274 εκατομμύρια ευρώ για τη γεωργία και για τη μεταποίηση σαφώς βελτιωμένη αλλά με πολύ μεγαλύτερο εύρος βέβαια από ελάχιστο 508 εκατομμύρια και μέγιστο 1,6 δις.

Να μιλήσουμε λίγο τώρα για τη ζήτηση. Πόσα χρήματα ζητούν οι γεωργοί την τελευταία τριετία, δηλαδή πόσα χρήματα ζήτησαν; Φαίνεται εδώ ότι οι πολύ μικροί και οι μικροί ζητούν μικρά ποσά 0 έως 25.000. Όσο προχωράμε στις κλάσεις, αρχίζει ν' αυξάνεται και το ποσό των δανείων που ζητούνται με τους μεγάλους να κινούνται και σε ακόμα μεγαλύτερα νούμερα. Για ποιο σκοπό τα ζητάνε; Κυρίως αγορά εξοπλισμού, στη συντριπτική πλειοψηφία, το κεφάλαιο κίνησης είναι σημαντικό όπως και η αγορά καλλιεργήσιμης γης.

Σε τί βαθμό έχουν ικανοποιηθεί αυτές οι ανάγκες την τελευταία τριετία; Έχουν ικανοποιηθεί σ' ένα αρκετά μεγάλο βαθμό για πολύ μικρούς, μικρούς, όσον αφορά τα μικροδάνεια. Βέβαια υπάρχει και μια ικανοποίηση για τους μεγαλύτερους. Ναι, αλλά από πού προέρχεται αυτή η χρηματοδότηση; Από πού ικανοποιήθηκαν δηλαδή οι ανάγκες; Όχι από χρέος βέβαια, όχι δηλαδή από το χρηματοπιστωτικό τομέα.

Ικανοποιήθηκαν από επιδοτήσεις – επιχορηγήσεις κι από επιχειρηματικά κεφάλαια, όλους τους τύπους δηλαδή που συμπεριλαμβάνονται μέσα όπως τα χρήματα που βάζει ο ίδιος ο γεωργός και τα χρήματα από οικογένεια, φίλους, και όλες αυτές οι πηγές και δε σχετίζονται ιδιαίτερα με το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Τί δε ζήτησαν, δηλαδή ποια ζήτηση δε φαίνεται; Γιατί δεν πήγαν καθόλου να ζητήσουν; Δε ζήτησαν κυρίως χρέος, σε ποσοστό 68%. Ορισμένοι δε μπήκαν στον κόπο ούτε για επιδοτήσεις και έχουν αρχίσει και στερεύουν

και τα χρήματα των φίλων και της οικογένειας απ' ό,τι φαίνεται και τα κεφάλαια των γεωργών των ιδίων.

Γιατί δεν τα ζήτησαν; Γιατί δεν είχαν ίδια κεφάλαια, γιατί δεν πληρούσαν άλλες προϋποθέσεις που δε σχετίζονται/ φαίνονται στο ερωτηματολόγιο, γιατί τα επιτόκια ήταν ψηλά και γιατί υπήρχαν ανεπαρκείς εξασφαλίσεις. Από πού σκοπεύουν να ζητήσουν χρήματα το επόμενο διάστημα οι γεωργοί; Σκοπεύουν να ζητήσουν χρήματα, κυρίως επιχορηγήσεις, σε ποσοστό 77%, και ακολουθούν μικροδάνεια και να ψάξουν από οικογένεια, φίλους, ενώ τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Τί πρόκειται να ζητήσουν; Πρόκειται να ζητήσουν κυρίως μικροδάνεια, όλες οι κλάσεις, βραχυπρόθεσμα δάνεια, κυρίως οι μικροί, και μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, κυρίως οι μεγαλύτεροι χωρίς όμως ν' αποκλείονται και οι άλλοι.

Τί γίνεται στη μεταποίηση; Στη μεταποίηση είναι λίγο διαφορετικά τα πράγματα. Δεν κυριαρχείται τόσο από μικρά ποσά, υπάρχει βέβαια μια διασπορά σε όλο το φάσμα των ποσών. Όσο πάντως μεγαλώνουν οι επιχειρήσεις, τόσο μεγαλώνουν και τα ποσά τα οποία ζήτησαν.

Αντίστοιχοι είναι οι λόγοι όπως αγορά εξοπλισμού, κεφάλαιο κίνησης και ανάπτυξη δραστηριοτήτων και εξωστρέφεια. Σε τί βαθμό ικανοποιήθηκαν; Χαμηλότεροι βαθμοί ικανοποίησης, εδώ, για τους μεταποιητές και αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιδοτήσεις – επιχορηγήσεις δεν είναι τόσο υψηλές όσο είναι βέβαια στη γεωργία.

Φαίνεται εδώ ότι συμβολή σημαντική είχε το χρέος, οι επιδοτήσεις-επιχορηγήσεις μικρότερη και κυρίως τα επιχειρηματικά κεφάλαια στα οποία βέβαια συμπεριλαμβάνεται σε μεγάλο ποσοστό και το ίδιο το μετοχικό κεφάλαιο των επιχειρηματιών. Τί δε ζήτησαν; Δε ζήτησαν χρέος, πολλοί δε μπήκαν στον κόπο ούτε για τις επιδοτήσεις-επιχορηγήσεις.

Γιατί δε ζήτησαν χρήματα την τελευταία τριετία; Κυρίως γιατί υπάρχουν υψηλά επιτόκια, απουσία ιδίων κεφαλαίων, ανεπαρκείς εξασφαλίσεις. Και εδώ μπαίνει και λίγο το πιστωτικό ιστορικό και η υπερχρέωση των επιχειρήσεων. Από πού σκοπεύουν να ζητήσουν το επόμενο διάστημα; Σκοπεύουν να προσπαθήσουν για επιδοτήσεις-

επιχορηγήσεις και αρκετοί προϊόντα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Δάνεια όλων των επιπέδων, leasing, περιορισμένα επιχειρηματικά κεφάλαια.

Τί πρόκειται να ζητήσουν; Οι πολύ μικροί κυρίως φαίνεται εδώ να έχουν πλειοψηφία για τα μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, οι μικροί για τα βραχυπρόθεσμα και οι μεσαίοι και μεγάλοι μια διασπορά σε όλους τους τύπους. Ποια είναι η εκτιμώμενη ζήτηση χρηματοδότησης: Η εκτιμώμενη ζήτηση έτσι όπως υπολογίστηκε από τη μελέτη κυμαίνεται γύρω στα 2,5 δις στη γεωργία και πάνω από 2,7, δηλαδή γύρω στα 2,8 δις για τη μεταποίηση.

Ποιο είναι το χρηματοδοτικό κενό λοιπόν, μετά απ' όλα αυτά έτσι όπως εκτιμήθηκε απ' τη μελέτη; Για τη γεωργία μιλάμε γύρω στα 2 με 2,2 δις, το οποίο προκύπτει από την απουσία ιδίων κεφαλαίων των παραγωγών, την απουσία εξασφαλίσεων, το περιορισμένο πιστωτικό ιστορικό από τη μια και από τις απαιτήσεις των Τραπεζών για ώριμα και τεκμηριωμένα σχέδια όπως και από την αντίληψή τους για τον υψηλό κίνδυνο που συνεπάγεται η επένδυση στη γεωργία. Επειδή τα ποσά που ζητούνται συνήθως είναι μικρά, υπάρχει μια αναντιστοιχία μεταξύ του κόστους που έχει για την Τράπεζα να αξιολογήσει όλες αυτές τις προτάσεις δανείων και του οφέλους τελικά που αποκομίζει απ' αυτά.

Αυτά έχουν ένα αποτέλεσμα να περιορίζεται η δημιουργία επιχειρήσεων, δηλαδή η εισαγωγή στον τομέα ας πούμε πιο δυναμικών επιχειρήσεων, η χρηματοδότηση του κεφαλαίου κίνησης και βέβαια η ανάπτυξή τους. Όσον αφορά τη μεταποίηση, το χρηματοδοτικό κενό έχει ένα μεγαλύτερο εύρος όπως εκτιμήθηκε από τη μελέτη, μεταξύ 1,6 και 2,5 δις. Ίδιου είδους ζητήματα και στους μεταποιητές όπου εκτός από τα ίδια κεφάλαια και τις εξασφαλίσεις υπάρχει κι ένα φαινόμενο υπερχρέωσης έτσι όπως δηλώθηκε.

Οι Τράπεζες από την άλλη έχουν απαιτήσεις για σημαντικές εξασφαλίσεις, έχουν υψηλά επιτόκια και προφανώς ψάχνουν για ώριμα και τεκμηριωμένα σχέδια. Ποια είναι η προτεινόμενη στρατηγική από τη μελέτη; Είναι η ανάπτυξη ενός Ταμείου Μικροπιστώσεων Επιμερισμένου Κινδύνου, ένα Ταμείο Εγγυήσεων Πρωτεύουσας Ζημίας Χαρτοφυλακίου και ένα Ταμείο Συνεπένδυσης.

Πιο αναλυτικά, το Ταμείο Μικροπιστώσεων, σημαίνει τη συνεπένδυση χρημάτων από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, κατά 50% χρήματα του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω του ΠΑΑ, και 50% από τους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς. Προτείνεται ένα ελάχιστο συμμετοχής του Προγράμματος 20 εκατομμύρια και ένα μέγιστο 35, οπότε προκύπτει μια μέγιστη συνολική επένδυση 70 εκατομμυρίων ευρώ για δάνεια που δε θα ξεπερνούν τις 25.000 ευρώ. Αυτή είναι η πρόταση.

Όσον αφορά το Ταμείο Εγγυήσεων, το Ταμείο Εγγυήσεων σημαίνει τη συμμετοχή του προγράμματος με ένα ποσό έτσι ώστε οι Τράπεζες βασιζόμενες σε αυτό το ποσό να δημιουργήσουν ένα χαρτοφυλάκιο δανείων αρκετά μεγαλύτερο. Το χαρτοφυλάκιο αυτό θα καλύπτεται κατά 20% από εγγύηση από το Πρόγραμμα. Δηλαδή οι πρώτες ας πούμε πτωχεύσεις ή αστοχίες δανείων, το πρώτο 20% θα καλυφθεί από το Πρόγραμμα, όχι όμως στο 100% του κάθε δανείου, αλλά στο 80% του κάθε δανείου.

Η πρόταση είναι για 35 εκατομμύρια ευρώ ελάχιστο και 50 μέγιστο ποσό από ΠΑΑ που μπορεί να οδηγήσει σε μια συνολική επένδυση 200 έως 312 εκατομμυρίων ευρώ με ελάχιστο ύψος δανείου εδώ 25.000 ευρώ, δηλαδή να ξεκινάμε από εκεί που σταματάει το Ταμείο Επιμερισμένου Κινδύνου.

Όσον αφορά το Ταμείο Συνεπένδυσης είναι μια πρόταση η οποία πρέπει να συζητηθεί από τη μελέτη. Πρόκειται για την επιλογή ενός Ενδιάμεσου Φορέα ο οποίος θα συνεπενδύσει μαζί με το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και θ' αναζητήσει και άλλους ιδιώτες επενδυτές, έτσι ώστε ν' αποκτήσει ένα μέρος του μετοχικού κεφαλαίου των επιχειρήσεων, δηλαδή να μπει ως μέτοχος μέσα στις επιχειρήσεις, ν' αποκτήσει μέρος των επιχειρήσεων.

Αυτό και θα φέρει τεχνογνωσία μέσα στις επιχειρήσεις και θα δώσει και «ζεστά» επιχειρηματικά κεφάλαια. Αφορά κυρίως μεταποιητικές επιχειρήσεις. Οι εμπειρίες σε αυτού του είδους τα εργαλεία είναι μικρή, βέβαια υπάρχει το Equi Fund τώρα από τα υπόλοιπα Διαρθρωτικά Ταμεία, και είναι κάτι που πρέπει να συζητηθεί.

Για το Ταμείο Συνεπένδυσης, η ελάχιστη συμμετοχή του ΠΑΑ που προτείνεται είναι 10 εκατομμύρια και η μέγιστη 15, με μια συνολική επένδυση που αναμένεται στα 16,5 ευρώ μέχρι 37,5 εκατομμύρια ευρώ.

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία, κυρίως το Ταμείο Επιμερισμένου Κινδύνου και οι εγγυήσεις μπορούν να συνδυαστούν με επιχορηγήσεις. Οι δικαιούχοι επιχορηγήσεων των Υπομέτρων της μεταποίησης των σχεδίων βελτίωσης, του LEADER και του Μέτρου 16 μπορούν να ωφεληθούν από τα χρηματοδοτικά εργαλεία, θα πρέπει όμως να γίνει σαφές ότι η συμμετοχή τους θα συνεπάγεται κάποια μείωση της επιχορήγησης λόγω του ισοδυνάμου ενίσχυσης που συνεπάγεται η ωφέλειά τους από τη συμμετοχή στα Ταμεία.

Τί προσδοκούμε να πετύχουμε με τα χρηματοδοτικά εργαλεία; Κατ' αρχάς να μοχλεύσουμε τους πόρους οι οποίοι είναι περιορισμένοι και όπως φάνηκε και σήμερα, οι πιέσεις για χρηματοδότηση είναι ήδη αρκετές. Δεύτερον, να προσπαθήσουμε να ανακτήσουμε, να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον επανάκτησης της εμπιστοσύνης μεταξύ του Χρηματοπιστωτικού Τομέα και του Τομέα της Αγροδιατροφής, η οποία φαίνεται ότι έχει διαρραγεί από τη μελέτη.

Να ενισχύσουμε την ικανότητα των μικρών παραγωγών και μεταποιητών να υλοποιήσουν επιχειρηματικά σχέδια και αν χρειάζεται σε συνδυασμό με επιχορηγήσεις και να δώσουμε την ικανότητα σε μεγάλες επιχειρήσεις να αναπτύξουν μεγαλύτερες επενδύσεις και να αναπτυχθούν κι οι ίδιες.

Ταυτόχρονα να προωθήσουμε, εφ' όσον βέβαια μπει σ' εφαρμογή ο OMNIBUS όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, επενδύσεις σε τομείς και σε δαπάνες που δεν καλύπτονται σήμερα από το καθεστώς των επιχορηγήσεων. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον Κώστα Αποστολόπουλο για την εξαιρετικά πυκνή εισήγησή του. Νομίζω αναδείχθηκαν πολύ σημαντικά ζητήματα που προκύπτουν από τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Εκτιμώ ότι αυτά πρέπει να τα εξετάσουμε πολύ πιο διεξοδικά και φαντάζομαι ότι στην ευκαιρία που θα έχουμε το Γενάρη θα διεισδύσουμε περισσότερο σε πολλές πλευρές αυτής της μελέτης.

Κρατάω δύο τελευταία, το ένα, η εισήγηση ανέδειξε τη σημασία των ενισχύσεων στη ρευστότητα της αγροτικής μας οικονομίας και το δεύτερο εξαιρετικά σημαντικό το οποίο το επιβεβαιώσαμε και σε συζητήσεις μας με τον κ. Bartovic, ότι ο Κανονισμός OMNIBUS τώρα, θα μας δίνει τη δυνατότητα να επεκτείνουμε αυτά τα εργαλεία και πέραν των δικαιούχων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, κάτι που θεωρώ ότι είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα το οποίο θα διερευνήσουμε και στη συνέχεια της δουλειάς αυτής.

Πάμε στην αμέσως επόμενη εισήγηση, η οποία θα γίνει από την κα Μαρία Χριστίνα Μακρανδρέου, Προϊσταμένη της Μονάδας Δικτύωσης και Δημοσιότητας της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος, με αντικείμενο τις Ενέργειες Δικτύωσης για την προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας στον αγροτικό χώρο.

Ενέργειες δικτύωσης για την προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας στον αγροτικό χώρο (ΕΥΔ ΠΑΑ Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας)

Μ. – Χ. ΜΑΚΡΑΝΔΡΕΟΥ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε, νομίζω με έχετε «βάλει» μεταξύ των χρηματοοικονομικών, προηγήθηκαν δυο παρουσιάσεις για τα χρηματοοικονομικά, έπεται και μια επόμενη. Άρα νομίζω ότι είναι μια καλή στιγμή να κάνουμε μια μικρή παρένθεση και ν' αναφερθούμε λίγο στο βάρος που έχουμε δώσει στο ανθρώπινο δυναμικό.

Θα ήθελα να σας παρουσιάσω λίγο τις ενέργειες στις οποίες έχει προχωρήσει η Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ στο πλαίσιο λειτουργίας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και αφορούν ενέργειες δικτύωσης για την προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας.

Το έχετε ήδη καταλάβει οι περισσότεροι και κυρίως οι Περιφέρειες το ζήτημα της καινοτομίας, αλλά και σήμερα το πρωί ο Υπουργός και ο Γενικός Γραμματέας αναφέρθηκαν και τόνισαν τα θέματα της καινοτομίας για το ΠΑΑ.

Το Μέτρο 16, τουλάχιστον για την Ελλάδα, είναι ένα καινούργιο Μέτρο, δεν είχε εφαρμοστεί την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και όπως καταλαβαίνετε, έχουμε εστιάσει τις προσπάθειές μας, έτσι ώστε αυτό το Μέτρο να προετοιμαστεί όσο το δυνατόν καλύτερα. Πριν από ένα χρόνο

περίπου, ξεκινήσαμε με ένα διήμερο συνέδριο με θέμα τη δικτύωση για την προώθηση της καινοτομίας στον αγροτικό χώρο.

Για το συνέδριο αυτό πρέπει να επισημάνω ότι μας βοήθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Γεωγραφικό Τμήμα αλλά και το Τμήμα Έρευνας – Καινοτομίας, προκειμένου να μπορέσουμε να περάσουμε το μήνυμα για το περιεχόμενο και την ουσία και το τί περιμένει η Ευρωπαϊκή γι' αυτό το μέτρο. Στη συνέχεια είχαμε την ευκαιρία το Μάιο του 2017, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο που έχει συσταθεί για την ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για τη γεωργία, να συνδιοργανώσουμε ένα σεμινάριο στην Αθήνα στο οποίο είχαν την ευκαιρία να συμμετέχουν και οι συνάδελφοι από τις Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ.

Νομίζω ότι αυτό το σεμινάριο ήταν πολύ σημαντικό τουλάχιστον για εμάς εδώ στην Ελλάδα, γιατί είχαμε τη δυνατότητα να συνεργαστούμε με εκπροσώπους άλλων κρατών μελών, να ακούσουμε τις απόψεις τους και τις ενέργειες που εκείνοι έχουν κάνει για την προετοιμασία του μέτρου. Κι όπως καταλαβαίνετε, ήδη το Μάιο η Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής είχε ξεκινήσει την επεξεργασία του Μέτρου και τελικά οδηγηθήκαμε στη σκέψη ότι πρέπει να ξεκινήσουμε μια σειρά Περιφερειακών Τεχνικών Συναντήσεων σε όλη την Ελλάδα, προκειμένου να εξηγήσουμε και να παρουσιάσουμε τις ιδιαιτερότητες που έχει το Μέτρο 16 σε όλους τους ενδιαφερομένους.

Όπως ειπώθηκε ήδη, έχουν ήδη γίνει το β' εξάμηνο του 2017 συναντήσεις στην Καβάλα, στην Αλεξανδρούπολη, στην Πάτρα, στο Ηράκλειο Κρήτης, στη Μυτιλήνη, στην Κοζάνη και στη Λαμία. Δεν αναφέρω τις πόλεις για να σας κουράσω, τις αναφέρω γιατί πραγματικά αυτές οι συναντήσεις έγιναν σε πολύ στενή συνεργασία με τους συναδέλφους από τις Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ με τη Μονάδα Συνεργασίας της ΕΥΕ ΠΑΑ και με τη Μονάδα Προγραμματισμού.

Το επόμενο διάστημα, μην ανησυχήσετε που βλέπετε το α' εξάμηνο, καθώς ο σκοπός μας είναι τουλάχιστον το α' τρίμηνο του 2018 να συνεχίσουμε και στις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας αυτές τις συναντήσεις, μέχρι να βγει και η πρόσκληση του Μέτρου.

Εδώ θέλω να πω ότι ο στόχος αυτών των συναντήσεων προφανώς ήταν η ενημέρωση για το Μέτρο 16, όταν όμως κιόλας οι συμμετέχοντες να ενθαρρυνθούν για τη δημιουργία των επιχειρησιακών ομάδων, να καταγραφούν κάποιες ανάγκες και προτεραιότητες που έχει η κάθε Περιφέρεια, ν' ανταλλάγουν απόψεις αλλά κυρίως μέσα από αυτή τη συζήτηση που γίνεται, να υπάρξουν προτάσεις και να συμβάλλουν και οι συμμετέχοντες στο υπό διαμόρφωση θεσμικό πλαίσιο.

Τώρα σε ποιους απευθυνθήκαμε και απευθυνόμαστε σε αυτές τις Τεχνικές Συναντήσεις; Απευθυνόμαστε σε συλλογικά σχήματα του αγροτικού τομέα, Συνεταιρισμούς, σε ομάδες παραγωγών και στα στελέχη των Υπηρεσιών των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης γιατί θεωρούμε ότι τα στελέχη αυτά, αν και δεν εμπλέκονται στην εφαρμογή του Μέτρου αποτελούν «πολλαπλασιαστές» πληροφορίας, είναι αν θέλετε το τελευταίο επίπεδο της Διοίκησης που έρχεται σε πιο στενή επαφή με τους αγρότες.

Σ' αυτές τις συναντήσεις καλούμε επίσης τεχνικούς συμβούλους-μελετητές, εκπροσώπους του ΓΕΩΤΕΕ, προφανώς εκπροσώπους της ερευνητικής και της επιστημονικής κοινότητας αλλά και ομάδες της τοπικής δράσης LEADER γιατί και αυτούς τους θεωρούμε ότι μπορούν να συνεισφέρουν τουλάχιστον ως προς την ενημέρωση και τη διάχυση του Μέτρου.

Τώρα θα ήθελα πολύ σύντομα ν' αναφέρω κάποιες πρώτες διαπιστώσεις που έχουμε από αυτές τις τεχνικές συναντήσεις. Προφανώς το Μέτρο και καινούργιο είναι και απαιτητικό ως προς την κατανόηση απ' όλους τους εμπλεκόμενους. Δεν είναι μόνο η ομάδα των αγροτών που δεν κατανοεί το Μέτρο, μεγάλη, δυσκολία έχουμε να περάσουμε το μήνυμα και στην ερευνητική και στην ακαδημαϊκή κοινότητα καθώς και στα στελέχη που ενδεχομένως θα εμπλακούν στο μέτρο.

Απ' ό,τι καταλαβαίνετε, σ' αυτές τις συναντήσεις, κυρίως οι εκπρόσωποι των αγροτών έρχονται με μια προσδοκία να επιλύσουν όλα τα προβλήματά τους μέσω του Μέτρου 16, κάτι το οποίο προφανώς δεν είναι εφικτό, αλλά τους δίνεται η δυνατότητα έτσι ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τί είναι καινοτομία και ποιοι είναι οι στόχοι αυτού του Μέτρου.

Οφείλω να επισημάνω ότι σ' αυτές τις συναντήσεις βλέπουμε ότι όλη η δουλειά που έγινε το προηγούμενο διάστημα στο πλαίσιο των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης στον τομέα της Αγροδιατροφής, ήταν πολύ σημαντική. Έχει δημιουργηθεί ήδη μία ομάδα προτάσεων οι οποίες φανταζόμαστε ότι τουλάχιστον όσες από αυτές αφορούν το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, θα υποβάλλουν πρόταση το πλαίσιο του Μέτρου 16.

Σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώσαμε ότι όταν υπάρχει μια προετοιμασία σε τοπικό επίπεδο, και μιλάω για μια συνεργασία των στελεχών των Διαχειριστικών Αρχών των ΠΕΠ με τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας της Περιφέρειας και οι συμμετέχοντες που έρχονται στις συναντήσεις είναι καλύτερα προετοιμασμένοι και γίνεται μια ουσιαστικότερη συζήτηση, με την έννοια ότι επιτόπου λύνονται κάποιες απορίες σε σχέση με την υλοποίηση του μέτρου. Όπως φαντάζεστε έχουμε ένα ζήτημα ως προς την προσέλκυση των αγροτών, τόσο για τις Τεχνικές Συναντήσεις όσο και για την ενεργή συμμετοχή τους στο μέτρο.

Εκεί ελπίζουμε ότι και ο ρόλος των ερευνητών, των μελετητών, των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας ως πολλαπλασιαστές της πληροφορίας και ενδεχομένως ως και διαμεσολαβητές θα είναι πολύ σημαντικός.

Τώρα θα σας πω κάτι κοινότοπο, ότι έχει διαπιστωθεί αυτή η δυσκολία διασύνδεσης επιστημονικής κοινότητας με τους αγρότες. Είναι δυο κοινότητες οι οποίες η κάθε μία μέχρι τώρα έχει συνηθίσει να ασχολείται με τα δικά της θέματα, αλλά πιστεύουμε ότι σταδιακά αλλάζει αυτή η κουλτούρα και μέσα από εκεί αναδεικνύεται και η σημασία που έχει ο διαμεσολαβητής της καινοτομίας.

Δε σας κρύβω ότι σ' αυτές τις συναντήσεις υπάρχει ένας πλούτος ιδεών και τεχνογνωσίας και κυρίως από νέους αγρότες και νέους επιστήμονες οι οποίοι πιστεύουν στο Μέτρο και συνεισφέρουν αρκετά εποικοδομητικά στη συζήτηση.

Να τονίσω ότι, το είπα και πριν, υπάρχει ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο που έχει συσταθεί για την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη της Καινοτομίας για τη Γεωργία. Εκτιμούμε ότι είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος του γιατί με

ενημερωτικά φυλλάδια, με παραδείγματα, μας έχει βοηθήσει έτσι ώστε να μπορέσουμε να περάσουμε καλύτερα το μήνυμα σε όσους θα συμμετέχουν στο μέτρο.

Ένα άλλο κομμάτι το οποίο είναι σημαντικό, μέσα από αυτές τις συναντήσεις, είναι ότι οι συνάδελφοι από τη Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας της ΕΥΕ έχουν καταγράψει έναν κύκλο ερωτήσεων οι οποίες στο τέλος μαζί με τη δημοσίευση της πρόσκλησης θα δημοσιευθούν έτσι ώστε να μπορέσουν οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν καλύτερα το Μέτρο.

Τέλος να σας πω ότι όλες οι παρουσιάσεις από αυτές τις Τεχνικές Συναντήσεις του Μέτρου 16 αναρτώνται στο υφιστάμενο site του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου αλλά και στο νέο site του που αυτή τη στιγμή είναι σχεδόν έτοιμο. Έχουμε δημιουργήσει συγκεκριμένες ενότητες, μία για την καινοτομία και τη δικτύωση, μία για καινοτομία και συνεργασία, μία για τις επιχειρησιακές ομάδες, για το Δίκτυο, έτσι ώστε στο μέτρο του δυνατού να έχουμε διάχυση της πληροφορίας. Επίσης θα προσπαθήσουμε άμεσα να δημιουργήσουμε και μια πλατφόρμα καινοτομίας όπου εκεί οι συμμετέχοντες και από την ερευνητική κοινότητα και από τους εκπροσώπους των αγροτών θα έχουν τη δυνατότητα να γνωριστούν και να καταθέσουν προβλήματα, ανάγκες και γιατί όχι, και κάποιες προτάσεις για το Μέτρο 16.

Δράττομαι της ευκαιρίας, θα ήθελα να σας πω ότι στο διάστημα αυτό εκτός από τις ενέργειες δικτύωσης για θέματα καινοτομίας έχει ξεκινήσει μια Ομάδα Εργασίας, έχει δημιουργηθεί δηλαδή για την ενεργοποίηση του Υποδικτύου των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER. Ελπίζουμε ότι με τον καινούργιο χρόνο θα μπορέσουμε να έχουμε και μια πρώτη συνάντηση με τις 49 ομάδες.

Πριν από δυο εβδομάδες είχαμε την ευκαιρία να συνδιοργανώσουμε ένα εργαστήριο με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Αξιολόγηση και πώς τα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα σε κάθε χώρα μπορούν να συνεισφέρουν σε θέματα παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΠΑΑ.

Τέλος, έχουμε ξεκινήσει μια συνεργασία με τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης της Διαχειριστικής Αρχής, έτσι ώστε να μπορέσουμε το επόμενο διάστημα να δουλέψουμε κάποια θέματα ως προς

την απόκτηση δεξιοτήτων που ενδεχομένως εντοπίζονται στους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης και τους δικαιούχους σε θέματα αξιολόγησης.

Πριν κλείσω, θα ήθελα τουλάχιστον να πω για τα θέματα καινοτομίας, ότι αυτές οι συναντήσεις είναι ένα αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας και οι συνάδελφοι από τη Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομία και από τη Μονάδα Προγραμματισμού και από τις Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ έχουν συμβάλλει και νομίζω ότι σταδιακά χτίζεται ένα δίκτυο το οποίο θα είναι η απαρχή του Υποδικτύου Καινοτομίας που εκτιμούμε ότι θα μπορέσει να δημιουργηθεί με την έγκριση των επιχειρησιακών ομάδων του Μέτρου 16. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω την κα Μακρανδρέου.

Ι. ΦΙΡΜΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε μου επιτρέπετε μια μικρή παρέμβαση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ.

Ι. ΦΙΡΜΠΑΣ: Επειδή όλα αυτά ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα και μιλάμε για ένα πολύ δυναμικό δίκτυο, σε όλη την Ελλάδα, πρέπει προφανώς να υπάρχει η συνεργασία, δεν ξέρω σε τί βαθμό. Είναι λοιπόν μια σειρά από θέματα που όσο τα περιέγραφε, έβλεπα ας πούμε: Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, επιχειρηματική ανακάλυψη, δημοσιότητα και πολλαπλασιαστές.

Μια σειρά από θέματα που, παράκληση, θέλω να τα δείτε πολύ στενά και με το υπόλοιπο ΕΣΠΑ, γιατί όλοι είμαστε ΕΣΠΑ πια, γιατί νομίζω ότι έχετε χτίσει ένα πολύ χρήσιμο δίκτυο που πρέπει όλοι και όχι μόνο οι Διαχειριστικές των ΠΕΠ να το εκμεταλλευτούμε μ' έναν τρόπο για να υπάρχουν μόνο τα θετικά της διάχυσης και όχι ένα ενδεχόμενο overlapping που μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση στους υπολοίπους.

Να μην το επεκτείνουμε τώρα, να έρθετε σε επαφή με τους συναδέλφους, είσαστε μέλη των δικτύων που έχουν δημιουργηθεί. Εν τέλει να κάνουμε πιο ζωντανό το συγκεκριμένο τομέα γιατί είναι πραγματικά θησαυρός αυτά που γίνονται εδώ. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Φίρμπα για την παρέμβαση. Έρχεται να προσθέσει σε κάτι που ήθελα να πω κι εγώ, πέρα από την ποιότητα των παρουσιάσεων, νομίζω είμαστε στο κομμάτι εκείνο που πραγματικά αποκαλύπτεται το εύρος της δουλειάς που γίνεται κατά την άποψή μου.

Ήθελα να προσθέσω ότι ένα σημαντικό κομμάτι αυτών αποτελούν δουλειές υποδομής και για την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Πάμε στη συνέχεια στον κ. Ιωάννη Χατζάρα, Προϊστάμενο της Μονάδας Ελέγχων της ΕΥΔ που θα μας παρουσιάσει τη μελέτη για το Εύλογο Κόστος, Βάσεις Δεδομένων του Μηχανολογικού Εξοπλισμού και της Κτηριακής Υποδομής των Επενδυτικών Μέτρων του Προγράμματος.

Πρόκειται για μια δουλειά η οποία γίνεται από τον κ. Βώρο.

Παρουσίαση σχετικά με Εύλογο Κόστος: Βάσεις Δεδομένων του Μηχανολογικού Εξοπλισμού και της Κτηριακής Υποδομής των Επενδυτικών Μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ , Ανάδοχος Έργου).

Ι. ΧΑΤΖΑΡΑΣ: Μια εισαγωγή, να πω δυο πράγματα για τη συγκεκριμένη δουλειά.

Μας έχει προκύψει απ' όλους τους ελέγχους και των κρατών μελών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι ο σημαντικότερος κίνδυνος στην εφαρμογή των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το εύλογο κόστος των επενδυτικών ενεργειών.

Η Υπηρεσία μας προκειμένου να ενισχύσει το σύστημα επαλήθευσης του εύλογου κόστους των επενδυτικών δαπανών και να συμβάλει καθοριστικά στο μετριασμό του ποσοστού σφάλματος, έχει αναθέσει την υλοποίηση μιας βάσης δεδομένων με στοιχεία κόστους του μηχανολογικού εξοπλισμού και των κτιριακών υποδομών, το οποίο έχουμε συμπεριλάβει και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το μετριασμό του ποσοστού σφάλματος αλλά και στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΠΑΑ.

Αυτό το εργαλείο μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε σε όλα τα στάδια εφαρμογής του Προγράμματος γιατί ο έλεγχος του κόστους των επενδυτικών δαπανών μπορεί να γίνει ακόμη και στην αξιολόγηση αλλά ακόμη και στον έλεγχο των μακροχρόνιων υποχρεώσεων. Αυτό θέλουμε να τονίσουμε, ότι φτάνουμε μέχρι τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις να ελέγχουμε το κόστος των επενδυτικών δαπανών.

Μια δεύτερη χρήση που θα μας βοηθήσει πάρα πολύ το συγκεκριμένο εργαλείο, είναι όχι μόνο στους κανονιστικούς ελέγχους αλλά και στους έκτακτους ελέγχους που κάνουμε σε συνεργασία με τις διάφορες Εθνικές Αρχές όπως η Αρχή για την Καταπολέμηση των Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που μπορεί να συνεργαστούμε, γιατί όλοι αυτοί οι έλεγχοι, οι περισσότεροι εξ αυτών, αφορούν το κόστος των επενδυτικών δαπανών.

Και ένα τρίτο στοιχείο αφορά ότι στο συγκεκριμένο εργαλείο, πέρα από την επικαιροποίηση των στοιχείων που έχουμε προβλέψει, ήτοι να γίνεται διαρκής επικαιροποίηση των στοιχείων, υπάρχει πρόβλεψη να μπορεί η Υπηρεσία να εκτιμά το κόστος για σημαντικές κατηγορίες επενδύσεων, με ανάλυση που θα φτάνει όχι μόνο για την κατηγορία του μηχανήματος, αλλά να μπορούμε να φτάσουμε σ' επίπεδο κατασκευαστή μοντέλου αλλά ακόμη και προμηθευτή.

Αυτό ώστε να μπορούμε από κει να διαπιστώσουμε το εύλογο του κόστους όλων των επενδυτικών δαπανών. Είναι κάτι που το έχουμε συζητήσει πάρα πολλές φορές και θα μας βοηθήσει πάρα πολύ.

Και θέλω να μας παρουσιάσει το εργαλείο ο κ. Βώρος και τη δουλειά που έχει γίνει στο συγκεκριμένο έργο για να δούμε πώς μπορούμε να προχωρήσουμε και ν' αντιμετωπίσουμε όλα αυτά. Ευχαριστώ πολύ.

N. ΒΩΡΟΣ: Ευχαριστώ. Κ. Πρόεδρε καλησπέρα κι από εμένα. Θα σας παρουσιάσω τη δουλειά που κάνουμε και βρίσκεται σε εξέλιξη σε σχέση με την κατάρτιση βάσης κοστολογικών δεδομένων για τα επενδυτικά στοιχεία του Προγράμματος.

Στόχος της συγκεκριμένης δουλειάς είναι η ανάπτυξη μεθόδων εκτίμησης του εύλογου κόστους για τις κυριότερες επενδυτικές δαπάνες των Μέτρων του ΠΑΑ σε ό,τι αφορά το μηχανολογικό εξοπλισμό και τις κτηριακές εγκαταστάσεις, με στόχο να μπορεί να γίνεται καλύτερα η αξιολόγηση, η παρακολούθηση και ο έλεγχος του κόστους αυτών των επενδυτικών στοιχείων και ο προσδιορισμός του επιλέξιμου τελικά προϋπολογισμού που εντάσσεται στο Πρόγραμμα.

Το αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι η δημιουργία βάσης δεδομένων με τα κοστολογικά στοιχεία του μηχανολογικού εξοπλισμού και

των κτηριακών εγκαταστάσεων, η ανάπτυξη μεθόδου προσδιορισμού του εύλογου κόστους συναρτήσει της δυναμικότητας, της ποσότητας ή εν γένει του χαρακτηριστικού μεγέθους της κάθε επένδυσης και η εκτίμηση ανά κατηγορία δαπάνης της τυπικής ποσοστιαίας διάρθρωσης των διαφόρων κατηγοριών των επενδυτικών δαπανών. Ουσιαστικά εσωτερικός έλεγχος του κόστους κάθε επένδυσης. Αυτό αφορά πιο πολύ σε επενδύσεις στη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων.

Το έργο περιλαμβάνει τη συλλογική και επεξεργασία αναλυτικών στοιχείων κόστους, από έρευνα αγοράς και από ιστορικά δεδομένα Προγραμμάτων. Δεν αρκεί η έρευνα αγοράς γιατί αυτή προσδιορίζεται βάσει τρεχουσών τιμών, συνήθως τις μέγιστες τιμές που διατίθενται τα προϊόντα – υπηρεσία στην αγορά, ενώ με τα ιστορικά στοιχεία μπορούμε να προσεγγίσουμε καλύτερα τις πραγματικές, δεδομένου ότι αποτυπώνουν πραγματικές συναλλαγές που γίνονται είτε στα πλαίσια ενός Προγράμματος όπως αυτό είτε εκτός.

Αξιολογείται η ποιότητα και η επάρκεια της αρχικής βάσης για την ανάπτυξη αξιόπιστων μεθόδων εκτίμησης του εύλογου κόστους, θα δούμε ποιες είναι αυτές οι μέθοδοι παρακάτω.

Συμπληρώνουμε κι επικαιροποιούμε τα κοστολογικά δεδομένα, το δείγμα μας δηλαδή, με τρέχοντα δεδομένα της αγοράς και των τιμολογίων κατασκευαστικών εργασιών ανάλογα με το τί έχουμε να κάνουμε, εξοπλισμό ή κτηριακές επενδύσεις. Λαμβάνουμε υπ' όψιν μοναδιαίες τιμές και μεθόδους εκτίμησης του εύλογου κόστους από λοιπά Προγράμματα Κρατικών Ενισχύσεων με βάση τις οδηγίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και την ιεράρχηση που δίνεται στα Προγράμματα αυτά.

Ουσιαστικά μιλάμε για τις επενδύσεις με τη μεγαλύτερη βαρύτητα και σημασία στο Πρόγραμμα. Μπορούμε να πάμε φυσικά και σε μεγάλου πλήθους πολύ χαμηλού κόστους επενδυτικά στοιχεία αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός. Και χρησιμοποιούμε μεθόδους της βιβλιογραφίας που περιγράφουν την εξάρτηση του κόστους αυτών των επενδυτικών δαπανών με συγκεκριμένο τρόπο.

Επίσης πέραν αυτών, στα πλαίσια του έργου θα διαμορφωθεί και έχει ήδη διαμορφωθεί μια συγκεκριμένη πρόταση για το πώς θα

ομογενοποιηθούν αυτά τα στοιχεία μέσα στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων για να περιγράφονται με ομοιόμορφο τρόπο έτσι ώστε να είναι δυνατή στο μέλλον η επικαιροποίηση της βάσης με εύκολο και γρήγορο τρόπο.

Σε ό,τι αφορά το εύλογο κόστος, θα κάνω εδώ μια παρένθεση με δυο διαφάνειες για να προσεγγίσουμε λίγο την έννοια του εύλογου κόστους. Το εύλογο κόστος δεν έχει σημειακή ερμηνεία, είναι ένα εύρος τιμών στο οποίο μπορεί ν' απαντάται το κόστος ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας υπό συνθήκες ανταγωνισμού μιας ελεύθερης αγοράς και ως εκ τούτου έχει μια μέση τιμή, ένα μέγιστο κι ένα ελάχιστο και είναι αυτό που προσπαθούμε να προσδιορίσουμε σε μια τέτοια μελέτη.

Σε συνθήκες μη επαρκούς ανταγωνισμού όπου η βέλτιστη αξία είναι ο καθοριστικός παράγοντας, ο προσδιορισμός της εύλογης τιμής είναι αρκετά πιο δύσκολος στατιστικά και η υψηλότερη προσφορά μπορεί να μην είναι παράλογη για την προσφερόμενη ποιότητα ή η χαμηλότερη προσφορά μπορεί να μην είναι εύλογη, υπό την έννοια ρεαλιστικής για το επίπεδο ποιότητας που προσφέρεται. Αυτό σε συνθήκες έλλειψης ανταγωνισμού.

Επίσης ο ορισμός του εύλογου κόστους δεν είναι μονόπλευρος. Ρεαλιστική και εύλογη τιμή είναι αυτή που είναι αποδεκτή και από τα δύο μέρη, πωλητή και αγοραστή. Επίσης μπορεί στα πλαίσια ενός Προγράμματος να περιλαμβάνει προσυμφωνημένες τιμές ή αξίες προϊόντων και υπηρεσιών που περιορίζουν τα επίπεδα κέρδους ή επίπεδα ποιότητας, προκειμένου να έχουμε έλεγχο του προϋπολογισμού ή κόστους μέσα στα πλαίσια μιας παρέμβασης που κάνουμε.

Ο ιδανικός ορισμός για εμάς θα ήταν ότι εύλογο κόστος ενός στοιχείου επένδυσης είναι το μέγιστο κόστος ή το εύρος κόστους μέσα στο οποίο ο επενδυτής κατόπιν δικής του έρευνας της αγοράς θα αποφάσιζε να προχωρήσει στην αγορά ή απόκτηση του στοιχείου απουσία οποιασδήποτε χρηματοοικονομικής ενίσχυσης, κρατικής ή από δράσεις των Διαρθρωτικών Προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ως γνωστόν, οποιαδήποτε παρέμβαση μεταβάλλει και επηρεάζει τα δεδομένα ανταγωνισμού στην αγορά. Άρα δε μπορούμε να είμαστε 100% βέβαιοι ότι με βάση τις τιμές και τις δειγματοληψίες που κάνουμε,

προσεγγίζουμε 100% την έννοια του εύλογου κόστους. Μπορούμε να είμαστε απολύτως βέβαιοι και ιδανικά να το ελέγξουμε μόνο μέσα από την τεχνοοικονομική βιωσιμότητα του συνόλου της επένδυσης.

Παρ' όλα αυτά, στην προσπάθειά μας να εξοπλίσουμε την Υπηρεσία με ένα εργαλείο που θα μπορεί εύκολα να εντοπίζει αποκλίσεις από καθιερωμένες τιμές προϊόντων και υπηρεσιών που απαντώνται στην αγορά, έχουμε σύμμαχό μας τη στατιστική.

Στη μεθοδολογία που έχουμε αναπτύξει, ακολουθούμε τα εξής στάδια: Συλλέγουμε δεδομένα και στήνουμε μια βάση στοιχείων κόστους από έρευνα αγοράς και ιστορικά στοιχεία των Μέτρων του Προγράμματος καθώς επίσης κι από βιβλιογραφικά δεδομένα. Κατηγοριοποιούμε, εδώ είναι μια σημαντική δουλειά που γίνεται, τα επενδυτικά στοιχεία σε κύριες κατηγορίες και υποκατηγορίες με βάση τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να είμαστε σίγουροι ότι μέσα στο εκάστοτε δείγμα που θα χρησιμοποιήσουμε δεν περιλαμβάνονται διαφορετικού τύπου ή διαφορετικών χαρακτηριστικών επενδύσεις που μπορούν να μας αλλοιώσουν τα στατιστικά μας δεδομένα, μέσο όρο και τυπικές αποκλίσεις.

Επιλέγουμε ουσιαστικά τη μεταβλητή ή τις μεταβλητές με τις οποίες θα συσχετίσουμε το κόστος και αυτό είναι το χαρακτηριστικό μέγεθος ενός μηχανισμού, που είναι η δυναμικότητά του, η παραγωγικότητά του, ή τα τετραγωνικά μέτρα σε μια κτηριακή εγκατάσταση, η ιπποδύναμη ενός μηχανολογικού εξοπλισμού και ούτω καθ' εξής.

Γίνεται μια γραφική απεικόνιση έτσι ώστε να έχουμε μια εποπτική εικόνα του αν υπάρχει ή όχι ισχυρή συσχέτιση και τί είδους είναι αυτή και μέσω στατιστικών μεθόδων και αλγοριθμικών αναλύσεων, προσδιορίζουμε μια βέλτιστη συνάρτηση, στη γενική της έκφραση υπεργραμμική, η οποία περιγράφει το σύνολο των δεδομένων μας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η μέθοδος που χρησιμοποιούμε για τη σύγκληση είναι η μέθοδος ελαχίστων τετραγώνων, σε συνδυασμό με αλγόριθμο σύγκλησης Levenberg – Marquardt. Συγνώμη που αναφέρω τους μεθοδολογικούς όρους και τους στατιστικούς, είναι εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως πλέον και είναι ενσωματωμένα ακόμα και σε φύλλα εργασίας όπως το excel.

Το εύρος διακύμανσης τιμών γύρω από την εκτιμήτρια των ελαχίστων τετραγώνων προσδιορίζεται με τη γνωστή ανάλυση διακύμανσης ANOVA. Άρα μ' αυτό τον τρόπο έχουμε προσδιορίσει τη βέλτιστη συνάρτηση συσχέτισης του κόστους κάθε τύπου επένδυσης και επίσης έχουμε υπολογίσει και την τυπική διακύμανση γύρω από αυτή τη μέση τιμή.

Αυτή είναι η συνάρτηση την οποία προσπαθούμε να εφαρμόσουμε στα κοστολογικά μας στοιχεία και στις παρατηρήσεις τιμών που λαμβάνουμε. Έχει τρεις παραμέτρους, C0, A0 και N. Οι βέλτιστες τιμές ελαχιστοποιούν το άθροισμα του τετραγώνου διαφορών της εκτιμήτριας από το δείγμα τιμών.

Ο συντελεστής συσχέτισης R^2 δίνεται από τη σχέση 1 μείον το λόγο του αθροίσματος του τετραγώνου διαφορών των σημείων από την εκτιμήτρια προς το λόγο του αθροίσματος τετραγώνου διαφορών από το μέσο όρο. Όσο υψηλότερος είναι ο συντελεστής συσχέτισης, τόσο καλύτερη προσαρμογή έχει η συνάρτησή μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να μη μπορούμε σε ιδιαίτερα τεχνικές λεπτομέρειες.

N. ΒΩΡΟΣ: Όχι. Προχωρώ σε δυο παραδείγματα. Εδώ βλέπουμε ένα παράδειγμα υψηλής δειγματοληψίας για μηχανικούς, είναι ένα παρελκόμενο γεωργικό. Στον οριζόντιο άξονα είναι η δυναμικότητα, το πλάτος επεξεργασίας όπως εκφράζεται, και στον κάθετο είναι το κόστος. Βλέπουμε ότι υπάρχει υψηλή διακύμανση στα σημεία, θα έλεγε κάποιος ότι δε μπορούμε να προσεγγίσουμε το εύλογο του κόστους.

Παρ' όλα αυτά, με πυκνότητα πιθανότητας 90% έως 95% στο δεξί διάγραμμα φαίνεται πώς αυτή η συνάρτηση διαμορφώνεται με τη μέθοδο και ποια είναι η τυπική διακύμανση γύρω από το μέσο όρο. Εδώ είναι ένα άλλο ένα παράδειγμα, ένα άλλο είδος εξοπλισμού, βυτία πλαστικά, όπου δυναμικότητα εδώ είναι η χωρητικότητά τους. Αυτό έχει γίνει για πάρα πολλές κατηγορίες στοιχείων και για κτιριακές εγκαταστάσεις και για μηχανολογικό εξοπλισμό, είναι σ' εξέλιξη η εργασία αυτή, συνεχώς εμπλουτίζεται η βάση.

Επίσης έχει καταρτισθεί ένα demo εφαρμογής. Φυσικά δε θα δώσουμε στους αρμόδιους υπαλλήλους και στην Υπηρεσία ολόκληρες τις βάσεις με τα χιλιάδες στατιστικά δεδομένα από πίσω για να δουλέψουν. Θα τους δώσουμε ένα εύχρηστο εργαλείο, ένα φύλλο εργασίας μέσω του οποίου

όλα αυτά θα έχουν ενσωματωθεί σε καμπύλες. Θα επιλέγει ο χρήστης την επένδυση και θα υπολογίζεται αυτόματα η καμπύλη συσχέτισης της συγκεκριμένης κατηγορίας επένδυσης.

Μπορεί επίσης να ορίσει τη δυναμικότητα για την οποία αναζητεί να βρει το εύλογο κόστος και εφ' όσον βρίσκεται εκτός ορίων στα οποία έχουμε υπολογίσει εμείς με βάση τη στατιστική αυτή ανάλυση, θα του χτυπάει κόκκινο ή θα γίνεται αποδεκτό. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί πολύ εύκολα ο χρήστης να εντοπίσει ακραίες τιμές που του εμφανίζονται είτε στο στάδιο της κατάθεσης μιας πρότασης επενδυτικού σχεδίου είτε στο στάδιο της πιστοποίησής τους είτε εκ των υστέρων κατά τον έλεγχο.

Συνοψίζοντας, να αναφερθούμε στις δυνατότητες και στα πλεονεκτήματα που έχει η Υπηρεσία μετά από την ολοκλήρωση αυτού του έργου. Αυτή η μέθοδος είναι shortcut και θα παρέχει συνεχείς εκτιμήσεις του κόστους με βάση τη δυναμικότητα για το μεγαλύτερο πλήθος επενδυτικών στοιχείων που απαντώνται στα μέτρα του Προγράμματος.

Θα μπορεί να γίνει επικαιροποίηση με νέα δεδομένα όπως αυτά έρχονται από την αγορά και φυσικά και από τις προτάσεις προσφορές που θα μπαίνουν στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων. Φυσικά εκεί απαιτείται συνεργασία για το απαραίτητο data mining. Θα δίνει τη δυνατότητα εσωτερικού ελέγχου δείγματος προσφορών, συνολικά ή σε χωρικό επίπεδο ή σε επίπεδο ομάδων προμηθευτών, το ανέφερε και ο κ. Χατζάρας προηγουμένως.

Θα δίνει τη δυνατότητα να προσδιορίσουμε τη διακύμανση τιμών ανά κατηγορία σε υποσύνολα δειγματοληψίας, για να έχουμε άμεσο εντοπισμό ακραίων τιμών που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης ή τεκμηρίωσης. Δεν είναι απαραίτητο ότι μια ακραία τιμή δε θα γίνεται αποδεκτή, αλλά θα δίνει τη δυνατότητα στην Υπηρεσία να ζητήσει πρόσθετες διευκρινίσεις για το συγκεκριμένο κόστος.

Έχουν προβλεφθεί υποδοχές στο σύστημα και στις επιμέρους βάσεις δεδομένων που αναπτύσσονται ώστε εφ' όσον το επιθυμεί η Υπηρεσία να παρέχονται εκτιμήσεις για σημαντικές κατηγορίες επενδύσεων ανά κατηγορία μηχανήματος, εταιρεία, μοντέλο, προμηθευτή.

Καταλαβαίνουμε ότι στις μεγάλου πλήθους, υψηλού κόστους επενδυτικές δαπάνες, αυτό θα είναι ακόμα πιο χρήσιμο, για παράδειγμα στα τρακτέρ ή στα βαριά παρελκόμενα. Θα έχει τη δυνατότητα προσαρμογής σε τρέχουσες τιμές της αγοράς βάσει δεικτών τιμών της ΕΛΣΤΑΤ, δηλαδή μια συνάρτηση κόστους την οποία την εφαρμόζουμε το '17 ή το '18 μπορούμε να την επικαιροποιήσουμε για το α' εξάμηνο του '19, του '20 και ούτω καθ' εξής.

Επίσης παρέχει σημαντική τεκμηρίωση ως προς τη λήψη αποφάσεων από τις Αρχές Διαχείρισης για την επιλογή της ανώτατης επιλέξιμης δαπάνης εάν και εφ' όσον η Υπηρεσία επιθυμεί να εφαρμόσει τέτοιου είδους προσέγγιση στο Πρόγραμμα, για τον έλεγχο της συμπεριφοράς της αγοράς βάσει διακύμανσης των ιστορικών τιμών που θα προβλέπονται. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Βώρο. Συγγνώμη που σας πίεσα στο εντελώς τεχνικό μέρος, έχουμε, ορισμένοι από εμάς τουλάχιστον μια δυσκολία να κατανοήσουμε αλλά παρ' όλα αυτά χαίρομαι ιδιαίτερα γιατί έχουμε προχωρήσει στην εκπόνηση μιας τέτοιας μελέτης η οποία θα μας επιτρέψει αφ' ενός να εξορθολογίσουμε τις δαπάνες και αφ' ετέρου, να το πω έτσι λαϊκά, να νοικοκυρέψουμε με αυτό το εργαλείο τα πράγματα σε ό,τι αφορά δαπάνες σε μια σειρά επενδυτικά μέτρα.

Είμαστε στην τελευταία φάση. Θα προτείνω το εξής: Εάν δεν υπάρχει κάποια απαραίτητη αυτή τη στιγμή παρέμβαση, να το αφήσουμε για μετά το γεύμα. Εάν υπάρχει, να την κάνουμε τώρα ή να θέσουμε το ερώτημα τώρα και να επανέλθουμε αμέσως μετά για να συνεχίσουμε.

Βλέπω όλοι έχετε διάθεση να πάμε στο γεύμα. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Β: ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ –ΆΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Περνάμε στην τελευταία συνεδρία όπου θα συζητήσουμε διάφορα οριζόντια θέματα. Θα κάνω μια έκκληση στις εισηγήτριες και στους εισηγητές, να είναι to the point και όπως λένε ο Αμερικάνοι, να παρουσιάσουν το θέμα τους σε 3 λεπτά. Δύσκολο, αλλά παρ' όλα αυτά είναι μια ενδιαφέρουσα άσκηση.

Δίνω το λόγο στην κα Σοφία Πουρνάρα από την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης, εμείς τη θεωρούμε δικό μας άνθρωπο την κα Πουρνάρα, μέχρι πρόσφατα στέλεχος της Διαχειριστικής Αρχής, η οποία θα μας μιλήσει για την πρόοδο στην κάλυψη των Αιρεσιμοτήτων, ένα θέμα που μας απασχολεί έντονα και για την Αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 και την 1^η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Κυρία Πουρνάρα έχετε το λόγο.

**Πρόοδος κάλυψης των Αιρεσιμοτήτων και ενημέρωση για την
Αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014 –2020 και την 1η Έκθεση Προόδου του
ΕΣΠΑ 2014-2020 (ΕΥΣΣΑ)**

Σ. ΠΟΥΡΝΑΡΑ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Κι εγώ θεωρώ το ΠΑΑ σαν το σπίτι μου. Έχω τον άχαρο ρόλο να κάνω την πρώτη παρουσίαση μετά το γεύμα, θα προσπαθήσω να είμαι σύντομη.

Ξεκινώ με τις εκ των προτέρων Αιρεσιμότητες. Το ΠΑΑ σύμφωνα με τον κανονισμό της Αγροτικής Ανάπτυξης είχε 7 θεματικές Αιρεσιμότητες και 7 γενικές Αιρεσιμότητες. Κανονιστικά είμαστε εντάξει, δηλαδή έχουν εκπληρωθεί όλες οι Αιρεσιμότητες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Εντός του 2017 εκπληρώθηκαν η ενεργειακή απόδοση, ο τομέας υδάτων και οι δημόσιες συμβάσεις, το Νοέμβριο του 2017, οπότε είμαστε οκεί, βάσει των Κανονισμών.

Συνεχίζω με την επόμενη παρουσίαση που είναι η 1^η Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020. Καταρτίσθηκε το φθινόπωρο του 2017, νομική βάση το άρθρο 52 του 1303. Και καταρτίσθηκε σύμφωνα με το υπόδειγμα του εκτελεστικού Κανονισμού 207/2015. Αρμόδια για την κατάρτιση είναι η Μονάδα Β' της ΕΥΣΣΑ, Μονάδα Σχεδιασμού και Αξιολόγησης.

Η Έκθεση έγινε με εσωτερικούς πόρους από στελέχη της ΕΥΣΣΑ με τη συνδρομή της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, της ΕΥΔ ΠΑΑ, της ΕΥΔ ΕΠΑΛΘ καθώς και των άλλων Γενικών Γραμματειών και άλλων Υπουργείων.

Τα βασικά σημεία της Έκθεσης που θα παρουσιάσω είναι αυτά που βλέπετε. Πρώτα απ' όλα έχουμε αλλαγές στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας. Οι νέες αναπτυξιακές προκλήσεις επηρεάζονται από τις εξελίξεις της

οικονομικής και πολιτικής συγκυρίας και από τις νέες στοχεύσεις της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής. Οι νέες αναπτυξιακές προκλήσεις είναι:

- Διατήρηση της βιωσιμότητας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
- Διατήρηση της εξισορροπημένης δημοσιονομικής πολιτικής
- Αντιμετώπιση της νέας κατάστασης των αναγκών βιωσιμότητας στο χώρο των επιχειρηματικών μονάδων.
- Αντιμετώπιση της φτώχειας.

Έχουν τεθεί στόχοι σε σχέση με τη στρατηγική Ευρώπη 2020. Για το 2020 οι στόχοι της στρατηγικής είναι:

- Επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ, στόχος 1,2%. Έχουμε επίτευξη 80%.
- Ποσοστό απασχόλησης των ηλικιών 20 έως 64 ετών, στόχος 70%. Υπάρχει επίτευξη 56,2%.
- Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, στόχος: κάτω από 9,7% . Έχει επιτευχθεί ο στόχος.
- Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στόχος 32%. Υπάρχει επίτευξη σε ποσοστό 42%.
- Μείωση των ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας, υπάρχει στόχος μείωσης για 450.000 άτομα. Εδώ δεν υπάρχει επίτευξη, δεν υπάρχει πρόοδος.

Υπάρχουν 3 δείκτες στο ΕΣΠΑ για την κλιματική αλλαγή..

- Σχετικά με την ενεργειακή απόδοση, στόχος για το 2020 είναι 24,7 μεγατόνοι μέχρι το 2015 και είχαμε 23,7.
- Μείωση αερίων θερμοκηπίου, εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου 61,24 μεγατόνοι ισοδυνάμου CO₂. Μέχρι τέλος του 2015 είχαμε 44,52.
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας 20% επί της τελικής κατανάλωσης ενέργειας και μέχρι το 2015 77%.

Επίσης με το ν. 4414/2016 εγκρίθηκε η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Στην επόμενη διαφάνεια βλέπετε πώς συνεισφέρουν τα Προγράμματα «προγραμματικά» στην κλιματική αλλαγή με το ΠΑΑ να είναι πρώτο στα 3,3 δις. Σημειώνω ότι η κωδικοποίηση αυτή είναι με βάση τον Κανονισμό 215 και όχι 1305. Ο 215 χρεώνει κι άλλες προτεραιότητες όπως τη 2B και την 6 στην κλιματική αλλαγή.

Εδώ βλέπετε τους θεματικούς στόχους και πόσο συνεισφέρει ο κάθε θεματικός στόχος στην κλιματική αλλαγή σε εκατομμύρια ευρώ. Με τους θεματικούς στόχους Μετριασμός Κλιματικής Αλλαγής, Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή, Περιβάλλον, να έχουν τη μεγαλύτερη συνεισφορά. Αυτά βέβαια όσον αφορά τα υπόλοιπα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ. Είναι σύμφωνα με την 1^η έγκριση. Και η ενεργοποίηση είναι βάσει των αιτήσεων εκθέσεων.

Συνεχίζω με τους θεματικούς στόχους. Με το γκρι βλέπετε τί ενεργοποίηση είχαμε ως την 31/12/2016. Στις ροζ μπάρες βλέπετε την ενεργοποίηση το επόμενο εξάμηνο, με θεματική εξέλιξη στους Θεματικούς Στόχους 1, 5, 6, 10 και 11, μικρότερη εξέλιξη στους 4, 7, 8 και 9 ενώ λίγη εξέλιξη είχαμε στους 2 και στον 3.

Δυστυχώς όμως δεν έχουμε αποτελέσματα σε δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων. Καθυστέρησε η ενεργοποίηση για γνωστούς λόγους, λόγω των Αιρεσιμοτήτων, του πολύπλοκου θεσμικού πλαισίου κρατικών ενισχύσεων, του πληροφοριακού συστήματος κρατικών ενισχύσεων, της εξελισσόμενης διαδικασίας της επιχειρηματικής ανακάλυψης. Ωστόσο αναμένεται πρόοδος στην επίτευξη των δεικτών, κυρίως στους θεματικούς στόχους 5, 6 7, 8, 9, 10.

Υπάρχει μέριμνα για συντονισμό μεταξύ όλων των Ταμείων. Έχουν συσταθεί και λειτουργούν δίκτυα, Ομάδες Εργασίας σε διάφορους τομείς, όπως το Δίκτυο Αξιολόγησης, το Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης κτλ. «Σημεία» συντονισμού υπάρχουν και με άλλα Προγράμματα όπως στον Ορίζοντα 2002, το LIFE, τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο κτλ.

Συνεχίζω με την Ολοκληρωμένη Εδαφική Προσέγγιση. Για το ΕΣΠΑ 2014-2020 σχετικά με την Ολοκληρωμένη Εδαφική Προσέγγιση έχουμε με δυο εργαλεία. Είναι η Τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων όπου το ΠΑΑ και το ΕΠΑΛΘ έχουν ξεκινήσει την εφαρμογή λόγω

και της προηγούμενης εμπειρίας,. Αναμένεται να γίνει σε 4 Περιφέρειες και να κάνουν χρήση του εργαλείου ΤΑΠΤΟΚ, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και μία Περιφέρεια μέσω του ΕΤΠΑ. Οι σχετικές στρατηγικές θα έχουν εγκριθεί έως το τέλος του 2017. Επίσης οι στρατηγικές των υπολοίπων Ταμείων θα ενσωματωθούν με τη στρατηγική του ΠΑΑ και του ΕΠΑΛΘ και οι ίδιες Ομάδες Τοπικής Δράσης που υλοποιούν το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας θα υλοποιήσουν δράσεις ΕΚΤ και ΕΤΠΑ.

Υπάρχει και το άλλο εργαλείο, είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση. Την έχουν ενεργοποιήσει 13 Περιφερειακά Προγράμματα ενώ το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας – Επιχειρηματικότητας συμβάλλει συμπληρωματικά. Ο θεματικός στόχος που εμπίπτει περισσότερο είναι ο 6, το Περιβάλλον ενώ ακολουθούν και οι άλλοι θεματικοί στόχοι που βλέπετε.

Μέχρι την ημερομηνία που καταρτίστηκε η Έκθεση είχαμε ενεργοποιήσει το 94% του ΕΤΠΑ και 91% του ΕΚΤ. Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, εκτός Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης(ΒΑΑ), έχουμε περίπου 11 και έχουν εγκριθεί οι 5. Στρατηγικές Βιώσιμες Αστικής Ανάπτυξης έχουμε σε 34 πόλεις εκ των οποίων έχουν εγκριθεί οι 25, αναμένεται όμως να έχουμε και άλλες στρατηγικές τόσο για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση εκτός ΒΑΑ αλλά και για την ΒΑΑ.

Επίσης εκτιμάται ότι μέχρι τέλος του χρόνου θα έχουν εγκριθεί όλες οι στρατηγικές ενώ στο α' εξάμηνο του 2018 θα υπάρχουν απορροφήσεις.

Υπάρχουν Μέτρα για την ενίσχυση της ικανότητας των Αρχών όπως η θέσπιση κοινού συστήματος διαχείρισης και ελέγχου σε πολλές Διαχειριστικές Αρχές. Η ΕΔΕΛ επίσης διενεργεί ελέγχους συστημάτων και ελέγχους πράξεων σύμφωνα με την εγκεκριμένη στρατηγική ελέγχου της.

Υπάρχουν Μέτρα για την ενίσχυση των δικαιούχων τα οποία ακούστηκαν σε προηγούμενες εισηγήσεις. Υπάρχουν Μέτρα για τη μείωση διοικητικού φόρτου, τη χρήση έτοιμων τευχών και υποδειγμάτων, ηλεκτρονικές διαδικασίες κτλ. Ενισχυμένος είναι ο ρόλος των εταίρων, τόσο με τη συγκρότηση των Επιτροπών Παρακολούθησης όσο και με τη συγκρότηση άλλων εστιασμένων μορφών εταιρικότητας σε διάφορους τομείς, όπως της

Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, των Μεταφορών κτλ.

Επίσης σε κάθε στάδιο προετοιμασίας και εφαρμογής Προγραμμάτων ΕΣΠΑ εφαρμόζονται οριζόντιες Αρχές όπως η ισότητα ανδρών – γυναικών, η προσβασιμότητα για τα ΑμΕΑ, η βιώσιμη ανάπτυξη.

Και τελειώνω με την πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων. Χρηματοδοτείται από τον Άξονα Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Δια Βίου Μάθησης με 452 εκατομμύρια ευρώ. Έχει ενεργοποιηθεί και έχει εξειδικευθεί μεγάλο μέρος του προγράμματος. Έγινε μια αξιολόγηση της στρατηγικής κι έδειξε θετικά στοιχεία, ότι οι δράσεις αποτέλεσαν στοχευμένες παρεμβάσεις ποιοτικής προσφοράς, προσαρμοσμένες στις ανάγκες της κάθε Ομάδας Στόχου, ενώ λειτούργησε καταλυτικά η πρακτική του κουπονιού στην επιτάχυνση των διαδικασιών υλοποίησης.

Αυτά με την Έκθεση Προόδου. Συνεχίζω με κάποια επόμενα θέματα και θα είμαι πολύ σύντομη. Για την αναθεώρηση του ΕΣΠΑ, όπως είπε κι ο κ. Φίρμπας το πρωί, έγινε μια τεχνική προσαρμογή η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τέλος του έτους. Όμως ετοιμάζεται νέα αναθεώρηση αρχές του 2018 στα υπόλοιπα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Να μιλήσω λίγο για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης το οποίο σας αφορά γιατί συνδέεται με την καινοτομία και συνεργασία. Σε σχέση με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης εκδόθηκε η πρώτη πρόσκληση για τη δράση «Ερευνώ, Δημιουργώ, Καινοτομώ» το Μάρτιο του 2017. Υπήρχε μεγάλη εκδήλωση ενδιαφέροντος και υποβλήθηκαν πολλές προτάσεις, γεγονός που οδήγησε σε αύξηση του προϋπολογισμού. Η δράση αυτή είχε σχέση με την ανταγωνιστικότητα.

Επίσης στον τομέα των Υποδομών ολοκληρώθηκε ενδεικτικό πολυετές σχέδιο χρηματοδότησης 28 ερευνητικών υποδομών και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον 8 Περιφέρειες έχουν εκδώσει προσκλήσεις στον τομέα της Έξυπνης Εξειδίκευσης που αφορά είτε υποδομές είτε επιχειρήσεις.

Συνεχίζω με κάποια θέματα με την Αξιολόγηση. Η Μονάδα Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της ΕΥΣΣΑ δίνει μεγάλη έμφαση σε

θέματα αξιολόγησης. Δεν βλέπει την Αξιολόγηση σαν μία διεκπεραιωτική διοικητική πράξη αλλά βλέπει περισσότερο την ουσία και στόχος μας είναι η αξιολόγηση να βελτιώσει τα Προγράμματα και να βοηθήσει στη χάραξη νέων πολιτικών.

Για να έχουμε όμως μια Αξιολόγηση που θα την αξιοποιήσουμε, θέλουμε να εξασφαλίσουμε ποιοτικά παραδοτέα. Έτσι έχουν δοθεί από την ΕΥΣΣΑ οδηγίες, όπου έχουν δοθεί κριτήρια τα οποία θα βοηθήσουν τους αξιολογητές ν' αξιολογήσουν τα παραδοτέα.

Οι αξιολογήσεις είναι καλό ν' αναρτώνται στις ιστοσελίδες είτε στο «Δίαυλο» όπως και σε περίληψη ώστε να ενημερώνεται ο κόσμος για τ' αποτελέσματα των Αξιολογήσεων, ενώ σκοπεύουμε να καταρτίσουμε κάποια εθνική στρατηγική για την Αξιολόγηση με στόχο τη δημιουργία κουλτούρας Αξιολόγησης σε όλα τα επίπεδα. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κα Πουρνάρα για την εισήγησή της, την τήρηση της αναγκαίας χρονικής διάρκειας στην εισήγησή της.

Περνάμε αμέσως στον κ. Μανέτα ο οποίος ουσιαστικά θα κάνει μια ενημέρωση για την πρόοδο της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών στη θέση του Ειδικού Γραμματέα Υδάτων κ. Γκανούλη και της Προϊσταμένης του Τμήματος Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, Λειψυδρίας και Διαχείρισης της ζήτησης από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων, την κα Νίκα.

Ο κ. Μανέτας έχει το λόγο.

Ενημέρωση για την πρόοδο της 1ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΕΓΥ)

A. ΜΑΝΕΤΑΣ: Εγώ θα ήθελα να ενημερώσω τη Επιτροπή σχετικά μ' ένα έγγραφο που μας απέστειλε η Ειδική Γραμματεία Υδάτων που δε μπορεί να παρευρίσκεται στη σημερινή συνεδρίαση, δεδομένου του φόρτου εργασίας που έχει προκειμένου ν' ανταπεξέλθει στην υποχρέωση άρσης της Αιρεσιμότητας για την Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.

Πολύ συνοπτικά σ' αυτό το έγγραφο ουσιαστικά παραθέτει τις ενέργειες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα προκειμένου ν' ανταποκριθεί η Γραμματεία στην υποχρέωσή της αυτή. Και για οικονομία χρόνου θα σας αναγνώσω την τελευταία παράγραφο ουσιαστικά που είναι και η ουσία:

«Για το σύνολο των 14 υδατικών διαμερισμάτων της χώρας, η διαβούλευση της ΜΠΕ ξεκίνησε το διάστημα του 2^{ου} 15νθήμερου του Σεπτεμβρίου και ολοκληρώθηκε μετά τις 45 ημέρες διαβούλευσης, στις 17/11/2017.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι στις 25/10/17 εκδόθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση με την οποία τροποποιείται η ΚΥΑ του ΥΠΕΧΩΔΕ και ουσιαστικά προβλέπεται η επιτάχυνση των διαδικασιών με την έκδοση ενιαίας διοικητικής πράξης για την έγκριση της ΜΠΕ και των αντίστοιχων ΣΔΛΑΠ (Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών).

Στη βάση αυτών μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία έγκρισης της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων και η σχετική ενημέρωση των αρμοδίων Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής».

Ουσιαστικά με το έγγραφό τους επιβεβαιώνουν και τη δέσμευση που έχουν αναλάβει μέχρι το τέλος του έτους να έχει ολοκληρωθεί η αναθεώρηση και επί της ουσίας μας δίνουν κι εμάς τη δυνατότητα, ικανοποιώντας την σχετική απαίτηση και η υποχρέωση που έχουμε απέναντι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να προκηρύξουμε τα μέτρα που αφορούν στα νερά, τόσο σε ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις και μάλιστα σημαντικής χρηματοδοτικής βαρύτητας ύψους περίπου 400 εκατομμυρίων ευρώ,. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Μανέτα. Περνάμε στην κα Παναγιώτα Μαυριά, στέλεχος της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού κι εφαρμογής στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης η οποία θα μας κάνει μια ενημέρωση για τα σχέδια δράσης και την επιτυχή ολοκλήρωση των χρηματοδοτικών στόχων του ΕΣΠΑ.

Ενημέρωση για τα σχέδια δράσης και την επιτυχή ολοκλήρωση των χρηματοδοτικών στόχων του ΕΣΠΑ (ΕΥΣΕ)

Π. ΜΑΥΡΙΑ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Χαιρετίζω κι εγώ την Επιτροπή Παρακολούθησης. Θα είμαι πάρα πολύ σύντομη για δυο λόγους. Ο κ. Φίρμπας ήδη ανέπτυξε το πρώι ό,τι χρειαζόταν ν' αναπτυχθεί από πλευράς της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, θα σταματήσω μόνο σε δυο τρία σημεία που τα θεωρώ κρίσιμα να τα δουν πιο προσεκτικά τα μέλη της Επιτροπής. Η παρουσίαση είναι μέσα στο φάκελό σας και τα στοιχεία επικοινωνίας για όποιον θέλει κάτι παραπάνω και δεν του αρκεί η παρουσίαση αυτή.

Η πρώτη σειρά ραβδογραμμάτων αφορά το σύνολο των Ταμείων, δηλαδή ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής, ΕΚΤΑ, και ΕΤΘΑ. Η δεύτερη σειρά είναι ό,τι αφορά το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής στα Τομεακά. Η τρίτη είναι στα ΠΕΠ, ενώ τέταρτο είναι το ΠΑΑ και τέλος είναι το ΕΠΑΛΘ. Τα ποσοστά που βλέπετε είναι της απορρόφησης. Απ' ό,τι βλέπετε, παρ' όλο που είχαν σταθεί στόχοι σε κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, στο ΠΑΑ δεν είχαν αρχικά τεθεί κάποιοι στόχοι απορρόφησης, όμως το ΠΑΑ είχε ξεπεράσει κατά πολύ το μέσο όρο του ΕΣΠΑ και όλων των άλλων Ταμείων.

Η άμεση προτεραιότητα για την Υπηρεσία, την Εθνική Αρχή Συντονισμού ήταν το κλείσιμο των Προγραμμάτων, που έγινε επιτυχώς, και η επίτευξη του ετήσιου στόχου δαπανών. Έγινε λοιπόν στις 31/3 επιτυχής υποβολή των εγγράφων κλεισίματος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έκλεισε με ποσοστό επίτευξης 105,4%, δηλαδή με περιθώριο ανοχής σε περίπτωση τυχόν πορισμάτων ελέγχων κτλ.

Υπήρχε στόχος σε όλα τα Προγράμματα περί Αθροιστικής Απορρόφησης 20%, με αυτή έχει κατανεμηθεί ανάλογα με το ποσό του κάθε Προγράμματος καθώς επίσης στόχος του ν+3 για το 2017 και αποθεματικό επίδοσης το '18. Το ΕΚΤΑ όπως ήδη αναφέρθηκε έχει καλύψει πλήρως το '18 και πλησιάζει να καλύψει και ένα μεγάλο κομμάτι του '19.

Σ' αυτό όμως το σημείο ακριβώς θα ήθελα να επιστήσω μια προσοχή στο παρακάτω. Σε σχέση με τις προηγούμενες περιόδους, αυτή τη φορά ο Κανονισμός μας έδωσε μια ευελιξία να το πω έτσι, ότι ήταν πιο ελαφρυμένο το ν+3 τα πρώτα έτη έτσι ώστε να έχουμε γρήγορη εισροή πόρων, και επιβάρυνε τα επόμενα έτη. Άρα το γεγονός ότι κοντεύουμε να

πετύχουμε σχεδόν και το '19 δε σημαίνει ότι «ξεκουραζόμαστε». Έχουμε επίσης αποθεματικό να κυνηγήσουμε καθώς και άλλους στόχους των Προγραμμάτων.

Οι διαπιστώσεις επί όλων αυτών των πραγμάτων είναι ότι κανένα Πρόγραμμα δεν έχει πρόβλημα για το έτος 2017. Δε θα προχωρήσω στις ενέργειες, όλοι έχετε συνεργαστεί μεταξύ σας και με εμάς, ξέρετε ακριβώς τί κάνουμε. Θα μιλήσω λίγο για τα Σχέδια Δράσης. Τα Σχέδια Δράσης χρησιμοποιούνται ήδη για την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Στόχο έχουν να ξέρουμε ανά πάσα δεδομένη στιγμή που συζητάμε πού βρίσκονται πραγματικά τα Προγράμματα σε φυσική υλοποίηση και όσο το δυνατό να είμαστε πιο κοντά στις προβλέψεις, το πού θα κλείσουν ανά έτος.

Είναι ένα εργαλείο όχι μόνο για την επίτευξη δαπανών, πρέπει να το δούμε και σαν ένα εργαλείο για την ποιοτική παρακολούθηση του Προγράμματος, τη στόχευση όπως και την επίτευξη του αποθεματικού. Συνεπώς, για να μπορούν να γίνουν όλα αυτά, θα πρέπει η αποτύπωση των στοιχείων να είναι «to the point» και ρεαλιστική.

Για τους δικαιούχους, σας μίλησε ήδη ο κ. Φίρμπας ότι υπάρχουν διάφορες δράσεις και θα τα βρείτε στην εισήγηση. Στα μεγάλα έργα του ΕΣΠΑ, αυτή τη στιγμή, σε σύνολο 33 έργων, από τα 15 phasing ήδη τα 12 έχουν υποβληθεί ως φάκελοι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα 3 σε διαδικασία κοινοποίησης τα. Από τα 19 νέα μεγάλα, ήδη ετοιμάζεται υποβολή φακέλων για τα τρία πρώτα μεγάλα έργα εντός του '17.

Σχετικά με τα εμβληματικά έργα, δεν ξέρω αν έχετε ακούσει, είναι κάποια έργα που σε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και λόγω μεγάλου ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής γι' αυτά συμφωνήθηκαν, έχουν συμφωνηθεί 18 εμβληματικά έργα προϋπολογισμού περίπου 3 δις, τα οποία θα έχουν ένα ενιαίο σύστημα παρακολούθησης μέσω του ΟΠΣ και περιοδικές αναφορές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Παράλληλα πρέπει να σας πω ότι θα προσδιοριστούν και επιπλέον έργα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020 που συμβάλλουν στους στόχους του συγκεκριμένου προγράμματος προκειμένου να υπάρξει και γι' αυτά στενότερη παρακολούθηση.

Συνεργασία με το μηχανισμό JASPER έχουμε από το 2013. Στην αρχή ήταν μόνο για τους φακέλους μεγάλων έργων, πλέον έχει επεκταθεί και παρέχεται υποστήριξη τόσο για τη διεξαγωγή εξειδικευμένων σεμιναρίων όσο και για την προετοιμασία κάποιων έργων τα οποία είναι, ας το πούμε, καινοτόμα ή πρωτόγνωρα ή δύσκολα. Οπότε σ' αυτό θα πρέπει να δείτε κι εσείς αν έχετε κάτι που θα χρειαστείτε τη συνδρομή του και να απευθυνθείτε σ' εμάς για να το συντονίσουμε.

Οι απαιτούμενες ενέργειες είναι προφανώς, οι γνωστές:

- Η τήρηση προθεσμιών ανάληψης νομικών δεσμεύσεων και προθεσμιών που απορρέουν από το ίδιο το ΣΔΕ.
- Η παρακολούθηση χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης των έργων και ό,τι λέει το άρθρο 28 του Νόμου.
- Η έγκαιρη και πλήρης εισαγωγή στοιχείων τόσο στο ΟΠΣ όσο και στο ΟΠΣΣΑ.
- Η επιτάχυνση διαδικασιών διοικητικής ολοκλήρωσης των πράξεων που έχουν ολοκληρώσει.

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας. Βλέπετε τα στοιχεία μου επικοινωνίας αν θέλετε. Όμως θα ήθελα αν μου επιτρέπτετε να κάνω και μια μικρή παρέμβαση για να μην ξαναζητήσω το λόγο. Σε ό,τι αφορά τις υπερδεσμεύσεις που ακούστηκαν στις δράσεις του ΠΑΑ, τονίζεται πάλι να υπάρχει προσοχή, ιδιαίτερα όταν πάμε να «δώσουμε» υπερδέσμευση σε μια δράση που συνδέεται με κάποια άλλη.

Δηλαδή νέοι γεωργοί. Αν πάρουν μια υπερδέσμευση, ξέρουμε ότι αυτή η πίεση θα μεταφερθεί μετά, αργότερα, και σε πίεση για να δώσουμε πιθανόν υπερδέσμευση στα σχέδια βελτίωσης ή κάτι άλλο. Άρα θα πρέπει να βλέπουμε συλλογικά το Πρόγραμμα και τις Δράσεις τους, τους στόχους που θέλουμε να πετύχουμε και έχουμε πετύχει και ανάλογα να κινούμαστε όσον αφορά τις υπερδεσμεύσεις, πάντα σε συνεργασία μαζί μας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον Πρόεδρο και τη Διαχειριστική Αρχή που τήρησαν την υπόσχεσή τους για γρήγορη, νέα Επιτροπή Παρακολούθησης, που πέτυχαν όλους τους στόχους που είχαν θέσει οι ίδιοι στον εαυτό τους, και με το παραπάνω. Αλλά θα ήθελα να ξανακάνω μια παράκληση που είχα κάνει και στην 3^η Επιτροπή. Είναι πολύ μεγάλος ο

χρόνος των παρουσιάσεων που ήδη υπάρχουν μέσα στο φάκελο. Πρέπει όλοι να μικρύνουμε τους χρόνους μας για να μπορούν όλα τα μέλη να μιλήσουν. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε την κα Μαυριά για την εισήγηση αλλά και για τις παρατηρήσεις που έκανε.

Περνάμε τώρα στη συζήτηση. Θα παρακαλούσα όσοι έχουν να κάνουν ερωτήσεις, παρατηρήσεις, προτάσεις, να το πράξουν τώρα ώστε να δώσω στη συνέχεια το λόγο στον κ. Bartonic εκ μέρους της Επιτροπής.

Συζήτηση - Παρεμβάσεις Μελών

κ. ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ: Καλησπέρα σας. Δυο τρεις σύντομες επισημάνσεις να κάνω για όσα ακούστηκαν μέχρι τώρα.

Η πρώτη είναι για το κομμάτι του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων και την απλοποιημένη έκδοση, η οποία αφορά σε μεγάλο βαθμό τα ιδιωτικά του LEADER. Στις αρχές του χρόνου θα έχουμε εκδώσει μια εγκύκλιο με την οποία θα βοηθούμε τους φορείς και θα βγάλουμε μια πρότυπη πρόσκληση έτσι ώστε οι ΟΤΔ να μπορούν να τη χρησιμοποιούν για να μπορούν να παραμετροποιούν τις δικές τους προσκλήσεις και να βγαίνουν πολύ πιο γρήγορα σε σχέση με την απλοποιημένη έκδοση.

Ήδη έχει φτιαχτεί η πληροφοριακή εφαρμογή για τις υποβολές και μέχρι αρχές του χρόνου θα είναι έτοιμα όλα τα στάδια, μέχρι και τις προκαταβολές, άρα όποιος φορέας χρησιμοποιήσει την απλοποιημένη εκδοχή του ΠΣΚΕ, θα μπορεί πάρα πολύ γρήγορα να έχει και υποβολές, εντάξεις, δαπάνες. Θα είναι όλα έτοιμα μέχρι τις αρχές του χρόνου καθώς και η εγκύκλιος θα έχει εκδοθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τί σημαίνει αρχές του χρόνου;

κ. ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ: Σημαίνει το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συγγνώμη που παρεμβαίνω κ. Στουραϊτή, αλλά ξέρετε πόσο μας απασχολεί, τότε εκτιμάτε ότι θα είμαστε έτοιμοι με το πληροφοριακό σύστημα;

κ. ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ: Θα είναι όλα έτοιμα μέχρι το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου, αυτό λέω. Ήδη είναι έτοιμη η υποβολή στο πληροφοριακό σύστημα, μάλιστα έχει δοθεί κι ένας κωδικός, ώστε ένα στέλεχος δικό σας του

ΠΑΑ να μπορεί να τσεκάρει μερικά πράγματα, ανεπίσημα. Θα βγει και η εγκύκλιος και η πρότυπη πρόσκληση που θα λέει ποια είναι η ροή και πως να χρησιμοποιηθεί αυτή η πρόσκληση για να βγουν εύκολα οι προσκλήσεις των φορέων των ΟΤΔ αλλά και το σύστημα θα είναι έτοιμο και θα έχει μέχρι και το στάδιο της προκαταβολής «έτοιμο».

Διότι είναι μια διαδικασία της οποίας η λογική της είναι να υπάρχουν πεδία που να πληκτρολογούνται στο σύστημα, τα απολύτως απαραίτητα για όλες τις προσκλήσεις τα οποία θα είναι κοινά. Δε θα παραμετροποιεί για κάθε φορέα την πρόσκλησή του κάθε φορά, θα γίνει μια παραμετροποίηση η οποία θα δίνεται σε όλους τους φορείς που θα μπουν μ' αυτό τον τρόπο. Αυτή είναι η λογική που υπάρχει.

Άρα δε θα χρειάζεται κάποιος να κάνει επικοινωνία με τη ΜΟΔ να του φτιάξει κάτι καινούργιο, θα παίρνει «αυτό» που ήδη υπάρχει. Αυτή είναι η λογική αυτής της απλοποιημένης έκδοχης. Ήθελα να το εξηγήσω λίγο γιατί αναφέρεται αλλά δεν έχει γίνει κατανοητό, είναι κάτι που θα υπάρχει και θα το κάνουν χρήση όλοι πάρα πολύ γρήγορα.

Το δεύτερο σημείο που θα ήθελα να επισημάνω, ακούστηκε στην προηγούμενη παρουσίαση, είναι κάτι για καθυστερήσεις σε θέματα κρατικών ενισχύσεων και πολυπλοκότητας. Στη συνεργασία που έχουμε με το ΠΑΑ, ο μέσος χρόνος απάντησης σε πρόσκληση του ΠΑΑ είναι γύρω στις 4 με 5 ημέρες. Άρα, δεν υπάρχει τέτοιο ζήτημα, ό,τι ρωτάτε το παίρνετε μέσα σε 5 μέρες κατά μέσο όρο. Έχουμε μια πολύ καλή συνεργασία και μια μεγάλη ταχύτητα πάνω σ' αυτό το «κομμάτι», άρα δεν υπάρχει τέτοιο ζήτημα.

Και ήθελα να επισημάνω κι ένα τρίτο θέμα μόνο. Ήταν μια πολύ καλή και αναλυτική παρουσίαση σχετικά με την ex ante για τα χρηματοδοτικά που πρόκειται να χρησιμοποιήσετε στο ΠΑΑ. Ήταν πραγματικά πλήρης η παρουσίαση. Δυο επισημάνσεις θέλω να κάνω πάνω σ' αυτό. Επειδή έχω και μια πρότερη εμπειρία, δούλευα παλιά στην Αγροτική Τράπεζα και σχεδιάζαμε προϊόντα για αγρότες και έχω μια εμπειρία πάνω σ' αυτό, το ένα είναι ότι χρειάζεται το Ταμείο Συνεπένδυσης. Είπατε τρία Ταμεία, Μικροδανείων, Εγγυήσεων και Συνεπένδυσης. Το Ταμείο Συνεπένδυσης είναι πάρα πολύ καλό Ταμείο, διότι υπάρχουν πάρα πολλοί ικανοί νέοι άνθρωποι στον αγροτικό χώρο οι οποίοι θα ήταν πολύ καλή ευκαιρία γι' αυτούς να μπορούν

να βρουν κεφάλαια και να προχωρήσουν σ' επενδύσεις σε τομείς όπως η Βιολογική Γεωργία κτλ.

Είναι πάρα πολύ καλό το Ταμείο που να τους δίνει κεφάλαιο συμμετοχής για να στήσουν τη δουλειά τους. Θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο και δεν υπάρχει και έχουν και πρόβλημα στο να βρουν τέτοια κεφάλαια. Στο κομμάτι του Ταμείου των Εγγυήσεων που πραγματικά αυτό είναι το κυρίαρχο θέμα όσον αφορά ειδικά τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, διότι δεν έχουν καλύψεις και εξασφαλίσεις για να μπορούν να πάρουν δάνεια, έχω να προσθέσω μόνο μια παράμετρο που την έχουμε δει σε άλλα προϊόντα που έχουν «τρέξει», όχι για το Γεωργικό Ταμείο.

Είναι εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο, απλώς η υλοποίησή του λίγο θα καθυστερεί για κάποιον καιρό από τις Τράπεζες, γιατί υπάρχει το πρόβλημα των κόκκινων δανείων και της οικονομίας αυτή τη στιγμή γενικότερα, για το οποίο παρουσιάστηκε το εξής και είναι απολύτως ορθό: Έχουμε ένα κεφάλαιο 100 εκατομμυρίων, τα 20 ας πούμε θα είναι ΠΑΑ για παράδειγμα και τα 80 θα είναι τραπεζικά. Έτσι είναι απολύτως ορθό.

Οι Τράπεζες θα δώσουν 100 εκατομμύρια δάνεια. Το Δημόσιο τους καλύπτει τα πρώτα 20 που θα χάσουν. Άρα σε μια οικονομία που χάνονται κεφάλαια σε ποσοστό πολύ μεγαλύτερο του 20%, το ρίσκο για τις Τράπεζες δεν είναι μικρό, είναι μεγάλο, γιατί θα χάσουν δικά τους κεφάλαια. Άρα λοιπόν παρ' όλο που τους καλύπτουν το 80% σε κάθε δάνειο, το Δημόσιο τους πληρώνει τα 20 πρώτα, τα υπόλοιπα τα πληρώνουν αυτοί.

Κι επειδή υπάρχει «παρελθόν» σε αυτό, είναι τρομερά καλό εργαλείο, να ξέρετε ότι αυτό θα είναι κάτι που όσο η οικονομία αναπτύσσεται, θα τρέχει τόσο καλύτερα και θα κάνει τη δουλειά του. Όσο η οικονομία έχει κάποιο πρόβλημα όπως έχει αυτή την περίοδο, θα είναι κάτι που θ' αργήσει λίγο αλλά παρ' όλα αυτά είναι εξαιρετικά χρήσιμο κι απαραίτητο. Σας ευχαριστώ και συγνώμη αν σας κούρασα.

Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ: Συγνώμη κ. Στουραϊτή, να ρωτήσω κάτι: Πιστεύετε ότι ίσως θα έπρεπε ν' αυξηθεί δηλαδή το cut in rate που λέμε από 20% σε παραπάνω;

Κ. ΣΤΟΥΡΑΪΤΗΣ: Επειδή μ' αυτό τον τρόπο κινούνται τα Ταμεία και εκτός ΠΑΑ, στο ΕΤΠΑ ας πούμε, δε νομίζω ότι είναι κάτι που μπορεί να γίνει. Αλλά

ξαναλέω, ότι επειδή και στο ΕΤΠΑ έχουμε ένα εργαλείο το οποίο θα τρέξει τώρα, είμαστε σε φάση να το ξεκινήσουμε, είναι πολύ σημαντικό οι συνθήκες της οικονομίας και να μπορούν οι Τράπεζες. Αυτό γιατί έχουμε ένα πρόβλημα με τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων και με τους συντελεστές ρίσκου. Άρα για να μπορούν να δίνουν δάνεια γενικότερα, για να γίνει αυτό, πρέπει να φτιάξει γενικότερα το κλίμα στην οικονομία.

Δεν είναι κάτι τόσο απλό, δε μπορεί να πάει αυτόνομα αυτό το «κομμάτι» σε σχέση με το κλίμα στην οικονομία, πάνε μαζί αυτά, δυστυχώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Στουραϊτή. Ο κ. Σοφολόγης έχει το λόγο.

κ. ΣΟΦΟΛΟΓΗΣ: Καλησπέρα κι από μένα. Θα ήθελα να πω δυο τρεις επισημάνσεις, και πάνω στο τελευταίο που είπε ο κ. Στουραϊτής και μάλιστα με αυτό ήθελα κιόλας να ξεκινήσω την τοποθέτηση.

Επιτροπή Παρακολούθησης και εταίροι του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, πολλές εισηγήσεις αναφέρθηκαν στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων. Στα τελευταία δυο χρόνια, όσον αφορά το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και μπορώ να πω ότι σίγουρα η σημερινή μέρα σήμερα είναι μια μέρα προκηρύξεων, με τα Σχέδια Βελτίωσης τις επόμενες μέρες και τις Οργανώσεις Παραγωγών του Μέτρου 9, πρέπει το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων από δω και πέρα, σύμφωνα με αυτά που είπατε κ. Στουραϊτή, να πάει πάρα πολύ γρήγορα.

Ξέρετε, η αγροτική παραγωγή και η αγροτική ανάπτυξη είναι μια δυναμική διαδικασία. Αυτή τη στιγμή έχουμε το θέμα των εν δυνάμει δικαιούχων, των επιλαχόντων νέων αγροτών, ενώ πολλές φορές, τα έχουμε πει και με τον Πρόεδρο, τον κ. Κασίμη, υπάρχουν δυσχέρειες στο ΠΣΚΕ. Αυτό δε μπορεί να αποτελεί εμπόδιο στην αγροτική παραγωγή. Μακάρι η σημερινή μέρα μ' αυτά που είπατε, με αυτά που κατάλαβα ότι έχουν λυθεί, να προχωρήσουμε, να το πω καλύτερα.

Τώρα σε ό,τι αφορά τα σχέδια βελτίωσης, τα 320 εκατομμύρια ευρώ και για τις 4 Δράσεις, γιατί στην ουσία αφορά 4.1.1, 4.1.3 για συλλογικά και Φυσικά Πρόσωπα, θεωρούμε πως είναι λίγα τα χρήματα, Καταλαβαίνουμε ότι τα πράγματα είναι δύσκολα, ότι υπάρχουν πάρα πολλά μέτρα, αλλά σε μια περίοδο που και από την Κοινή Αγροτική Πολιτική θα

έχουμε μειώσεις στις άμεσες ενισχύσεις και πρέπει να επενδύσουν οι Έλληνες αγρότες και να δημιουργήσουν και να εκσυγχρονιστούν μέσα από τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης, άρα είναι ένα μέτρο το οποίο αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Ναι, είναι σημαντική η Βιολογική Γεωργία, με 484 εκατομμύρια. Ναι, είναι σημαντική η εξισωτική πλέον όπου παίρνουν και οι παραγωγοί φυτικής παραγωγής για τα ημιορεινά. Αλλά τα Σχέδια Βελτίωσης αυτή τη στιγμή αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Καλώς το Υπουργείο μοριοδοτεί με 8 μόρια την εγκατάσταση πολυετών φυτειών ήτοι στο να εγκατασταθούν δέντρα. Υπάρχει μια πραγματικά μερική αναδιάρθρωση αυτή τη στιγμή που μιλάμε, σ' ένα μήνα οι παραγωγοί θα ξεκινήσουν να εγκαθιστούν δενδρώδεις καλλιέργειες πανελλαδικά, υπάρχει μια τεράστια να το πω ροή. Αλλά τα 316 εκατομμύρια είναι αρκετά λίγα χρήματα.

Τώρα για τους νέους αγρότες, εν δυνάμει και δικαιούχους και επιλαχόντες έχουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα όσον αφορά τη μοριοδότηση.

Για τη νιτρορύπανση, για το 10.1.4, πιθανώς να υπάρχουν κάποιοι που ευνοούνται και κάποιοι οι οποίοι να είναι δυσσαρεστημένοι. Για το μέτρο Δάσωσης Γεωργικών Γαιών πέρυσι στις 30/9 ο Υπουργός από τη Ζαγορά μίλησε για το Πρόγραμμα Δάσωσης Γεωργικών Γαιών. Έχουμε τώρα ενάμιση χρόνο που γίνεται πολύ λόγος γι' αυτό το Μέτρο.

Ό,τι και να γίνει, πρέπει να ξέρουμε τί μέλλει γενέσθαι. Ένα χρονοδιάγραμμα για την επόμενη διετία και τις ακριβείς λεπτομέρειες του Μέτρου για να ξέρουν και οι Έλληνες αγρότες και οι Έλληνες επενδυτές τί θα κάνουν. Μίλησε για καρυδιά, για καστανιά, για κερασιά και μηλιά, για νέες καλλιέργειες και διεύρυνση αυτώ, όπως το είπε, αλλά έχουμε ενάμιση χρόνο μ' αυτό το Μέτρο όπως και με το 8.1 και το 8.2 χωρίς εξέλιξη.

Δε θα ήθελα να πω κάποια άλλα πράγματα παραπάνω για να μην καταχραστώ και το χρόνο. Ευχαριστώ.

Σ. ΒΑΥΒΙΑΣ: Να συμπληρώσω δυο πράγματα, θα είμαι πολύ σύντομος. Κατ' αρχάς θέλω να δώσω συγχαρητήρια στον Πρόεδρο της Επιτροπής γιατί όσον αφορά τους νέους αγρότες είχε πει την προηγούμενη φορά ότι θα πληρωθούν άμεσα και όντως είχαν πληρωθεί άμεσα, έχουν βγει τα αποτελέσματα.

Από κει και πέρα η καθυστέρηση δεν ξέρω πού οφείλεται, στο ΠΣΚΕ, στο Υπουργείο, στις Περιφέρειες, αλλά θα πρέπει όλα να γίνονται από δω και πέρα και στο επόμενο Πρόγραμμα πολύ πιο σύντομα. Να δώσω συγχαρητήρια και στο Υπουργείο και στον ΟΠΕΚΕΠΕ για τα βιολογικά του 2017 που ήταν ένα μεγάλο στοίχημα το οποίο να σας πω ότι εγώ σα μελετητής δεν το πίστευα, αλλά το κερδίσατε με πολύ μεγάλη επιτυχία.

Από κει και πέρα, για τη μείωση της νιτρορύπανσης: Επειδή βλέπω να έχουμε τα ίδια προβλήματα με τα «βιολογικά», με την πρώτη πρόσκληση αυτών, εγώ αυτό το οποίο θέλω να σας πω, αν και είναι λίγο αργά και το είχα επισημάνει παλαιότερα, ότι καλό θα ήταν να βλέπαμε παρόμοια κριτήρια μ' αυτά που μπαίνουν τώρα στη βιολογική γεωργία. Γιατί ουσιαστικά ξανακάνουμε το ίδιο λάθος που κάναμε στα βιολογικά.

Δεύτερο ζήτημα. Έχουμε επισημάνει τη σημασία του υπεύθυνου γεωπόνου, γεωτεχνικού πάνω σε κάθε Πρόγραμμα. Όπως στα «βιολογικά» την τελευταία στιγμή βάλατε το ιδιωτικό συμφωνητικό με τους γεωτεχνικούς, θεωρώ ότι καλό θα είναι να μπει και σ' αυτή την πρόσκληση καθότι είναι πάρα πολύ βασικό.

Από κει και πέρα σχετικά με τα Σχέδια Βελτίωσης, είπε ο κ. Σοφολόγης για τον προϋπολογισμό, εγώ βάζω κι έναν προβληματισμό επιπλέον σχετικά με το ότι για τους νέους αγρότες οι οποίοι θα προκηρυχθούν τώρα, με βάση ότι καθυστέρησε η νέα πρόσκληση, θα πρέπει να έχουμε άμεσα αποτελέσματα για να μπορούν να συμμετάσχουν κι αυτοί στα Σχέδια Βελτίωσης, γιατί σε διαφορετική περίπτωση θα έχουμε μεγάλο ζήτημα σ' αυτούς τους νέους γεωργούς.

Και κλείνοντας να σας θυμίσω ότι οι περισσότεροι μελετητές πλέον είναι φορείς Α για τις δηλώσεις καλλιέργειας, οπότε να θυμάστε ότι από 15 Απριλίου μέχρι 15 Ιουνίου, ή επειδή είναι ο ΟΠΕΚΕΠΕ εδώ μέχρι 15 Μαΐου αν δε μας δοθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση παράταση, θα κάνουμε δηλώσεις καλλιέργειας. Άρα και με το ενδεχόμενο να τρέξουν πάρα πολλά Μέτρα ταυτόχρονα, δεν ξέρω τί διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό θα υπάρχει για να ανταπεξέλθουμε ορθά στη συμπλήρωση των προσκλήσεων.

Είναι πολύ βασικό. Υπάρχει η κριτική: μη σκεφτείτε ότι θα έχετε πολλή δουλειά, μη γκρινιάζετε. Δεν έχουμε τέτοιο πρόβλημα. Συνήθως

ξέρουμε ότι Χριστούγεννα, Πάσχα, Δεκαπενταύγουστο και Αγίου Πνεύματος τελειώνει μια διορία στα δικά μας τα Προγράμματα. Δε μας πειράζει. Εμείς αυτό που λέμε είναι να μη γίνουν λάθη και μετά πηγαίνουμε σε ενστάσεις και καθυστερήσεις στην υλοποίηση των Προγραμμάτων. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Αν έχετε καλυφθεί πάντως μη βάζετε τα ίδια ζητήματα, δηλαδή να μην ακούμε πάλι για νέους επιλαχόντες. Ο κ. Παυλονάσιος έχει τον λόγο.

Ν. ΠΑΥΛΟΝΑΣΙΟΣ: Αυτά τα γνωρίζετε κ. Γενικέ, τις παρατηρήσεις μας και τις ενστάσεις μας και για το Πρόγραμμα και όλα τα γνωρίζετε, δε χρειάζεται να τα ξαναπούμε. Ευελπιστούμε οι επιλαχόντες επιτέλους να μπορέσουν να ενταχθούν κι αυτοί στο Πρόγραμμα και να πληρωθούν κάποια στιγμή.

Είμαι Αντιπρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Νέων Αγροτών. Θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε για την πρόσκληση. Να επισημάνω ότι συνεχίζουμε να συνεισφέρουμε προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης της ελληνικής υπαίθρου και επιτρέψτε μου να αναφερθώ πρώτα σε κάποια κριτήρια από τα Μέτρα που μας υποβάλλατε και κατόπιν να κάνω κάποιες σύντομες γενικές παρατηρήσεις.

Να ξεκινήσω με το Μέτρο 4, το Κριτήριο 1.4: Οι καυστήρες βιομάζας και ιδίως αυτοί που λαμβάνουν πρώτη ύλη από υπολείμματα και παραπροϊόντα, θα πρέπει να έχουν τη μέγιστη βαθμολογία καθώς συμβάλλουν στην κυκλική οικονομία και την περιβαλλοντική προστασία. Τα συστήματα αυτά μειώνουν στερεά και υγρά απόβλητα, μετατρέποντάς τα σε ενέργεια. Συνεπώς υπάρχει διπλό όφελος και δεν είναι δυνατό να βαθμολογούμε τέτοια συστήματα με λιγότερους βαθμούς από τις αντλίες θερμότητας ή τις ανεμογεννήτριες.

Υποθέτουμε ότι τα συστήματος αναερόβιας χώνευσης, εμπίπτουν σ' αυτή την κατηγορία. Εάν όχι, τότε αναμένουμε την προσθήκη με τη μέγιστη βαθμολογία για τους ίδιους λόγους.

Στο Κριτήριο 2.1, σ' αυτό Κριτήριο μάλλον έχει γίνει κάποιο φραστικό λάθος, με τη διατύπωση που μας στείλατε φαίνεται ότι μοριοδοτούνται περισσότερο οι Μονάδες που στη μελλοντική κατάσταση θα παράγουν περισσότερα απόβλητα, το οποίο είναι παράλογο. Υποθέτουμε ότι

αναφέρεστε σε μείωση παραγόμενων αποβλήτων και ότι η πρόταση θα αναδιατυπωθεί.

Στο Κριτήριο 2.2, σ' αυτό το Κριτήριο φαίνεται ότι υπάρχει μια μεροληπτική αντιμετώπιση των συστημάτων αναερόβιας χώνευσης. Τα συστήματα κομποστοποίησης έχουν τη μικρότερη επιβάρυνση απ' όλα τα συστήματα, εφ' όσον το τελικό προϊόν είναι χρησιμοποιήσιμο, με μόνα μειονεκτήματα την παρουσία οσμών και την απαίτηση σε χώρο.

Το πρώτο πρόβλημα λύνεται με την κομποστοποίηση σε θαλάμους ενώ το δεύτερο είναι θέμα επιλογών. Θεωρούμε ότι με την προϋπόθεση της διάθεσης του προϊόντος, είναι προτεινόμενη η κομποστοποίηση σε θαλάμους. Θα πρέπει να έχει τη μέγιστη βαθμολογία ενώ η αναερόβια χώνευση που καταναλώνει ενέργεια και η ανοιχτή κομποστοποίηση θα πρέπει να έπονται ισόβαθμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αντιλαμβάνεστε ότι το Μέτρο έχει προκηρυχθεί.

Ν. ΠΑΥΛΟΝΑΣΙΟΣ: Ναι. Το επισημαίνουμε.

Ε. ΤΖΟΥΜΑΚΑ: Υπήρξε γραπτή διαδικασία γι' αυτά τα κριτήρια. Από εκεί ζητούσαμε τις παρατηρήσεις προκειμένου να οριστικοποιηθούν τα κριτήρια και μετά να βγει η πρόσκληση.

Ν. ΠΑΥΛΟΝΑΣΙΟΣ: Εντάξει. Να συνεχίσω με το Μέτρο 16. Το πρώτο Κριτήριο το βρίσκουμε αντιπαραγωγικό και αντίθετο με τη φιλοσοφία του Μέρους και τα παραδείγματα που μας έδωσαν και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Γιατί θα πρέπει όσοι έχουν συμμετάσχει σε άλλα Προγράμματα να έχουν την προτεραιότητα; Τα προβλήματα που πρέπει να λύσουμε είναι υπαρκτά και δεν έχουν σχέση με προηγούμενα Προγράμματα. Θεωρούμε ότι πρέπει να καταργηθεί το Κριτήριο αυτό.

Το Κριτήριο 1.2 προωθεί τα Πανεπιστήμια και φορείς μεταφοράς τεχνογνωσίας. Δεν έχουμε κάτι με τα Πανεπιστήμια, απλά δε νομίζω ότι έχουμε να κάνουμε με Προγράμματα της ΓΓΕΤ. Γνωρίζετε καλύτερα από μας ότι αυτό το Πρόγραμμα υπάρχει για να βρει λύσεις και όχι για να χρηματοδοτήσει ερευνητές και Πανεπιστήμια πάλι, κ. Γενικέ.

Επιπλέον πρέπει να μας ορίσετε πόσοι και ποιοι είναι οι φορείς μεταφοράς τεχνογνωσίας και οι «innovations brokers», να το πω έτσι, οι σύμβουλοι καινοτομίας. Και αν γίνεται να μας δείξετε μια λίστα, αν υπάρχει μια λίστα από κάθε κατηγορία.

Για μας το Κριτήριο 1.2 έχει νόημα μόνο για τη μεταποιητική βιομηχανία και οποιαδήποτε συλλογική οργάνωση παραγωγών. Τα υπόλοιπα θεωρούμε ότι καλό είναι να καταργηθούν.

Για το Κριτήριο 3.1 υπάρχουν κάποια ερωτήματα: Ποιος και πώς ακριβώς θα κρίνει ότι το κόστος είναι μικρό ή μεγάλο; Ποιος και πώς θ' αποφασίσει ότι η πρόταση είναι απλή; Τέλος η πρόταση δε μπορεί να βελτιώνει την οικονομική αποδοτικότητα της εκμετάλλευσης, καθότι το αποτέλεσμα της πρότασης όπως θεωρητικά θα περιγραφεί, επιφέρει τη βελτίωση αυτή αλλά είναι στη θεωρία πριν την πλήρη εφαρμογή.

Εφιστώ την προσοχή σας διότι η υποκειμενικότητα των κριτών θα επιφέρει βροχή ενστάσεων και δε θα τελειώσουμε ποτέ. Να καταργηθεί κι αυτό το Κριτήριο.

Τέλος για το Μέτρο της νιτρορύπανσης, πρέπει να προσθέσουμε το κριτήριο των νέων όπως και στα βιολογικά και επίσης στη νιτρορύπανση, δε νοείται να μην έχουμε μέσα συμπεριλάβει τη δαπάνη για το νερό. Μιλάμε για διαχείριση υδάτων εδώ και χρόνια. Και δεν έχουμε μέσα στα Σχέδια Βελτίωσης τις δαπάνες για το νερό όπως είναι η στάγδην άρδευση κτλ.

Εκτός αυτού θεωρούμε θετική τη μελέτη των οικονομικών εργαλείων η οποία καταλήγει στα εργαλεία που κι εμείς είχαμε προτείνει στη συνέντευξη που μας έγινε. Περιμένουμε τη δημοσιοποίηση του πλήρους κειμένου και όχι μόνο της επιλεκτικής περίληψης.

Επιπλέον ν' αναφερθώ σε άλλα δυο τρία θέματα στα γρήγορα. Η σειρά ενεργοποίησης των Μέτρων και οι καθυστερήσεις είναι πλέον ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη και δημιουργούν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού σε βάρος των Ελλήνων αγροτών και επιχειρηματιών. Στα σχέδια βελτίωσης για παράδειγμα, ξεκινήσαμε επιτέλους αλλά όλοι καταλαβαίνουμε ότι θα έχουμε εγκρίσεις και υπογραφές στο τέλος του '18.

Δηλαδή θα ξεκινήσουν οι υλοποιήσεις από το '19, ένα χρόνο πριν τη λήξη του Προγράμματος. Οι Ισπανοί για παράδειγμα έχουν ήδη την

ευκαιρία να συμμετάσχουν σε πολλαπλούς κύκλους Σχεδίων Βελτίωσης. Ήδη αυτή τη στιγμή θα τρέξει ο 6^{ος} κύκλος. Ενώ λοιπόν αυτοί βρίσκονται στον 6^ο κύκλο κι έχουν υλοποιήσει τις επενδύσεις, εμείς τώρα θα υποβάλλουμε αιτήσεις.

Τα ίδια δυσάρεστα αποτελέσματα προκύπτουν κι από την καθυστέρηση για το Μέτρο των Συμβούλων που έπρεπε να ξεκινήσει νωρίτερα κι από τα Σχέδια Βελτίωσης, των μικρών εκμεταλλεύσεων, το 6.3, της μεταποίησης, των ομάδων παραγωγών, όπου οι ομάδες ξεκίνησαν πλέον, τις συνέργειες κτλ.

Η προετοιμασία των Μέτρων χωρίς τη συμμετοχή της Επιτροπής Παρακολούθησης έστω και με αυτή τη μορφή δεν είναι λογική. Οι Υπουργικές Αποφάσεις βγαίνουν σε διαβούλευση αλλά θεωρούμε ότι η οποία Επιτροπή Παρακολούθησης θα πρέπει να λαμβάνει γνώση και να εκφράζει απόψεις παράλληλα με τη δημόσια διαβούλευση.

Κύριε Γενικέ, αγαπητοί υπηρεσιακοί παράγοντες που δίνετε το μέγιστο των δυνατοτήτων μας, η κριτική μας γίνεται με εποικοδομητική διάθεση και με πνεύμα συναγωνιστών και ως τέτοια πρέπει να εκλαμβάνεται. Εμείς ποτέ δεν αρνηθήκαμε και δε θα αρνηθούμε ποτέ να εργαστούμε μαζί σας, σε κάθε επίπεδο για το καλό της ελληνικής υπαίθρου.

Σας παρακαλούμε και σας προσκαλούμε να αξιοποιήσετε την προσφορά μας και να λάβετε υπ' όψιν τις παρατηρήσεις μας. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Το λόγο έχει ο κ. Αμανατίδης.

κ. ΑΜΑΝΑΤΙΔΗΣ: Ευχαριστώ κ. Γενικέ. Κοιτάζοντας προς εσάς, βλέπω την Υπηρεσία σας και εκφράζω τα συγχαρητήρια για την πρόοδο του Προγράμματος, για την «υποδομή» που έχει γίνει μέχρι τώρα, και που στην ουσία συνδυάσατε δυο πράγματα, όπως αυτό φάνηκε.

Το ένα είναι η εκκίνηση και η απορροφητικότητα και το δεύτερο είναι η δουλειά βάσης της οποίας στο αμέσως επόμενο διάστημα θα φανούν τ' αποτελέσματά της, έτσι ώστε στην ουσία το σύνολο του Προγράμματός μας να είναι σε εξέλιξη και ενεργοποιημένο.

Εγώ θέλω, εκφράζοντας και τις αναπτυξιακές εταιρείες και μέσα από την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε για τη διαμόρφωση του θεσμικού

πλασίου του LEADER, να εκφράσω άλλη μια φορά τις ευχαριστίες γιατί είναι πραγματικές. Γιατί μας δόθηκε η ευκαιρία, εμάς και εσάς, μέσα από μια bottom up διαδικασία να διαμορφωθεί πραγματικά ένα ρεαλιστικό κι εφαρμόσιμο θεσμικό πλαίσιο.

Το δεύτερο θέμα στο οποίο θέλω ν' αναφερθώ είναι η ενίσχυση της πολυταμειακότητας και με τη συμβολή του ΕΚΤ. Ειπώθηκε νωρίτερα ότι είναι πράγματι μια καινοτομία η οποία θα μπορούσε να είναι ακόμη μεγαλύτερη, εφ' όσον το ΕΚΤ ήταν ενεργά συμμετέχον σ' αυτή τη συνολική προσπάθεια της συνολικής παρέμβασης, αλλά με δράσεις που συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη και όχι με δράσεις κοινωνικής συνοχής.

Και η ερώτηση είναι εάν προτίθεστε να συνεργαστείτε με τις Περιφέρειες ή αν οι Περιφέρειες προτίθενται να ενεργοποιήσουν το ΕΚΤ συνδυαστικά με το CLLD στις περιοχές εφαρμογής του, καθ' όσον σε κάποιες Περιφέρειες ήδη βγήκαν οι πρώτες προκηρύξεις και υποβλήθηκαν οι φάκελοι, ενώ σε κάποιες όχι, ενώ έχω ακούσει ότι υπάρχει και μια προθεσμία για να προκηρυχθούν οι δράσεις του ΕΚΤ και να υποβληθούν οι φάκελοι. Αν πραγματικά αυτό συμβαίνει ή ξέρετε οι συνάδελφοι από τις Περιφέρειες, καλό θα ήταν να το ακούσουμε.

Κλείνοντας, θέλω να πω ότι κάναμε μια κουβέντα και με τον Περιφερειάρχη και Πρόεδρο της ΕΝ.Π.Ε. για το θέμα της μεταποίησης και θα σας ενημερώσουμε για το θέμα αυτό πιο συγκεκριμένα.

Θα ήθελα να πω, και αυτό είναι πάρα πολύ θετικό, ότι η οργανωσιακή καινοτομία που εφαρμόζετε, όπως το εύλογο κόστος, τα θέματα της δικτύωσης, τα Μέσα Χρηματοοικονομικής Τεχνικής, πραγματικά θα συμβάλλουν πολλαπλά σ' αυτό που λέμε ανάπτυξη της υπαίθρου, που πλέον είναι μια επιχειρηματική ανάπτυξη σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις και με τον τρόπο αυτό και οι επενδυτές στην ύπαιθρο θα καταλάβουν ότι δεν είναι απλά άνθρωποι που ζουν στην ύπαιθρο και αγρότες, αλλά είναι εν δυνάμει επιχειρηματίες και ενεργά συμμετέχοντες στην τοπική ανάπτυξη. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Αμανατίδη. Η κα Σαραφίδου έχει το λόγο.

κα ΣΑΡΑΦΙΔΟΥ: Είμαι Προϊσταμένη της Διαχειριστικής Θεσσαλίας. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πρόοδο, δε χρειάζεται να συζητάω σχετικά και να σας «κουράζω».

Θέλω να πω συγκεκριμένα πράγματα. Το ένα είναι για το LEADER, για τα δημόσια έργα που είναι έτοιμες οι προκηρύξεις, όπως είπατε κ. Γενικέ. Θα παρακαλούσαμε, βλέποντάς τες εκ μέρους των Διαχειριστικών των Περιφερειών οι οποίες είναι οι Ενδιάμεσοι Φορείς για τα LEADER, να έχουμε κάποιο χρόνο, έστω και λίγο, για να μπορέσουμε να συνεργαστούμε και να πάμε με «ευκολότερη διαδικασία» στη συνέχεια για να μην έχουμε καθυστερήσεις κατά την εξέλιξη των προσκλήσεων.

Το ίδιο θα παρακαλούσαμε να γίνει και στο «κομμάτι» της συνεργασίας. Η υπό διαβούλευση ΥΑ, με τη λήξη της διαβούλευσης ή όποτε κρίνετε εσείς και οι Υπηρεσίες σας, να αποτελούσαν αντικείμενο μιας συζήτησης όπως ίσως και των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης που ειπώθηκε. Εν γένει να το δούμε στο «δια ταύτα» πώς θα βγει και στο πλαίσιο της προετοιμασίας μας για την έκδοση της πρόσκλησης, δεδομένου ότι η εκχώρηση για το Μέτρο της συνεργασίας είναι στις Διαχειριστικές των Περιφερειών.

Το τρίτο πράγμα που θα ήθελα να πω είναι για το θέμα της υπερδέσμευσης και αυτά τα όποια ακούστηκαν. Εμείς θα παρακαλούσαμε να ξαναδείτε το θέμα της υπερδέσμευσης και στα ιδιωτικά και στα δημόσια.

Στα μεν πρώτα, δεδομένου της μέχρι σήμερα εμπειρίας και των «κλεισιμάτων» όπως ξαναέχει ειπωθεί και το γνωρίζετε, είχαμε «κλείσιμο» των ιδιωτικών επενδύσεων σε πολύ μικρότερο ποσοστό από αυτές που ξεκίνησαν. Άρα πρέπει να έχουμε μια χρονοκατανομή στα έτη, λαμβάνοντας υπ' όψιν ίσως και τη δυνατότητα χρηματοδότησης μέσα στα έτη του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για τη δημόσια δαπάνη, και άρα έγκαιρα να δώσουμε την υπερδέσμευση όπου εσείς κρίνετε και σχεδιάσετε για να μπορέσουμε να έχουμε στο 100% εν τέλει απορρόφηση.

Στο κομμάτι των δημοσίων έργων, χωρίς να κάνω σχολιασμό για το εάν είναι σωστό- λάθος, εάν θα δημιουργήσει πρόβλημα κτλ., οι εκπτώσεις κατά κανόνα κυμαίνονται, όπως επίσης γνωρίζετε, σε ποσοστό άνω του 50%. Άρα είναι η ίδια λογική της υπερδέσμευσης, που ήδη είπατε για την Αγροτική

Οδοποιία, που πρέπει να τη δούμε και για το σύνολο των δημοσίων έργων, δράσεων και ίσως και στο ξεκίνημά τους.

Η ερώτηση που έχω να κάνω έχει να κάνει με την πρόοδο των χρηματοδοτικών εργαλείων που εξετάζεται και σχεδιάζεται. Αν υπάρχει κάποια σκέψη ή τρόπος για το πώς αυτά θα έρθουν να «ακουμπήσουν» ίσως στις προσκλήσεις οι οποίες θα έχουν ανοίξει και θα τρέχουν εκείνη την περίοδο. Δεν ξέρω αν μπορεί να εφαρμοστεί αυτό ή κάτι άλλο.

Και τέλος, αν μπορώ ν' απαντήσω, όσο μπορώ, στο κομμάτι των LEADER και του ΕΚΤ. Θέλω να πω ότι η προθεσμία είναι να έχει εγκριθεί η εκχώρηση στην Ομάδα Τοπικής Δράσης μέχρι τέλος του '17, επομένως όποιος δεν ξεκίνησε, λίγο δύσκολο να ξεκινήσει. Πλην όμως να λάβουμε υπ' όψιν μας δυο πράγματα αν μου επιτρέπεται: Ότι το κάθε Περιφερειακό Πρόγραμμα που καλείται να δώσει ΕΚΤ και εν συνόλω τα Περιφερειακά Προγράμματα έχουν κατά κύριο λόγο πόρους στον Κωδικό 9 που είναι η καταπολέμηση της φτώχειας και όχι στον Κωδικό της Απασχόλησης που είναι ίσως και το ζητούμενο.

Πέραν τούτου, κάθε Περιφερειακό Πρόγραμμα έχει μια συγκεκριμένη περιγραφή για το πώς θα υλοποιηθούν αυτά τα τοπικά του προγράμματα που σημαίνει ότι με την εξέλιξη των Προγραμμάτων τα προηγούμενα χρόνια, ακόμα και αν υπάρχει η βούληση να δοθεί ΕΚΤ στις Αναπτυξιακές, δεν είναι πλέον εφικτό. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Σιόγκας από τη Δυτική Μακεδονία έχει το λόγο.

Θ. ΣΙΟΓΚΑΣ: Καλησπέρα κ. Γενικέ. Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να συγχαρώ για την παρουσία τη δική σας και των στελεχών στην Περιφέρεια για το Μέτρο 16.1 και να επιβεβαιώσω ότι ήταν μια πάρα πολύ χρήσιμη διαδικασία. Καταφέραμε να δραστηριοποιήσουμε πάρα πολύ κόσμο και θα ήθελα να προτείνω, στο μέτρο του δυνατού, αυτό το «πράγμα» να συνεχιστεί σε όλο το φάσμα του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης γιατί πραγματικά έχει πάρα πολύ μεγάλη χρησιμότητα.

Το δεύτερο, να σας μεταφέρω την αγωνία των παραγωγών της Δυτικής Μακεδονίας που φτάνει στην υπηρεσία μας για την πληρωμή των

νέων γεωργών, επισημαίνοντας για μια ακόμη φορά πόσο κρίσιμο είναι για τη δική μας την Περιφέρεια, ειδικά με τα μεγέθη της ανεργίας που παρουσιάζει.

Το τρίτο κομμάτι, για το Πρόγραμμα της Βιολογικής Γεωργίας, είναι πάρα πολύ θετικό ότι έχουν αλλάξει τα κριτήρια. Υπήρξε μια πολύ μεγάλη στρέβλωση στην προηγούμενη προκήρυξη, νομίζουμε ότι είναι καλύτερο να υπάρχει κατανομή διακριτή ανά Περιφέρεια για να εξαλειφθεί εντελώς ο διαπεριφερειακός ανταγωνισμός.

Τέλος, για τα κριτήρια αξιολόγησης 16.1, 16.2, συμφωνούμε επί της αρχής, φαίνεται όμως ότι έχει δοθεί πάρα πολύ μικρό βάρος στο διαμεσολαβητή παρά το γεγονός ότι πολύ σωστά η κα Μακρανδρέου σημείωσε το πόσο σημαντικός είναι στην υλοποίηση του Προγράμματος. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Ο λόγος στην κα Ιτζέπελη από τη Διαχειριστική Αρχή της Κεντρικής Μακεδονίας.

Κ. INTZEPELEH: Ήδη έχουμε καταθέσει μια πρόταση τροποποίησης των κριτηρίων του Υπομέτρου 16.1, 16.2. Η πρόταση που έχει κατατεθεί από σας είναι πολύ καλύτερη φυσικά από την προηγούμενη, αλλά σε κάποια σημεία νομίζουμε ότι μπορεί να βελτιωθεί.

Συγκεκριμένα στη Δράση 1, στο Κριτήριο 1.1 και για την πρώτη και για τη δεύτερη ανάλυση τιμών θεωρούμε ότι δεν έχει σημασία μόνο εάν τα μέλη - η ομάδα έχουν συμμετάσχει σε κάποιο συγχρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα, είναι και το ποσοστό αυτό. Δηλαδή άλλο να έχουν συμμετάσχει 50% των μελών και άλλο το 10% των μελών. Όπως επίσης παίζει ρόλο και το ύψος, το «μέγεθος» του Προγράμματος, άλλο 100.000, άλλο 1.000.000.

Στο 1.3 που βαθμολογούμε την επαγγελματική ομάδα, έχει σχέση λίγο με το θεσμικό βάρους του μέλους. Δηλαδή σε Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, άλλη βαρύτητα έχει η Α, άλλη η Β και άλλη η Γ βαθμίδα.

Στο Κριτήριο 2.1, κατ' αρχάς στην αρχή του Κριτηρίου 2 αναφέρεται και η καινοτομία. Στην ανάλυση δίπλα δε συμπεριλαμβάνεται, θεωρούμε ότι καλύτερα, πέρα από τη σαφήνεια, ορθότητα και πληρότητα και την τεκμηρίωση, να περιλαμβάνεται και η καινοτομία – πρωτοτυπία της πρότασης.

Εδώ βλέπουμε ότι δεν υπάρχουν όλοι οι συνδυασμοί και θεωρούμε ότι είναι πιο εύκολο στη διαδικασία αξιολόγησης να χωριστεί το κάθε κριτήριο. Δηλαδή πρώτον η σαφήνεια, δεύτερον η πληρότητα, τρίτον η τεκμηρίωση, τέταρτον η καινοτομία – πρωτοτυπία.

Η βαρύτητα στο σύνολο είναι 40, θα μπορούσε πολύ εύκολα με το κάθε κριτήριο 10%, να καλυφθούν όλες οι αρχές του συγκεκριμένου Κριτηρίου. Επίσης το καθένα από αυτά θα μπορούσε να έχει τρεις επιλογές. Π.χ. για τη σαφήνεια θα μπορούσε να είναι σαφές 100, με ασάφειες 50 και ασαφές 0.

Στο Κριτήριο 3.1, θεωρούμε ότι η βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας είναι δεδομένη. Άρα με βαθμολογία 50, τη μεσαία τιμή δηλαδή που έχετε, θεωρούμε ότι πρέπει να διαμορφωθεί ως εξής: Η πρόταση είναι σύνθετη στην υλοποίησή της κι εφαρμόζεται με δυσκολία, ή η πρόταση έχει μεγάλο κόστος, τα οποία δε συμπεριλαμβάνονται αυτή τη στιγμή.

Στη Δράση 2 στο Κριτήριο 1.1, αντίστοιχα με το 2.1 της Δράσης 1, περιλαμβάνει σαφήνεια, ωριμότητα, πληρότητα, θέλουμε να είναι χωριστά η κάθε κατηγορία: Δηλαδή σαφήνεια περιγραφής του προβλήματος, με ενδεικτικά ως πούμε 3% μοριοδότηση, δεύτερον ωριμότητα – τεκμηρίωση – επιτευξιμότητα, με 3% και τρίτον, πληρότητα περιγραφής των παραδοτέων με 4%. Επίσης θα μπορεί να χωριστεί σε σαφές 100, με ασάφειες 50 ή 30 και ασαφές με 0.

Στο κριτήριο 2.4 που είναι ο συντονιστής, θεωρούμε ότι πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα για την επιτυχία του Προγράμματος. Επίσης νομίζουμε ότι πρέπει να παίξει ρόλο στη βαθμολόγηση ο αριθμός και ο προϋπολογισμός των Προγραμμάτων που έχει συντονίσει ο συντονιστής.

Στο Κριτήριο 3.1, ζητάμε να συμπληρωθεί και να διατυπωθεί έτσι ώστε να είναι ξεκάθαρο σε αυτόν που θα κάνει το φάκελο αυτό που θέλουμε και να μην υπάρχουν λάθη ή γενικολογίες. Να διατυπωθεί λοιπόν ως εξής: όπου γράφει σε κάποιο σημείο: «Υπάρχει επαρκής περιγραφή των πακέτων εργασίας», να συμπληρωθεί «και ορθολογική κατανομή».

Πρώτον, το ανθρώπινο δυναμικό με το αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο, σχετικό γνωστικό αντικείμενο και δεύτερον, αντίστοιχο χρόνο διάρκειας στο πακέτο εργασίας.

Και για το Κριτήριο 4.2 καλό είναι να είναι ξεκάθαρα ποσοτικά τα όρια της κάθε κατηγορίας όπως διαφοροποιούνται. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Φαντάζομαι ότι όλα αυτά θα τα καταθέσετε και εγγράφως. Ο κ. Δρίτσας έχει το λόγο.

Μ. ΔΡΙΤΣΑΣ: Πολύ σύντομα, από το ΕΠΑνΕΚ, θα ήθελα να ευχαριστήσω και για την πρόσκληση αλλά και εκ μέρους της υπηρεσίας μου για την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε με το Υπουργείο σας.

Εμείς έχουμε συνεργαστεί και στις δράσεις που έχουν σχέση με την έρευνα, καινοτομία, οπότε η δράση «Ερευνώ, Δημιουργώ, Καινοτομώ» λειτουργεί συμπληρωματικά με το μέτρο 16 και είχαμε πολύ καλά αποτελέσματα και στον τομέα της Αγροδιατροφής και της Βιομηχανίας Τροφίμων, το οποίο είναι πολύ χρήσιμο input και για εσάς.

Και το δεύτερο ήταν η δράση «Επιχειρούμε έξω» που λειτουργεί και εδώ συμπληρωματικά γιατί πολλά αγροδιατροφικά προϊόντα θα μπορούν πλέον τυποποιημένα να εξαχθούν μέσα από τη συμμετοχή στην αντίστοιχη δράση εξωστρέφειας. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Μπλούκος έχει το λόγο.

Δ. ΜΠΛΟΥΚΟΣ: Από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Τουρισμού. Να δώσω συγχαρητήρια και στην πολύ καλή συνεργασία που έχουν οι πολιτικές ηγεσίες και η Διαχειριστική Αρχή με την Επιτελική. Ήδη στο πλαίσιο της διαβούλευσης με διυπουργική απόφαση που έχει δημοσιευθεί στο ΦΕΚ είχαμε συνεργαστεί με τη Διαχειριστική και έχουμε «κλείσει» τα θέματα του αγροτουρισμού.

Δυο πολύ μικρές επισημάνσεις μόνο. Σας παρακαλούμε πολύ να υπάρξει ένας συγχρονισμός με τις υφιστάμενες δράσεις κυρίως στα έργα του ΕΠΑνΕΚ και του ΥΠΕΡΕΑΑ, δράσεις που ήδη τρέχουν, να μην έρθετε ανταγωνιστικά στα «μεγάλα» Τομεακά Προγράμματα, όπως το ίδιο ζητάμε κι από τις Διαχειριστικές των Περιφερειών, όπως επίσης να είμαστε προσεκτικοί στις κρατικές ενισχύσεις, σχετικά με τον «ΓΑΚ» και το deminimis, διότι στο τέλος θα έχουμε σοβαρό θέμα με τη σώρευση.

Να πούμε στην Επιτροπή, κάτι που ξέρετε εσείς, που το έχουμε συζητήσει και που είναι και όραμα του Υπουργείου Τουρισμού και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Είναι γνωστό ότι στη

Βιώσιμη Ανάπτυξη της Οικονομίας δε μπορεί ένας τομέας όπως του τουρισμού να τρέξει την οικονομία μιας χώρας, χρειάζεται πάντα κι ένας δεύτερος και προς μεγάλη μας χαρά είστε «εσείς» ο αγροτικός.

Και με τους δύο τομείς μαζί, μπορούμε να προσθέσουμε κρίκους στην αλυσίδα αξίας και να κάνουμε αυτό που κάνουμε στο Φόρουμ Αγροδιατροφής – Τουρισμού μαζί με τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας. Τα αποτελέσματά του θα τα έχουμε πάρα πολύ σύντομα και θα τα καταθέσουμε στο πρόγραμμα. Και να βρούμε έναν τρόπο να φτιάξουμε ένα δίκτυο, σε σχέση και με το δικές σας προτάσεις και «πιλοτικά». Να δούμε δηλαδή αν το δικό σας πρόγραμμα μπορεί ν' αντέξει τη δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου, την ένωση δηλαδή του πρωτογενούς τομέα με τον τουρισμό.

Προς το παρόν έχουμε «βρει» μόνο το URBACT που μπορούμε να κάνουμε αλλά σ' επίπεδο δήμων. Είναι δύσκολος ο συγχρονισμός για να μπορέσουμε να κάνουμε μια τέτοια δικτύωση. Ξέρω την πρότασή σας για να κάνουμε «πιλοτικά» σε μια πρώτη περιοχή και μετά αυτό να το διανθίσουμε, είμαστε δίπλα σας σε κάθε στάδιο εξειδίκευσης και για οτιδήποτε χρειαστεί. Ευχαριστούμε πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Θα δώσω αμέσως το λόγο στον κ. Bartovic και στη συνέχεια θα δοθούν απαντήσεις στα ζητήματα που έχουν τεθεί από τα μέλη της Επιτροπής.

A. BARTOVIC: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Θα ήθελα να κάνω κάποιες παρατηρήσεις που σίγουρα συνδέουν όλα όσα έχουν ειπωθεί μέχρι στιγμής από την πλευρά του πλαισίου της πολιτικής.

Χαίρομαι ιδιαίτερα σήμερα που άκουσα ότι πραγματικά υπάρχει μια τόσο θερμή συζήτηση, υπάρχει μια τόσο θερμή συμμετοχή και ενδιαφέρον όσον αφορά τις εξελίξεις και το μέλλον. Στις 29 Νοεμβρίου η Επιτροπή βεβαίως υιοθέτησε μια απόφαση που αφορά και που ονομάζεται «το μέλλον των τροφίμων και της γεωργίας». Η απόφαση αυτή βρίσκεται ήδη στο διαδίκτυο.

Σε γενικές γραμμές η απόφαση μιλά για την απλούστευση που απαιτείται στο μέλλον, κυρίως γιατί στο μέλλον θα υπάρχουν λιγότερα χρήματα για ευρωπαϊκές πολιτικές. Θα πρέπει λοιπόν όλοι όσοι συμμετέχουν

να εκμεταλλευτούν τους διαθέσιμους πόρους και, να είναι πολύ πιο αποτελεσματικοί και αποδοτικοί, οικοδομώντας συνέργειες όπου μπορούν.

Φυσικά η αειφορία βρίσκεται στο επίκεντρο, κι αυτό δεν πρέπει να μας εκπλήσσει, όπως η συνεργασία και η καινοτομία. Αυτά τα θέματα συζητήθηκαν επί μακρόν και σήμερα. Μιλήσατε για τη συνεργασία, για το LEADER, για το συντονισμό. Μιλήσατε επίσης και για τον εξορθολογισμό του κόστους. Αυτό μου αρέσει πάρα πολύ γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό για το μέλλον ενόψει και των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων που θα δημιουργηθούν.

Μόνο με αυτό τον εξορθολογισμό μπορούμε να προχωρήσουμε, μόνο με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να επιτύχουμε να έχουμε πραγματικά κέρδη από τα χρήματα που ξοδεύουμε. Σε κάθε περίπτωση όλα θα πρέπει να τα κοιτάτε μέσα από το «φακό» των μελλοντικών πολιτικών. Πριν αρχίσετε όμως να ενεργείτε με βάση το μέλλον, θα πρέπει να ενημερωθείτε σχετικά με τα μελλοντικά προγράμματα και τις μελλοντικές πολιτικές.

Σήμερα ένα από τα πιο σημαντικά σημεία του ανακοινωθέντος αυτού είναι ότι θα υπάρχει λιγότερη στήριξη και λιγότερη επίβλεψη από την Επιτροπή, τουλάχιστον αυτό είναι το μήνυμα που δίνεται από την πρόσφατη απόφαση για την οποία σαςμίλησα. Θα υπάρχει αν θέλετε μια καθοδήγηση αλλά κάθε κράτος, και κάθε Περιφέρεια, θα πρέπει να αποφασίσει από μόνο του ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες, ποιες είναι οι προτεραιότητες, ποιες είναι οι συνθήκες και πώς πρέπει να προσαρμοστεί η κάθε οδηγία στα τοπικά και περιφερειακά πλαίσια.

Θα είστε υπεύθυνοι γι' αυτό και θα πρέπει εσείς να επιτύχετε αυτά τα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα για τα οποία εσείς ενδιαφέρεστε, τα οποία εσείς θέλετε να πετύχετε. Θα είναι πολύ πιο «σκληρή» η δουλειά σας. Σας εύχομαι καλή επιτυχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Να δώσουμε τώρα το λόγο στους εισηγητές ή στελέχη της Υπηρεσίας που χειρίζονται θέματα στα οποία έγιναν παρατηρήσεις ή ερωτήσεις, εάν θέλουν ν' απαντήσουν και είναι προετοιμασμένοι ν' απαντήσουν αυτή τη στιγμή.

A. MANETAS: Πραγματικά επιβεβαιώνουμε την πρόοδο που έχει γίνει σχετικά με το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων, αυτά που είπε ο κ. Στουραϊτής είναι αληθή. Έχει ανταποκριθεί πάρα πολύ καλά το ΠΣΚΕ στις απαιτήσεις του Προγράμματος, ειδικά με την ενεργοποίηση των Μέτρων το τελευταίο διάστημα που οι χρόνοι ήταν ασφυκτικά περιοριστικοί, θα έλεγα ότι η ανταπόκριση ήταν πολύ σημαντική.

Αυτό που θα ήθελα να επισημάνω είναι ότι θα πρέπει να βελτιωθεί ο συντονισμός και με ευθύνη δική μας, δηλαδή της Διαχειριστικής του ΠΑΑ και της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής, μεταξύ του τριγώνου ΕΥΚΕ, Διαχειριστική και ΜΟΔ, ούτως ώστε ν' αποφεύγονται παρεξηγήσεις πάνω στην ένταση και στο φόρτο της δουλειάς που κάποιες φορές αναπόφευκτα συμβαίνουν.

Επίσης ήθελα να πω αναφορικά με το ερώτημα για τα σχέδια βελτίωσης και τον προϋπολογισμό τους, ότι ο προϋπολογισμός των Σχεδίων Βελτίωσης είναι ο ίδιος περίπου με της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, δεδομένου ότι στα 316 εκατομμύρια που προκηρύχθηκαν, πρέπει να προσθέσουμε και τα 30 που θα κατευθυνθούν στις δράσεις νερού, όταν θα εκπληρωθεί η σχετική αιρεσιμότητα.

Συνεπώς, εάν κάνουμε μια ασφαλή εκτίμηση υπερδέσμευσης, όπως στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο, θεωρώ ότι δε θα έχουμε πρόβλημα με την ικανοποίηση των αιτημάτων που θα υποβληθούν.

Όσον αφορά τη νιτρορύπανση είπαμε ότι έχουν προστεθεί 30 περιοχές, ο προϋπολογισμός είναι ο συγκεκριμένος, όπως είναι δεδομένο ότι στα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα το 45% περίπου των πόρων του ΠΑΑ κατευθύνονται στο περιβάλλον και συνεπώς με τη ζήτηση που έχει διαπιστωθεί και διαμορφωθεί στις πρόσφατες προκηρύξεις της Βιολογικής, του «Κομφούζιο» και άλλων μέτρων περιβαλλοντικών, αναμένουμε ότι αντίστοιχη θα είναι και η «πίεση» και σ' αυτό το Μέτρο, οπότε να ξέρουμε ότι δε θα μπορεί να ικανοποιηθεί όλο το πλήθος των αιτημάτων που θα υποβληθούν.

Για το λόγο αυτό βάλαμε κριτήρια στην πρώτη τροποποίηση του Προγράμματος, αναθεωρήσαμε τα κριτήρια του Μέτρου και μάλιστα δώσαμε βαρύτητα σ' αυτό που ειπώθηκε κι από τον εκπρόσωπο των νέων γεωργών

αναφορικά με τα νερά. Όμως επειδή το Μέτρο είναι περιβαλλοντικό, δε μπορείς να βάλεις ως κριτήριο επενδυτικό π.χ. επένδυση σε στάγδην άρδευση, γιατί αφορά απώλεια εισοδήματος.

Οπότε δώσαμε προτεραιότητα στις περιοχές που έχουν κακή ποιότητα υδάτων ούτως ώστε δικαιούχοι που εντάσσουν τις εκμεταλλεύσεις τους σε τέτοιες γεωγραφικές περιοχές να έχουν προτεραιότητα και να προκρίνονται έναντι άλλων, ούτως ώστε να έχουμε το καλύτερο περιβαλλοντικό αποτέλεσμα.

Όσο αφορά στη δάσωση, είναι ζητούμενο η πληρωμή των «εκκρεμότητων» που υπάρχει με το προηγούμενο πρόγραμμα. Έχει γίνει η σχετική απόφαση, έχει δημοσιευθεί και οι πιστώσεις έχουν εξασφαλιστεί. Όσον αφορά το καινούργιο έχουμε τη δέσμευση της Γενικής Διεύθυνσης Δασών, σύμφωνα με την οποία το 2018 θα είναι το έτος που θα προκηρύξει μεταξύ των Μέτρων που έχει αναλάβει και τη δάσωση αλλά και το δασογεωργοπεριβαλλοντικό μέτρο που έχει.

Για τη δεύτερη πρόσκληση των νέων γεωργών, επίσης, να σας πω ότι ο σκοπός είναι να γίνει τις πρώτες μέρες του νέου έτους ούτως ώστε να δοθεί η δυνατότητα άμεσα οι Περιφέρειες να εξετάσουν και να εγκρίνουν τα αιτήματα των υποψηφίων, ώστε με τη σειρά τους και αυτοί οι εγκεκριμένοι νέοι γεωργοί να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν φάκελο υποψηφιότητας στην πρόσκληση των σχεδίων βελτίωσης.

Και γι' αυτό το λόγο η προθεσμία υποβολής στην πρόσκληση που αν προλάβετε θα είδατε σήμερα, είναι τρίμηνη, τελειώνει τον Απρίλιο και φαντάζομαι αν υπάρχει κάποια εκκρεμότητα στο Μέτρων των Νέων Γεωργών, της δεύτερης πρόσκλησης θα δοθεί και μια σχετική παράταση, ώστε να ικανοποιηθούν και αυτοί οι δυνητικοί υποψήφιοι.

Εγώ θα συμφωνήσω και με την τοποθέτηση της συναδέλφου από τη Θεσσαλία, της Διαχειριστικής Αρχής, ότι θα πρέπει στην κατεύθυνση και των ιδιωτικών και των δημοσίων έργων να γίνει η απαραίτητη υπερδέσμευση ούτως ώστε να πηγαίνουμε σε νομικές δεσμεύσεις, με ασφαλή εκτίμηση πάντα, όλων των ποσών που προκηρύσσουμε, ούτως ώστε ν' αποφεύγουμε δεύτερες και τρίτες προσκλήσεις που μόνο καθυστερήσεις

δημιουργούν στη υλοποίηση έργων, που τόση ανάγκη έχει ο τόπος, αλλά και στην απορρόφηση των πόρων.

Όσον αφορά τα χρηματοδοτικά εργαλεία, σχετικά με την ερώτηση που τέθηκε, στόχος είναι στην ενεργοποίησή τους να ενσωματωθεί η δυνατότητα στήριξης των εγκεκριμένων δικαιούχων από τις προσκλήσεις που «τρέχουν», δηλαδή να έχουν τη δυνατότητα ν' αξιοποιήσουν και να επωφεληθούν των χρηματοδοτικών εργαλείων. Πώς θα γίνει αυτό; Σκοπεύουμε να το κάνουμε μέσω της δυνατότητας να ενεργοποιούν χρηματοδοτικό εργαλείο στη 2η ή στην 3^η δόση, δηλαδή σε ενδιάμεσες φάσεις υλοποίησης και όχι απαραίτητα με το πρώτο αίτημα πληρωμής όπου θα έχουν αναλώσει ουσιαστικά το ποσό της ίδιας συμμετοχής που θα πρέπει να βάλουν στο επενδυτικό τους σχέδιο. Αυτά από πλευράς μου. Σας ευχαριστώ.

Η. ΤΣΕΡΓΟΥΛΑΣ: Θα ήθελα μόνο να προσθέσω σε σχέση με το ΠΣΚΕ και να επιβεβαιώσω την ομαλοποίηση της όλης διαδικασίας. Έχουμε κάνει σημαντική βελτίωση σε σχέση με πέρυσι και την προκήρυξη των νέων αγροτών. Παρακάτω, σας αναφέραμε τα «σημεία» όπου έγινε βελτίωση.

Να πούμε ότι εργαζόμαστε αυτή τη στιγμή όχι μόνο στο στήσιμο των προσκλήσεων, πάμε και στην αξιολόγηση, καθώς δε θέλουμε να υπάρξει αυτό που έγινε με τους νέους αγρότες και μεταξύ πρόσκλησης και ένταξης να μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα. Ήδη, για παράδειγμα, συνεργαζόμαστε με τη Διεύθυνση Προγραμματισμού να υλοποιήσουμε και το αξιολογητικό «κομμάτι».

Είδατε ότι στους νέους αγρότες, από τη στιγμή της ένταξης μέχρι της πληρωμής ο χρόνος που μεσολάβησε ήταν πολύ μικρός, υπάρχουν δηλαδή περιθώρια βελτίωσης. Αυτό μόνο που θα ήθελα να σας ζητήσω από την ΕΥΚΕ και από τη ΜΟΔ είναι και η υποστήριξη των ΕΦΔ και των Ομάδων Τοπικής Δράσης. Εφ' όσον φτιάξαμε μια απλοποιημένη διαδικασία, θα πρέπει να εκπαιδευθούν και να υποστηριχθούν για την υλοποίηση και το χειρισμό του ΠΣΚΕ όπως έχει γίνει και με το ΟΠΣΑΑ Αγροτικής Ανάπτυξης.

Σ. ΠΟΥΡΝΑΡΑ: Ήθελα να πω για το ΠΣΚΕ και γενικά για τις κρατικές ενισχύσεις ότι αυτό ήταν ένα εύρημα της Έκθεσης Προόδου που αφορούσε έως το τέλος του 2016. Και εμείς λοιπόν βλέπουμε μεγάλη ενεργοποίηση, δηλαδή έχει εξελιχθεί πολύ το ΠΣΚΕ σε σχέση με το τέλος του 2016.

Να πω και για το ΕΚΤ και για τις στρατηγικές ΤΑΠΤΟΚ. Έχει συγκληθεί το δίκτυο ΟΧΕ, έχουν δοθεί κατευθύνσεις για το ΕΚΤ, δεν είναι βέβαια αντικείμενο της παρούσης συνεδρίασης, αλλά και σύμφωνα με το άρθρο 33 του Κανονισμού 1303/2013, έως τέλος του 2017 θα πρέπει να έχουν εγκριθεί οι στρατηγικές.

Τέλος πάντων, για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Υπηρεσία μας. Ευχαριστώ.

Π. ΜΑΥΡΙΑ: Να επανέλθω και να επιστήσω την προσοχή λίγο στις υπερδεσμεύσεις, επειδή άκουσα τον κ. Μανέτα, ότι προτίθεστε να δώσετε και θεωρείτε εύλογα κάποια αιτήματα υπερδεσμεύσεων. Θα ήθελα την προσοχής το πως τα δίνετε «αυτά».

Δηλαδή είναι σαφές ότι αφορούν προγραμματική υπερδέσμευση και θα πρέπει η έγκριση της υπερδέσμευσης από πλευράς σας να περιέχει σαφή χρονοπρογραμματισμό απόσβεσης, για να μην οδηγήσει σε πραγματική υπερδέσμευση νομικών δεσμεύσεων και επιβάρυνση του εθνικού ΠΔΕ. Άμα θέλετε να συνεργαστούμε σ' αυτό το κομμάτι και να μας ενημερώσετε μετά σχετικά, ήτοι πού σκοπεύετε ακριβώς να τη δώσετε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Εννοείται ότι η συνεργασία θεωρείται δεδομένη.

κκ ΣΑΡΑΦΙΔΟΥ: Μια ερώτηση και αν μπορείτε να το συμπληρώσετε. Νομίζω ότι δεν ειπώθηκε τίποτε για την έγκριση της 2^{ης} τροποποίησης του Προγράμματος που είχε εγκριθεί από την Επιτροπή. Αν υπάρχει η δυνατότητα να μας πείτε.

Α. ΒΑΡΤΟΒΙΤΣ: Βρίσκεται στα «σκαριά». Είμαι σε επαφή με τους συναδέλφους μου στις Βρυξέλλες και αυτή είναι σχεδόν έτοιμη, κάποιος θα πατήσει το «κουμπί» και θα είναι έτοιμο μέχρι το τέλος του έτους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχουμε τη διαβεβαίωση ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα, περιμένουμε το «κουμπί» να πατηθεί.

Δυο σχόλια μόνο γιατί τα περισσότερα έχουν απαντηθεί και πιέζομαι χρονικά. Είναι σε εκκρεμότητα το ζήτημα της προκαταβολής των νέων μετά την ολοκλήρωση των ενστάσεων και των εν δυνάμει δικαιούχων. Ο στόχος ήταν εντός του '17, το αργότερο αρχές το Γενάρη θα έχει ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία.

Δεύτερον, νομίζω ότι απάντησε ο κ. Μανέτας για την υπόθεση των Σχεδίων Βελτίωσης. Εμείς με τα στοιχεία που έχουμε, βλέπουμε ότι για τον προϋπολογισμό, συγκριτικά με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και την πραγματική απορρόφηση, είμαστε περίπου 50 εκατομμύρια επιπλέον στον προϋπολογισμό. Η εκτίμησή μας είναι ότι δε θα πάμε πολύ παραπάνω, θα το διαχειριστούμε στη συνέχεια. Πάντως αυτά είναι τα δεδομένα.

Τέλος, πρέπει να το καταστήσουμε σαφές ότι τα Μέτρα έχουν προκηρυχθεί, όλα αυτά τα Μέτρα, σε πολύ πιο σύντομο χρόνο απ' ό,τι στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Αποτελεί αυτό την απάντηση και τη δικαιολογία; Όχι. Αλλά ταυτόχρονα πρέπει να το πω έτσι «καθαρά», έχω κουραστεί από μια κριτική η οποία δε λαμβάνει υπ' όψιν στοιχειωδώς το περιβάλλον στο οποίο γίνεται αυτή η δουλειά.

Δε λαμβάνει καθόλου υπ' όψιν τις συνθήκες που έχουν αλλάξει. Δε λαμβάνει καθόλου υπ' όψιν τις προϋποθέσεις για να φτάσουμε να προκηρύξουμε τα Μέτρα. Και καλά αυτό να το κάνουν άνθρωποι οι οποίοι είναι «έξω» από το χώρο και δεν γνωρίζουν. Πολύ συχνά όμως το κάνουν άνθρωποι οι οποίοι γνωρίζουν. Και αυτό νομίζω ότι είναι και μεθοδολογικά και δεοντολογικά θα έλεγα, λάθος προσέγγιση στο πρόβλημα.

Κι ένα επιπλέον σχόλιο. Έχουμε το μεγάλο στοίχημα όχι μόνο της προκήρυξης όλων των Μέτρων και της απορρόφησης των πόρων, αλλά έχουμε και το στοίχημα υλοποίησης πολιτικών. Και συχνά δε μιλάμε για το βαθμό στον οποίο επιτυγχάνουμε πολιτικές.

Εμείς λοιπόν στη συγκεκριμένη φάση σχεδιασμού και άσκησης της πολιτικής, θέλουμε να επιτυγχάνουμε πολιτικές. Εννοώ να υπηρετούμε τους στρατηγικούς στόχους όπως επανειλημμένως τους έχουμε περιγράψει, όπως έχουν διατυπωθεί στο πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και όπως έχουν διατυπωθεί πλέον στη στρατηγική για την Αγροτική Ανάπτυξη που έχει διαμορφώσει η κυβέρνηση μας και την οποία έχουν αποδεχθεί οι Θεσμοί και χαίρομαι ιδιαίτερα γι' αυτό, γιατί έχουμε συμβάλλει εξαιρετικά σ' αυτό και οι ίδιοι οι Θεσμοί. Κι έχουμε περάσει πράγματα τα οποία δεν περιμέναμε με κανέναν τρόπο τελικά ν' αποδεχθούν οι Θεσμοί.

Κι ένα τελευταίο. Έχουμε ένα νέο Πρόγραμμα το οποίο έχει και καινοτομίες που εμείς έχουμε εισαγάγει και έχει και καινούργια μέτρα τα οποία

συνεπάγονται ιδιαίτερες δυσκολίες για να τα προκηρύξουμε. Δηλαδή: γεωργικές συμβουλές, καινοτομία, συνεργασία. Επίσης, εισάγουμε την υπόθεση των χρηματοδοτικών εργαλείων σε μια άλλη βάση, τις μελέτες για το εύλογο κόστος, που θεωρούμε ότι είναι σημαντική δουλειά βάσης, το είπε ο κ. Αμανατίδης. Εγώ συνηθίζω να τη λέω δουλειά υποδομής- βάσης, σωστά, όχι μόνο γι' αυτή την προγραμματική περίοδο αλλά και για την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Κάθε ανάλυση λοιπόν, επιμένω σ' αυτό και μεθοδολογικά αν θέλετε, πρέπει να είναι συγκεκριμένη, πρέπει να είναι «contextualized». Δε μπορούμε ν' αναλύουμε τα πράγματα, αγνοώντας το περιβάλλον το πολιτικό, το οικονομικό, το κοινωνικό, το οργανωτικό, αν το θέλετε, μέσα στο οποίο υλοποιούμε τις πολιτικές.

Θέλω να ευχαριστήσω όλους εσάς για τη συμβολή σας στην 4^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης και πριν χτυπήσουμε το καμπανάκι λήξης, πρέπει προφανώς να διαβάσω τα συμπεράσματα και τις αποφάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης. Είναι μια υποχρέωση που πρέπει να τη διεκπεραιώσουμε.

Συμπεράσματα – Αποφάσεις της 4ης Συνεδρίασης της Επ. Πα. του ΠΑΑ

Σήμερα η Επιτροπή Παρακολούθησης μετά από την παρουσίαση των θεμάτων και τη συζήτηση τόσο επί αυτών που αναφέρονται στην ημερήσια διάταξη όσο και αυτών που περιείχε ο φάκελος της 4^{ης} Συνεδρίασης, κατέληξε στις παρακάτω αποφάσεις:

Αποφάσισε:

Την έγκριση ημερήσιας διάταξης.

Την έγκριση των πρακτικών της 3^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Την τροποποίηση και έγκριση των κριτηρίων επιλογής των Μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020, αφού ενημερώθηκαν τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης από τη Μονάδα Προγραμματισμού σχετικά με την πρόταση τροποποίησης των κριτηρίων επιλογής, όπως έχουν συμπεριληφθεί στο φάκελο της 4^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης.

Η πρόταση τροποποίησης των κριτηρίων είναι αποτέλεσμα είτε προσθήκης / διαγραφής νέων αρχών κριτηρίων επιλογής στο ΠΑΑ, είτε τροποποιήσεων υφισταμένων αρχών ή κριτηρίων επιλογής και έχει ως εξής:

- Υπομέτρο 16.1 και 16.2 που αφορά την ίδρυση και λειτουργία των επιχειρησιακών ομάδων ΕΣΚ για την παραγωγικότητα, για τη βιωσιμότητα της γεωργίας και το Υπομέτρο 16.1 και 16.5 που αφορά στη συνεργασία για τα περιβαλλοντικά έργα. Διαμορφώθηκαν νέα κριτήρια σύμφωνα με τις νέες ή υφιστάμενες αρχές κριτηρίων.
- Δράση 10.1.4, μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα. Αναδιαμορφώθηκαν τα δυο κριτήρια επιλογής με βάση τις αντίστοιχες δυο υφιστάμενες αρχές κριτηρίων σχετικά με τη χημική κατάσταση υδάτων και τις περιοχές NATURA.
- Δράση 11.1.1, ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στη γεωργία. Δράση 11.1.2, ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στην κτηνοτροφία. Δράση 11.2.2, ενισχύσεις για τη διατήρηση σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους παραγωγής στην κτηνοτροφία του Μέτρου 11, βιολογική γεωργία. Διαμορφώθηκαν τα νέα κριτήρια σύμφωνα με υφιστάμενες αρχές κριτηρίων.
- Στο σημείο αυτό διευκρινίστηκε από την ΕΥΔ ΠΑΑ ότι στα κριτήρια του Μέτρου 9 υπάρχει μια διόρθωση ως προς την τιμή του κριτηρίου 6.1 σχετικά με τη χωρική διάσταση όπου οι λοιπές περιοχές παίρνουν τιμή ίση με 10 καθ' ότι εκ παραδρομής τα εγκεκριμένα κριτήρια δεν είχε συμπεριληφθεί η εν λόγω βαθμολογία. Είχαν προηγούμενη τιμή μηδέν.

Μετά από συζήτηση των μελών της Επιτροπής αποφασίστηκαν τα ακόλουθα:

Η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε τα κριτήρια επιλογής των παραπάνω αναφερομένων Μέτρων και Δράσεων του ΠΑΑ όπως παρουσιάστηκαν από την ΕΥΔ ΠΑΑ και περιέχονται στο φάκελο της 4^{ης} Συνεδρίασης για τη Δράση 10.1.4 και της Δράσης του Μέτρου 11.

Αποφασίστηκε επίσης για τα Υπομέτρα 16.1.2 και 16.5.1 να γίνει κατάθεση γραπτών σχολίων από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης σχετικά με τα κριτήρια επιλογής που παρουσιάστηκαν το αργότερο έως την

ημερομηνία 19/12/2017, εξουσιοδοτώντας την ΕΥΔ ΠΑΑ για την ενσωμάτωση, επεξεργασία αυτών και την τελική έκδοση αυτών.

Επίσης από τη Μονάδα Προγραμματισμού της ΕΥΔ έγινε υπενθύμιση ότι από την 3^η Συνεδρίαση που έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2017, έλαβαν χώρα οι εξής διαδικασίες σχετικά με τα κριτήρια επιλογής:

- Διεξήχθη η 5η γραπτή διαδικασία σχετικά με την έγκριση της μείωσης του ελάχιστου ορίου βαθμολογίας των υποψηφίων δικαιούχων του Μέτρου 6.1, από 45% σε 40% της ανώτατης βαθμολογίας σε Περιφέρειες που έχουν υπόλοιπο διαθέσιμων πόρων για δεύτερη προκήρυξη.
- Αναρτήθηκαν ο συνολικός κατάλογος κριτηρίων και εγκρίθηκαν με γραπτή διαδικασία. Διεξήχθη η 6η γραπτή διαδικασία σχετικά με την έγκριση του ενοποιημένου κειμένου κριτηρίων επιλογών για το σύνολο των μέτρων τα οποία αναρτήθηκαν στις 14/8/2017 μαζί με τη σχετική απόφαση στο «Δίαυλο».
- Διεξήχθη η 8η γραπτή διαδικασία σχετικά με την έγκριση των κριτηρίων της Δράσης 4.1.3, υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος σχετικά με τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Η Επιτροπή έλαβε γνώση για την πρόοδο υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020, αφορά στην περίοδο έως 27/11/2017. Παρουσιάστηκε από τη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Ροών και ΟΠΣΑΑ της ΕΥΔ η πρόοδος υλοποίησης με έμφαση στα ακόλουθα στοιχεία –νομίζω δε χρειάζεται να μπω αναλυτικά σε αυτά που παρουσιάστηκαν και σας κουράζω.

Δεύτερον, για την εφαρμογή των Μέσων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής στο πλαίσιο του ΠΑΑ, παρουσιάστηκε εδώ από τη Μονάδα Αξιολόγηση και Θεσμικής Υποστήριξης, στο πλαίσιο διεξαγωγής της μελέτης Αξιολόγηση της Χρήσης των Χρηματοδοτικών Εργαλείων στον Αγροδιατροφικό Τομέα για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, μελέτη που ανατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Δε θα μπω αναλυτικά σ' αυτά που παρουσιάστηκαν, νομίζω δε χρειάζεται.

Τρίτον, για τις ενέργειες δικτύωσης για την προώθηση της συνεργασίας και της καινοτομίας στον αγροτικό χώρο, και πάλι εδώ

παρουσιάστηκαν οι ενέργειες δικτύωσης που έχει υλοποιήσει η ΕΥΔ ΠΑΑ από τη Μονάδα δηλαδή Δικτύωσης και Δημοσιότητας.

Τέταρτον, έγινε παρουσίαση σχετικά με το εύλογο κόστος και τις βάσεις δεδομένων του μηχανολογικού εξοπλισμού και της κτηριακής υποδομής των επενδυτικών μέτρων του ΠΑΑ.

Πέμπτον, παρουσιάστηκε η πρόοδος εκπλήρωσης των εκ των προτέρων Αιρεσιμοτήτων του ΠΑΑ 2014-2020 και έγινε ενημέρωση για την αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 όπως και παρουσιάστηκε η πρώτη Έκθεση Προόδου του ΕΣΠΑ.

Έκτον, έγινε ενημέρωση για την πρόοδο της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.

Έβδομον, έγινε ενημέρωση για τα Σχέδια Δράσης και την επιτυχή ολοκλήρωση των χρηματοδοτικών στόχων του ΕΣΠΑ .

Τελικές διαπιστώσεις: Η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε τον προγραμματισμό της επόμενης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης εντός του 2^{ου} τριμήνου του 2018 όπως είπαμε.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης εξουσιοδότησε τον Πρόεδρο για την έκδοση των αποφάσεων – συμπερασμάτων της 4^{ης} Συνεδρίασης, ενώ αποφασίστηκε ότι οι παρουσιάσεις και τα συμπεράσματα των αποφάσεων και των συμπερασμάτων της 4^{ης} Συνεδρίασης, θ' αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του «Διαύλου» όπως και στην ιστοσελίδα της Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης στις ενότητες που αφορούν στις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ.

Συμφωνείτε;

ΜΕΛΗ: ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Πριν κλείσουμε να ευχαριστήσω όλους σας ξανά, τους εισηγητές για την εξαιρετική δουλειά που έκαναν στις παρουσιάσεις τους, τα στελέχη της Υπηρεσίας για τη διοργάνωση αυτής της 4^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης, να τους ευχαριστήσω όλους δημόσια για τη μεγάλη υποστήριξη, την κοπιώδη προσπάθεια για να είμαστε σήμερα σ' αυτό το στάδιο υλοποίηση του Προγράμματος, με την κατά γενική ομολογία, θετική αξιολόγηση της δουλειάς.

Είναι δουλειά που οφείλεται στα στελέχη της Υπηρεσία, των Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης, όλων των συναρμοδίων Υπουργείων, Φορέων, ΟΠΕΚΕΠΕ, Υπηρεσιών, άλλων Υπουργείων, Οικονομίας και Ανάπτυξης, Ομάδων Τοπικής Δράσης, Περιφερειαρχών ως πρόσωπα και θεσμών.

Ευελπιστούμε ότι με τη δική σας υποστήριξη και συνεργασία, στην ίδια πορεία θα κινηθούμε τους επόμενους μήνες ώστε στην επόμενη Επιτροπή Παρακολούθησης ν' ανακοινώσουμε και πάλι θετικά αποτελέσματα.

Τέλος, για άλλη μια φορά, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον κ. Alexander Bartovic και την κα Λουκία Καντάρη για τη συνεχή υποστήριξη στην προσπάθεια που καταβάλλουμε.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ